

Lisa 1. VABARIIGI VALITSUSE JA EESTI LINNADE JA VALDADE LIIDU RIIGI EELARVESTRAATEEGIA 2023-2026 JA RIIGIEELARVE 2023 LÄBIRÄÄKIMISTE TÖÖRÜHMADE ARUTELUDE KOONDTABEL

1.	Rahanduse- ja maksupoliitika töörühma ettepanekud	1
2.	Haridus- ja noorsootöö valdkonna töörühma ettepanekud	8
3.	Töö-, sotsiaal- ja tervise valdkonna töörühma ettepanekud	17
4.	Transpordi ja teede töörühma ettepanekud	43
5.	IKT töörühma ettepanekud	56
6.	Kultuuri ja spordi valdkonna töörühma ettepanekud	60
7.	Keskkonna töörühma ettepanekud	67
8.	Ruumi, elamumajanduse ja maade töörühma ettepanekud	77
9.	Lõimumise töörühma ettepanekud	82

1. Rahanduse- ja maksupoliitika töörühma ettepanekud

Tabel 1. Osapoolte ettepanekud muudatusteks

nr	Eesti Linnade ja Valdade Liidu ettepanekud ja selgitused		Ministeeriumi seisukoht (töörühma koosolek 12.mai 2022, seisukohad uuendatud sept 2022)	Töörühma kokkulepe, eriarvamused
	Ettepanek ja põhjendus	ELVLi ettepanek maksumusest		
1.	<p>Kohalikele omavalitsustele ülekantava tulumaksumäära tõstmine.</p> <p>Tulumaksust KOV üksustele laekuva osakaalu taastamine vähemalt majanduskriisi eelsele tasemele (lisaks varasemale määra tõstmisele maamaksuvabastuste kompenseerimiseks 0,2 protsendipunkti võrra ja lisandunud ülesannete täitmiseks). KOV üksustele laekuv füüsilise isiku tulumaksu osakaal võiks seega olla 12,19%.</p> <p><i>Kasut:</i> suureneb KOVide finantsvõimekus, jätkusuutlikkus, pakutavate hüvede kvaliteet, võime täita KOV üksustele seadusega pandud kohustusi. KOV üksused saavad edukamalt rahastada oma tegevusi tulude arvel, mille tulemusel jääb nende laenukoormus väiksemaks. Fiskaalne detsentraliseerimine on kooskõlas</p>	<p>Tõstes tulumaksumäära 12,19 % võttes arvutuse aluseks tulumaksu laekumise 2023. a RaM prognoosi 1 554 mln, saame arvestuslikuks tulumaksu laekumise summaks 1 584 mln ehk</p> <p>+ 30 mln eurot</p>	<p>Rahandusministeerium saab aru, et ELVL ettepanekud on suunatud raha juurde küsimisele erinevatest kanalitest – tulumaksuosa taastamine, tulumaks pensionidelt ja dividendidelt.</p> <p>Rahandusministeerium võtab KOVide tulubaasi suurendamise taotlust ühtse tervikuna, mille puhul on eraldi läbirääkimiste objektid tulubaasi suurendamine ning raha juurde andmisel lahendused, missugune rahastamise allikas või viis toetaks Eesti arengut kõige paremini.</p>	<p>Jätkatakse läbirääkimisi.</p>

	<p>subsidiiaarsuspõhimõttega, suurendab avaliku sektori kulutuste ja objektiivsete vajaduste vastavust ning tugevdab demokraatiat.</p> <p><i>Selgitus:</i> 2009. a vähendati KOV üksustele laekuvat osa füüsiliste isikute tulumaksust 0,53 protsendipunkti võrra 11,93%-lt 11,4%-le. 2012. a tõsteti seda 0,17 protsendipunkti võrra ja 2014. a veel 0,03 protsendipunkti võrra kompenseerimaks maamaksuvabastuse negatiivset mõju KOV üksustele. Alles 2018. a toimus esimene kärbitud tulumaksuosa taastamine 0,23 protsendipunkti ulatuses, millele 2019. a lisandus 0,04 protsendipunkti. 2018. a tõsteti KOV üksustele laekuvat määra ka 0,03 protsendipunkti seoses ujumise algõpetuse ja tugiteenuste rahastamisega ning 2019. a 0,03 protsendipunkti seoses jäätmehoolduse ja sotsiaalteenuste korraldamise toetuse tõstmisega tulubaasi. 2020. a tõsteti KOV osa 11,96%-le, mille järel sai taastatud 0,3 protsendipunkti ning taastada jääb veel 0,23 protsendipunkti.</p>	<p><u>ELVL ettepanek</u></p> <p>2023 12,19%</p> <p>2024 12,19%</p> <p>2025 12,20%</p> <p>2026 12,21%</p>	<p>KOVide tulubaasi suurendamisega tuleks läbi rääkida ka see, missuguste omavalitsuslike teenuste parandamine on fookuses.</p>	
2.	<p>Ukraina sõjapõgenikega seonduvate kulude hüvitamine.</p> <p><i>Selgitus:</i> Kohalikele omavalitustele kaasnevad järgnevatel aastatel täiendavad kulud, mis on seotud sõjapõgenike vastuvõtmisega ja nende teenuste pakkumisega.</p>		<p>2022. a lisaeelarves on ette nähtud KOVidele vahendid Ukraina sõjapõgenike kulude katteks. Riigihalduse minister taotleb 2023. a riigieelarves ühekordselt KOVidele 25 mln Ukraina sõjapõgenike teenuste kulude katteks.</p> <p>Alates 2023. a II poolaastast peaks Ukraina sõjapõgenik olema Eesti oludega kohanenud ja eraldi KOVide tuge enam ei vaja. Täiskasvanutest Ukraina sõjapõgenikud saavad eeldatavasti tööle ja nende eest hakkab laekuma KOVidele tulumaksu.</p>	<p>Jätkatakse läbirääkimisi.</p>
3.	<p>Tasandusfondi valemi korrigeerimine. Tasandusfond peaks rohkem arvesse võtma regionaalseid erinevusi.</p>	<p>2023. a tõus + 2%</p> <p>109,448 mln (+2,15 mln)</p> <p><u>ELVL ettepanek</u></p> <p>RE 2023 - 107,302 mln</p> <p>RE 2024 - 111,637 mln</p> <p>RE 2025 - 113,870 mln</p> <p>RE 2026 - 116,147 mln</p>	<p>Tasandusfondis on arvestatud 2018. aastast tagamaalisuse koefitsiendiga, mis arvestab hajakasvatuse suuremate kuludega. ELVL peaks täpsustama, kas sellega on ELVL taotlus täidetud või missuguseid regionaalseid erinevusi peaks veel arvesse võtma.</p>	<p>Jätkatakse läbirääkimisi.</p>
4.	<p>Rahandusministeerium on 10.09.2020 kirjas nr 5-1/6165-1 asunud seisukohale, et käibemaksuseaduse (KMS) § 12 lõike 2 alusel kehtestatud määrus nr 41 ja selle volitusnorm tuleb tervikuna</p>		<p>Ühistranspordi dotatsioonide andmine on sisuliselt enamik juhtudel teenuse ostmise ning tuleb ka sedasi kajastada koos käibemaksuga. Umbes</p>	<p>Jätkatakse läbirääkimisi.</p>

<p>kehtetuks tunnistada, millega ei saa nõustuda (Tallinna Linnavalitsuse kiri 05.10.2020 nr Õ-1/2328 – 2).</p> <p>Kohalikule omavalitsusele ühistransporditeenuse toetuse käibemaksuga maksustamisel suureneb selle kulu käibemaksu võrra, s.o. 20%. Käibemaksusumma tuleks arvestada kas toetuse või piletite hüpotetilise müügihinna põhjal. Käibemaksu saaks riik, s.t. kohalikule omavalitsusele on see kulu. Kui samas olukorras oleks riik, siis peaks riik toetuse andjana küll suurendama toetussummat 20% võrra, kuid riik saaks selle oma ühingult käibemaksuna tagasi. Seega tähendaks käibemaksu lisamine riigile käibemaksuraha ühelt eelarverealet teisele kandmist, mis ei too kaasa vara vähenemist.</p> <p>Kohaliku omavalitsuse üksusele tooks analoogne olukord kaasa likviidsete varade vähenemise ja riigi rikastumise selle arvelt.</p> <p>Toetusel põhinevate avalike teenuste osutamise mudelite erineva maksu-mõju korral ei saaks rääkida tasakaalust riigi ja kohaliku omavalitsuse vahel, kui negatiivne finantsmõju oleks kohalikule omavalitsusele suurem ja see mõju tooks kaasa positiivse finantsmõju riigile.</p> <p>Määruse kehtetuks tunnistamise mõjud tuleb kohalikele omavalitsustele hüvitada.</p>	<p>ELVL ei ole seaduse muudatuse mõjuanalüüsi näinud.</p> <p>Arvestuslik vajadus kokku ca 30 mln € (sh KOV ühistransport ca 16 mln, huviharidus max 1 mln)</p> <p>14 mln riigi poolt toetus ühistranspordi keskused.</p> <p>Hinnanguliselt on mõju üksnes Tallinnale 15 mln eurot täiendavat kulu</p>	<p>pooled KOVid on tehingut õigesti kajastanud ning oma eelarvest leidnud raha käibemaksu tasumiseks.</p> <p>Ühistranspordi dotatsioonide muutmisel teenuse ostmiseks kaasneb KOVidele täiendav käibemaksu kulu ning oleme valmis läbi arutama üleminekuaega leevendusmeetmega.</p>	
<p>5. Vähemalt osa (nt sama määr nagu füüsilise isiku tulumaksu puhul) juriidilise isiku poolt dividendidelt makstavast tulumaksust kohalikele omavalitsustele või eraldada 10% riigieelarvesse laekuvast juriidiliste isikute tulumaksust kohalikele omavalitsustele.</p> <p><i>Kasut:</i> suureneb KOVide finantsvõimekus, jätkusuutlikkus, pakutavate hüvede kvaliteet, võime täita KOV üksustele seadusega pandud kohustusi. Fiskaalne detsentraliseerimine on kooskõlas subsidiaarsuspõhimõttega, suurendab avaliku sektori kulutuste ja objektiivsete vajaduste vastavust ning tugevdab demokraatiat. KOV üksustele tekib täiendav stiimul ettevõtluse soodustamiseks.</p> <p><i>Täiendav meede:</i> tasandusfondi valemi korrigeerimine võtmaks arvesse ettevõtete tulumaksu osalise KOV üksustele kandmisega kaasnevat KOV üksuste ebavõrdsuse kasvu, kuna suurem enamus dividendisaajaid elab Tallinnas ja Tallinna lähivaldades. Tulumaksu (sh dividendidelt makstavat tulumaksu) reguleerib tulumaksuseadus (edaspidi TuMS), sh sätestab TuMS §5 maksu laekumise riigile või</p>	<p>2021.a RaM suvises majandusprognoosis on riigieelarvesse prognoositud arvestuslikult 462 mln</p> <p>12,19 % korral 56,32 mln</p>	<p>Rahandusministeerium saab aru, et ELVL ettepanekud on suunatud raha juurde küsimisele erinevatest kanalitest – tulumaksuosa taastamine, tulumaks pensionidelt ja dividendidelt.</p> <p>Rahandusministeerium võtab KOVide tulubaasi suurendamise taotlust ühtse tervikuna, mille puhul on eraldi läbirääkimiste objektid tulubaasi suurendamine ning raha juurde andmisel lahendused, missugune rahastamise allikas või viis toetaks Eesti arengut kõige paremini.</p> <p>KOVide tulubaasi suurendamisega tuleks läbi rääkida ka see, missuguste omavalitsuslike teenuste parandamine on fookuses.</p> <p>Valitsuskabinet arutas 11.11.2021. a KOVidele juriidilise isiku tulumaksust osa andmist töökohtade arvu järgi KOVides. Eesti arengu</p>	<p>Jätkatakse läbirääkimisi.</p>

	kohalikule omavalitsusele. Dividendidelt makstava tulumaksu osalise laekumise võimaldamiseks tuleb muuta TuMS §5.		seisukohalt on väga oluline, et Eesti väljaspool Harjumaad ei jääks arengus maha. Seega on prioriteediks motiveerida KOVide senisest enam panustama ettevõtluskeskkonna edendamisse, soosides uute töökohtade loomist. Rüüghalduse minister on esitamas RES taotlust KOVide osa andmiseks juriidilise isiku tulumaksust töökohtade järgi.	
6.	Vähemalt osa (nt sama määr kui füüsilise isiku tulumaksu puhul) juriidilise isiku poolt erisoodustuselt makstavast tulumaksust kohalikele omavalitsustele. <i>Kasus:</i> suureneb KOVide finantsvõimekus, jätkusuutlikkus, pakutavate hüvede kvaliteet, võime täita KOV üksustele seadusega pandud kohustusi. Fiskaalne detsentraliseerimine on kooskõlas subsidiaarsuspõhimõttega, suurendab avaliku sektori kulutuste ja objektiivsete vajaduste vastavust ning tugevdab demokraatiat. KOV üksustele tekib täiendav stiimul ettevõtluse soodustamiseks.	2021. aastal laekus MTA-le erisoodustustelt 36,2 mln ehk 7,5% kogu jur.isik tulumaksust 12,19% oleks 4,41 mln	Tegemist on juriidilise isiku tulumaksuga. Vt eelmine punkt.	Jätkatakse läbirääkimisi.
7.	Mitteresidentist füüsiliste isikute maksatav tulumaks. Muuta tulumaksuseaduse § 5 (1) lisades juurde sõna „mitteresidentid“ § 5. Maksu laekumine(1) Residentist ja mitteresidentist füüsiliste isikute makstud tulumaks laekub järgmiselt: 1) arvestamata 4. peatükis sätestatud mahaarvamisi, laekub maksumaksja elukohajärgsele kohaliku omavalitsuse üksusele 11,96% residentist ja mitteresidentist füüsilise isiku maksustatavast tulust; Mitteresidentide tulumaksu jaotamisel kohalike omavalitsuste vahel võtta aluseks RM määrus 19.12.2008 nr 54, (RTL 2008, 105, 1503) „Füüsilise isiku tulumaksu kohaliku omavalitsuse üksustele eraldamise kord“, kus § 6 (1) on öeldud „Kui tulumaksu eraldamise ajaks puuduvad registris andmed maksumaksja elukoha kohta, jaotatakse omavalitsusüksustele eraldatav maksumus kohaliku omavalitsuse üksuste vahel proportsionaalselt nende arvestuslike osakaaludega.“		Eestis ajutiselt tööd tegeva inimese eest tulumaksu saamise eelduseks on KOVi kohustused avalikku teenust osutada ja isikul peab olema rahvastiku-registri järgne elukoha aadress. Eestis töötavad isikud määratakse suuremal osadel juhtudest Eesti maksuresidentideks. Maksuresidentide eest saavad KOVid tulumaksu. Seega väga väike Eestis tööd tegevate isikute grupp on mitteresidentid ning nende isikute tuludelt KOVile tulumaksu eraldamisel oleks täiendav tulu väga väike ja muudatus oleks ebamõistlik.	Jätkatakse läbirääkimisi.
8.	Pensionidelt maksatav tulumaks. Muuta tulumaksuseadust ja näha ette tulumaksuosa eraldamine KOVidele ka pensionidelt makstud tulumaksust.	MTA info kohaselt 2021. a pensionidelt makstud tulumaks jagunes: residentid 109 404 104	Rahandusministeerium saab aru, et ELVL ettepanekud on suunatud raha juurde küsimisele erinevatest kanalitest – tulumaksuosa taastamine, tulumaks pensionidelt ja dividendidelt.	Jätkatakse läbirääkimisi.

	<p><i>Selgitus:</i> eakate osakaal KOVide elanikkonnast suureneb järk-järgult seoses demograafiliste muutustega. Seoses sellega lasub KOVIDel ka edaspidi suurem koormus eakatele suunatud teenuste ja taristu arendamisel, mistõttu peaks ka pensionidelt makstavast tulumaksust osa laekuma vastavale KOVile, kelle elanike registris on pensioni saaja.</p>	<p>eurot mitteresidendid 8 460 318 eurot</p> <p>Kokku 117 864 422 eurot</p> <p>Võttes aluseks tulumaksu arutamise määra 12,19 % oleks summa 14,25 mln eurot</p>	<p>Rahandusministeerium võtab KOVide tulubaasi suurendamise taotlust ühtse tervikuna, mille puhul on eraldi läbirääkimiste objektid tulubaasi suurendamine ning raha juurde andmisel lahendused, missugune rahastamise allikas või viis toetaks Eesti arengut kõige paremini.</p> <p>KOVide tulubaasi suurendamisega tuleks läbi rääkida ka see, missuguste omavalitsuslike teenuste parandamine on fookuses.</p> <p>Tulumaks pensionitelt arvutustabel esitati ELVL-ile 2018. a Rahandusministeerium on nõus teemat arutama.</p>	
9.	<p>Muuta elukoha registreerimisega seotud põhimõtteid selliselt, et tudengi puhul käsitletakse tema põhielukohana seda omavalitsust, kus ta ajaliselt rohkem viibib ja/või näha ette täiendavad meetmed kulude kompenseerimaks riigieelarvest neile omavalitsustele, kus elab igapäevaselt rohkelt tudengeid, kes ei ole oma õpingute kohta (omavalitsust) rahvastiku-registris oma elukohana määratlenud.</p> <p><i>Selgitus:</i> Haridusandmete portaali Haridusilm andmetel omandas 2021/2022 sügisel Eestis kõrgharidust 44 611 üliõpilast, neist Tartu kõrgemates õppeasutustes 18 578. Üle kolmandiku õpib neist seega Tartus. Tartu on elukohana registreerinud vaid 2749 (14,7%). Teeme ettepaneku tasandusfondi arvutamisel võtta arvesse 19-64 aastate elanike üldarvu puhul koefitsiendiga ka üliõpilaste arv, kes ei ole Tartut oma elukohana määratlenud, st 15 829. Võiks rakendada koefitsienti 0,7 lähtudes asjaolust, et 5 päeva nädalas on tudeng Tartus ja 2 päeva koduvallas, linnas).</p> <p><i>Selgitus:</i> kuigi oluline osa tudengitest elab õppetööga seoses esmaspäevast reedeni (enamasti) Tartus ja tarbib linna poolt osutatavaid avalikke teenuseid, on nende elukohana registreeritud teised omavalitsusüksused ja linn nendega seotud tuludest osa ei saa.</p>		<p>Ei toeta ettepanekut.</p> <p>Isiku rahvastikregistri järgse elukoha kaudu käib isiku põhiõiguste realiseerimine (valimisõigus ja teenused). Elukoha registreerimise põhimõtete muutmine väljub KOV rahastamissüsteemi kujundamise kontekstist.</p> <p>Rahvastikuregistri järgne elukoht näitab, millise KOViga isik tahab end seostada. Kui tudeng alustab iseseisvat elu, saab ta end Tartu elanikuks registreerida ning Tartu linna tasandusfondi arvestuses läheb isik Tartu elanikuna arvesse. Kui tudeng on endiselt seotud vanemate ülalpidamisega, on tõenäoliselt tema kodu ja huvide keskus lapsepõlvkodu ning raha laekub sellesse KOVi.</p>	Läbirääkimised lõpetatud.
10.	<p>Korrastada kohalike maksude süsteemi, täiendada kohalike maksude seadust (täiendada loetelu).</p> <p>Laiendada omavalitsuste võimalusi tulu kogumiseks. Täiendada kohalike maksude loetelu (nt turistimaks, müügitmaks) juriidiliselt korrektses</p>		<p>Valitsus on võtnud lähtekohaks maksurahu. Ettepanekuid saab arutada pärast 2023. a Riigikogu valimisi.</p>	Jätkatakse läbirääkimisi.

	<p>maksuvaidlusi välistavas sõnastuses, et laiendada omavalitsuste võimalusi tulu kogumiseks. Kohalike maksude seaduse sõnastus vajab ajakohastamist viimaks see vastavusse teiste õigusaktidega. Kohalike maksude osakaal omavalitsuste tuludest on madal, mis on osaliselt tingitud objektiivsetest asjaoludest (näiteks administreerimiskulud), kuid teisalt on valitsuse sekkumise tulemusena vähendatud kohalike omavalitsuste võimalusi (paadi- ja müügitaksu kaotamine). Näha muudatused ette vähemalt 5 aastat enne nende tegelikku rakendamist, andes sellega turuosalistele piisava ajavaru sellega ennetavaks kohanemiseks.</p>			
11.	<p>Tagada Riigikohtu üldkogu 16. märtsi 2010 kohtuotsuse nr 3-4-1-8-09 täitmine.</p> <p>Antud Riigikohtu otsusega tunnistati põhiseadusega vastuolus olevaks selliste õigust loovate aktide andmata jätmine, mis sätestaksid, millised seadusega kohaliku omavalitsuse üksustele pandud kohustused on omavalitsuslikud ja millised riiklikud ja eristaksid kohaliku omavalitsuse üksustele kohaliku elu küsimuste otsustamiseks ja korraldamiseks ette nähtud raha riiklike kohustuste täitmiseks mõeldud rahast ning näeksid ette kohaliku omavalitsuse üksustele seadusega pandud riiklike kohustuste rahastamise riigieelarvest.</p> <p>Tegelikkuses on andmata õigusakt millega on määratud omavalitsuste tulud KOKS'iga sätestatud omavalitsuslike ja kohalikule omavalitsusele ainuomaste ülesannete täitmiseks.</p>		<p>Riigieelarve seaduse § 51 määratleb riiklike ülesannete rahastamise põhimõtted. Riiklike ülesannetena on eristatud toimetulekutoetuse maksmine, rahvastiku ja perekonnaseisu toimingud. Riigikohtu lahendi otsus on valitsuse poolt loetud täidetuks. Uute ülesannete andmisel ning ülesannete muutmisel on ülesannete liigitamist ja vastavalt ülesande loomusele rahastuse tagamist järgitud.</p> <p>Riigikohtu otsus ei näe üheski vormis ette õigusakti andmist, mida ELVL on oma taotluses esitanud. KOVide tulubaas on kujundatud erinevate õigusaktide alusel.</p>	Jätkatakse läbirääkimisi.
12.	<p>Näha riigieelarves ette vahendid maamaksu vähenemise kompenseerimiseks kohalikele omavalitsustele.</p> <p>Eesti maismaa pindalast on 31.12.2018 seisuga kaetud kaitstavate loodusobjektidega 18,8% (816 556 ha). Kaitsealade kogupindalast on 71% riigiomandis, 27% eraomandis, 1% avalik-õiguslikus omandis ja 1% munitsipaalomandis.</p> <p>01.01.2021 jõustub maamaksuseaduse muudatus, mille kohaselt veeseaduse § 118 alusel sätestatud kalda või ranna veekaitsevööndi maalt makstakse maamaksu 50 protsenti maamaksumäärast (sellest tulenevalt väheneb Tallinna linnas kogutav maamaks hinnanguliselt 300 000 eurot).</p> <p>Mõju KOV eelarvetele: Iga-aastaselt jääb KOV-idel looduskaitsealade maksusoodustuste tõttu saamata ca 3,1 mln eurot, millest 1,6 mln moodustavad maksuvabad sihtkaitsevööndi alad ning 1,5 mln 50% maksuvabastusega piiranguvööndid.</p> <p>Üks kõige suurem kaotaja on Tallinna linn, kus maamaksu vähenemine on 0,37 mln</p>	<p>Iga-aastaselt jääb KOV-idel looduskaitsealade maksusoodustuste tõttu saamata ca 3,1 mln eurot, millest 1,6 mln moodustavad maksuvabad sihtkaitsevööndi alad ning 1,5 mln 50% maksuvabastusega piiranguvööndid.</p> <p>Üks kõige suurem kaotaja on Tallinna linn, kus maamaksu vähenemine on 0,37 mln</p>	<p>Toetame. Riigihalduse minister on kaalumas vastavasisulise ettepaneku esitamist.</p>	Jätkatakse läbirääkimisi.

	<p>maksuvabastusega piiranguvööndi alad. Kõige suuremad „kaotajad“ on Tallinna linn (367 822), Kuusalu vald (175 969), Vihula vald (165 174) ja Suure-Jaani vald (120 917). Ca 80% KOV-ides on looduskaitsealadest tingitud maamaksu vähenemine üle 1000 euro.</p> <p>Looduskaitsealadest tingitud maamaksu vähenemist KOVidele otseselt ei kompenseerita. Tasandusfondi jaotamisel arvestatakse KOVi väiksema maamaksulaekumisega ning saamata jääva maamaksu tõttu on tasandusfond suurem. Tasandusfondi mitte saava KOVi jaoks selline võimalus puudub.</p> <p>Ettepanek on, et raha laekuks KOV-ile eraldi reana.</p>	<p>eurot. Seoses veeseaduse jõustumisega uuest aastast väheneb laekuv maamaks järgmisel aastal veel ca 0,3 mln eurot.</p> <p>Tallinn: 0,37 mln eurot +0,3 mln, kokku 670 000 eurot. Kuusalu vald 175 969 eurot, Vihula vald 165 174 eurot ja Suure-Jaani vald 120 917 eurot.</p> <p>Ca 80% KOV-ides on looduskaitsealadest tingitud maamaksu vähenemine üle 1000 euro.</p>		
13.	<p>COVID-19 eriolukorrast tulenevalt tulubaasi stabiliseerimise toetus.</p> <p>COVID-19 põhjustatud olukorra halvenemisel võib taas tekkida vajadus tulubaasi stabiliseerimise toetuseks (täiendavaks meetmeks).</p>	<p>Vähemalt 2021. aasta tase ca 30,0 mln</p>	<p>Prognosid ei näe hetkel ette, et KOV tulumaksu laekumine peaks muutuma negatiivseks, et oleks vajadus sellise meetme järele. Kui selline olukord peaks siiski saabuma, saab selle juurde tagasi tulla.</p>	<p>Jätkatakse läbirääkimisi.</p>
nr	ministeeriumi ettepanekud ja selgitused		ELVL seisukoht	Töörühma kokkulepe, eriarvamused
	Ettepanek ja põhjendus	Märkus/ maksumus		
1.	<p>Sihtotstarbeliste toetuste andmine KOVide tulubaasi jaotatuna tulumaksu ja tasandusfondi kaudu.</p>	<p>Eesmärk on suurendada KOVide finantsautonoomiat</p>		<p>Jätkatakse läbirääkimisi.</p>
2.	<p>KOV finantsjuhtimise seaduse põhjalik läbivaatamine</p>	<p>Eesmärk on vähendada üleliigseid regulatsioone ning minna üle arvestusüksuselt konsolideerimisgrupi põhisele arvestusele</p>		<p>Jätkatakse läbirääkimisi.</p>

2. Haridus- ja noorsootöö valdkonna tööühma ettepanekud

Tabel 2. ELVL ettepanek toetusfondi vahendite osas:

Hariduse- ja noorsootöö valdkond	2022	2023 RES	2024 RES	2025 RES	2026 RES
Üldhariduskoolide pidamiseks antav toetus (mln) sh:	380,718	393,580	432,938	476,231	523,860
Õpetajate tööjõukulu toetus	309,03				
Direktorite, õppealajuh. tööjõukulu toetus	15,2				
Koolilõuna toetus	24,16				
Õppekirjanduse toetus	8,14				
Õpetajate ja juhtide täiendkoolitus	1,96				
Tõhustatud ja eritoe õpilaste tegevuskulu	21,3				
Kultuurirahits	0,923				
Huvitegevuse ja huvihariduse toetus	10,25	14,25	14,96	15,71	15,71
Koolieelsete lasteasutuste õpetajate tööjõukulu toetus	15,0	16,5	16,5	18,15	18,15
Õpilaskodude kohatoetus toimetulekuraskustes perede lastele	2000 € per õpilane aastas	2500 € per	3000 € per	3000 € per	3000 € per
Maakondlike õpilasürituste ja aineühenduste, koolijuhtide ja õpetajate ühistegevuse ja täiendkoolituse toetus	1,6	1,6	1,68	1,76	1,85

Tabel 3. Osapoolte ettepanekud muudatusteks

nr	Eesti Linnade ja Valdade Liidu ettepanekud ja selgitused	Ministeeriumi seisukoht (töörühma koosolek 7.sept)	Töörühma kokkulepe, eriarvamused	
	Ettepanek ja põhjendus	ELVLi ettepanek maksumusest		
1.	<p>Taastada huvihariduse ja -tegevuse toetus vähemalt 2021. a tasemele (võttes täiendavalt arvesse ka aastatega toimunud elukalliduse tõusu).</p> <p><i>Kasv:</i> nõudlus vastava teenuse järele on olemas. Toetuse vähenemise tingimustes on kohalikel omavalitsustel kolm halba valikut: kas jätta lapsed teenusest ilma, nõuda tasu lapsevanematelt või rahastada teenuse osutamist oma eelarvest. Viimase puhul kahaneb niigi madal kohalike omavalitsuste finantssuutlikkus. 2021. a oli kogu kohalikele</p>	<p>2023. a 14,25 mln eurot</p> <p><u>ELVL ettepanek</u></p> <p>RE 2023 14,25 mln</p> <p>RE 2024 14,75 mln</p> <p>RE 2025 15,25 mln</p> <p>RE 2026 15,75 mln</p>	<p>1) Huviharidus-ja tegevus oli ja on ka jätkuvalt kohaliku omavalitsuse ülesanne ja kulud kaetakse valdavalt KOVi tulubaasi vahenditest. RES 2023-2026 on kavandatud toetusfondi kaudu igal aastal täiendavalt 10,25 mln €.</p> <p>2) Eesti Hariduse Infosüsteemi andmetel oli 2021/2022 õppeaastal huvikoolidesse registreeritud õppima rohkem 7-19 noori. Võrreldes eelmise õppeaastaga on õpilaste</p>	<p>Kokkulepe: Jätkata läbirääkimisi seades eesmärgiks huvihariduse kvaliteedi ning paindlikud võimalused üld-ja huvihariduse loimimiseks. Toetame eesmärgi täitmiseks vajalike õigusaktide tervikanalüüsi ja seadusmuudatuste</p>

	<p>omavalitsustele jaotatav toetus 14,25 miljonit eurot, käesolevaks aastaks on kavandatud 10,25 miljonit eurot.</p> <p>Tekkinud on teatav ebavõrdsus toetuse kasutamise osade kohalike omavalitsuste poolt.</p> <p>Tartu LV (15.03.2022): Taastada huvihariduse ja -tegevuse toetus vähemalt 2021. a tasemele (võttes täiendavalt arvesse ka aastatega toimunud elukalliduse tõusu).</p> <p>Kasu: nõudlus vastava teenuse järele on olemas. Toetuse vähenemise tingimustes on KOVidel kolm halba valikut: kas jätta lapsed teenusest ilma, nõuda tasu lapsevanematelt või rahastada teenuse osutamist oma eelarvest. Viimase puhul kahaneb niigi madal KOVide finantssuutlikkus. 2021. a oli kogu kohalikele omavalitsustele jaotatav toetus 14,25 miljonit eurot, käesolevaks aastaks on kavandatud 10,25 miljonit eurot.</p> <p>Türi VV (16.03.22): huvihariduse pakkumise summade vähendamine riigi poolt, vald ei saa ju niisama lihtsalt seda teenust pakkumata jätta ja selleks peab olema KOVil tulu poolelt siis katet võtta või suunata muu teenuse kulu ümber, et pakkuda huvihariduse teenust.</p>		<p>arv tõusnud rohkem kui 4500 õpilase võrra, kokku enam kui 84 000 õpilaset.</p>	<p>ettevalmistust ja arutelu (ala)töörühmas.</p>
2.	<p>Haridustoetuse kasv ja õiglane jaotamine on KOVide jaoks oluline. Loobuda eraldi arvestuse pidamisest hariduskulude osas.</p> <p><u>Põhjendus:</u></p> <p>1) Riigieelarvelise haridustoetuse jagamine koefitsientide alusel on ebaõiglane ja ei rahulda KOVide ootusi.</p> <p>Haridustoetuse jaotuse aluseks võetud koefitsientidele põhinev arvestussüsteem ei ole kohalike omavalitsuste ja omavalitsusliitude poolt aktsepteeritud. Haridustoetuse lisamisel tulubaasi ei saa aluseks võtta seni kehtinud koefitsiente, sest ühinemistel on tunda ja näha kui ebavõrdne see jaotus on olnud.</p> <p>HTMi poolt käivitatud protsess on kaugenemine varasemalt (2007.a) kokkulepitud haridusmudelilt, mille kohaselt toetuse maht peab olema välja arvatud vastavalt kokku lepitud haridusmudelile. HTM on mitme poolselt kokku lepitud haridusmudeli kõrvale jätnud, millega ei saa nõustuda. Väljavõte Valitsuskomisjoni ja Omavalitsusliitude Koostöökoogu delegatsiooni läbirääkimiste lõpp-protokollist 2015.a riigieelarve osas: „Haridustoetuse kogumaht peab kujunema kuni 2012. aastani</p>	<p>2022. a 357,8 mln eurot + 10% kasv</p> <p>2023. a 393,58 mln eurot</p> <p>2024.a 432,938 mln</p> <p>2025.a 476,231 mln</p> <p>2026.a 523,860 mln</p>	<p>1) Riigieelarvest antakse linnadele ja valdadele üldhariduskoolide pidamiseks toetust. 2022.aastal anti toetusfondi kaudu kohalikele omavalitsustele 380, 7 mln €. Haridusvõrgu kujundamine ja koolide eelarvete kulude katmine on koolipidaja vastutus.</p> <p>2) Palume täiendavat selgitust ettepanekule suurendada suuremat tuge vajavate laste õpetaja tööjõukulude toetust 30%.</p> <p>Suuremat tuge vajavate laste õpetajate tööjõukulu toetuse aluseks on lisakoefitsiendid, mis loovad võimaluse tuge vajavate laste õpetajatele tagada konkurentsivõimelise palga.</p> <p>3) Lähtuvalt ELVLi ja VV eelnevast kokkuleppest toetame suunda, et pikema perspektiiviga muudatused st põhihariduse, alus- ja huvihariduse sihtotstarbeline toetus tulubaasi</p>	<p>Kokkulepe: jätkata läbirääkimisi.</p>

	<p>kehtinud valemil komponendide summast ja kindlustama õppekava täitmise kõigil kooliastmetel.“</p> <p>KOVid taotleavad kas 2012. aastani haridustoetuse jaotamise aluseks olnud mudeli rakendamist või haridustoetuse lisamine tulubaasi.</p> <p>Narva LV (25.02.22): Üldhariduse osas antud toetuse arvestuseks tõhustatud toel ja eritoel rakendatavaid koefitsiente suurendada ca 30%: põhikooliastmel rakendada tõhustatud toel 2,6 (hetkel kehtiv 2) ja eritoel 5,2 (hetkel kehtiv 4); gümnaasiumiastmel rakendada tõhustatud toel 3,5 (hetkel kehtiv 2,7) ja eritoel 5,2 (hetkel kehtiv 4) ning tegevuskulutoetuse arvestusel mittestatsionaarseks õppeks tõhustatud toel 0,9 (hetkel kehtiv 0,7) ja statsionaarseks õppeks tõhustatud toel 1,3 (hetkel kehtiv 1) ja eritoel 5,2 (hetkel kehtiv 4).</p> <p>2) KOVid ei peaks haridustoetuse kasutuse osas pidama eraldi arvestust põhikooli, gümnaasiumi ja juhtimiskulude osas. Tegelikult täistsükli koolides (1.-12.klass) õpetajad õpetavad paralleelselt nii põhikoolis kui gümnaasiumis. Selline arvestuse pidamine nõuab KOVilt täiendavat resurssi. (Antud ettepanek on seotud ka ettepanek p 3.-ga).</p>		<p>ja keskkhariduse vastutus riigile ja koostöö keskkhariduse õppekohtade osas KOVide ja eraõiguslike juriidiliste isikutega toimuks samal ajal. Muudatuste eelduseks on, et õpetajate töötasu läbirääkimiste protsessi arengud ja põhihariduse korralduseks riigieelarvelise rahastuse jaotus tulubaasis on kokku lepitud. Tegevuskulude arvelduse arengute osas tuleb leida omavalitsuste vahelised kokkulepped.</p> <p>4) Enne pikema perspektiiviga muudatusi teeme ettepaneku jätkata alatöörühmades arutelusid, kuidas kehtivad rahastamise alused oleks enam koolipidajatel abiks, et haridusvõrku korrastada.</p>	
3.	<p>Õpetajate töötasu kasv on jätkuvalt prioriteet.</p> <p>1) 2023. aastal taastada õpetajate tööjõukulu toetuse vähemalt 20%-ne lõtk (hetkel on see 17%).</p> <p>2) Õpetajate järelkasvu teemaga tuleb tegeleda komplekselt.</p> <p>3) Koolide juhtimiskulu toetus peab kasvama samas proportsioonis õpetajate tööjõukulu kasvuga.</p> <p>Narva LV (25.02.22): Üldhariduskoolide direktorite ja õppealajuhatajate tööjõukulude toetuse arvestuseks rakendada protsent aineõpetajatele ja tugispetsialistidele arvestatud tööjõukuludest (näiteks 5%, mis ca on võrdne hetkel kehtivusega).</p> <p><u>Põhjendus:</u></p> <p>1) Õpetajate töötasu kasvu ei tohi teha teiste haridustoetuste või tööjõukulude toetuse lõtku arvelt. Koolidel on kasvanud vajadus õpetajate täiendavateks lisatasudeks seoses suurenenud töökoormusega sh osalise distantsõppe ja/või hübriidõppe korraldamisega.</p>		<p>Õpetaja palgaskasv on prioriteet.</p> <p>1) HTM on esitanud RE 2023 ja RES 2023-2026 lisataotluse 239,3 mln €.Vastavalt läbirääkimiste ajagraafikule tehakse lõplikud otsused 20.09</p> <p>Diferentseeritava osa suurendamine võimaldab koolipidajatel ja koolijuhtidel kujundada töö- ja palgakorralduse alused, mis väärtustavad alustavat õpetajat ja õpetaja personaalset tööpanust tervikuna.</p> <p>2) Valminud on õpetajate järelkasvu tegevuskava, koostamisel on RE 2023 ja RES taotlus õpetajate järelkasvu tegevuskava elluviimiseks sh täiendavad õppekohad õpetajakoolituses, õpetajate akadeemia käivitamine.</p> <p>3) Peame oluliseks koolijuhtimise kvaliteeti. Koolijuhtide kompetentsimudel koostati</p>	<p>1) Kokkulepe: RE 2023 ja RESi 2023-2026 kavandada õpetajate töötasu kasvuks lisaraha, et hariduse arengukavas 2021-2035 püstitatud eesmärki, õpetaja keskmine palk on 120% eesti keskmisest palgast, täita. Taastada õpetajate tööjõukulu toetuses 20%-ne diferentseeritav osa.</p> <p>2) Jätkata läbirääkimisi koolijuhide hindamise, arenndamise ja tasustamise teemal.</p>

	<p>2) Õpetajate puudus on kasvamas, eriti loodus- ja täppisteaduste ning tehnoloogia (LTT) ainevaldkonnas, koostöös ülikoolidega tuleb leida lahendused. Soovime HTM ülevaadet õppeainete õpetajate kaupa, st milline on üldine olukord õpetajate puudusel ja analüüsi ning infot kuidas on plaanis olukorda parandada.</p> <p>3) Arvestades koolijuhtide vastutust ja kompetentsimudelit vajab juhtimiskulu toetus tõstmist.</p> <p>Ettepanek loobuda eraldi arvestuse (pidamisest hariduskulude osas) siis me ei peaks kauplema selle summaga.</p>		<p>kaasates omavalitsuste ja koolide esindajaid juba aastal 2012, kuid juhtide regulaarse hindamisega valdav osa koolipidajaid veel ei tegele sh koolijuhtidega ei pea arenguveestluseid enam kui pooled omavalitsused.</p> <p>4) Peame oluliseks, et haridusjuhtide palk oleks konkurentsivõimeline. Koolidirektori töötasu kasvuks saab omavalitsus kasutada nii toetusfondi, kui ka tulubaasi vahendeid. Riigieelarvest on lisaks koolijuhtide palgatoetusele rahastatud ka nende arengprogrammid.</p>	
4.	<p>Koolieelsete lasteasutuste õpetajate tööjõukulude toetuse kasv. Lasteaiaõpetajate töötasud on proportsionaalselt seotud õpetajate töötasu kasvuga, selleks on vaja täiendavaid vahendeid lasteaiaõpetajate töötasutoetuse tõstmiseks.</p>	<p>2023.a 16,5 mln 2024.a 16,5 mln 2025.a 18,15 mln 2026.a 18,15 mln</p>	<p>Kohaliku omavalitsuse tulumaksu laekumise kasv loob omavalitsustele võimekuse ka aastal 2023 suurendada lasteaiaõpetajate töötasu. RES 2023-2026 on kavandatud iga aasta 15 mln €.</p>	<p>Kokkulepe: jätkata läbirääkimisi</p>
5.	<p>Tugevajavate laste ja õpilaste toetamine ning tugipersonal:</p> <p>1) Pöörame jätkuvalt tähelepanu tugispetsialistide üldisele puudusele nii koolieelsetes lasteasutustes kui üldhariduskoolides. Jätkata KOVide toetamist tugiteenuste kättesaadavuse tagamiseks tulubaasi kaudu samas mahus.</p> <p>2) Keskenduda tugevajavate laste ning õpilaste haridus- ja sotsiaalvaldkonna tugiteenuste loimimisele ning rahastustele.</p> <p>3) Suurendada toimetulekuraskustes perede õppurite õpilaskodu kohatoetust.</p> <p>4) Täiendada HTMi määrus 21.08.2018 nr 5 „Õpetaja ja tugispetsialisti lähtetoetuse taotlemise, maksmise ja tagasinõudmise kord“ paragrahvi 1 sõnastust ja sätestada „Koolieelse lasteasutuse seaduses“ ka alustava tugispetsialisti lähtetoetus.</p> <p><u>Põhjendus:</u></p> <p>1) Jätkuvalt ei ole leidnud lahendust tugipersonali puudus paljudes üldhariduskoolides, võimaldada magistriõppes õppival tugispetsialistil</p>	<p>2023. a 2 500 eurot + 500 eurot per õpilane aastas</p>	<p>1) Tugiteenuste kättesaadavuseks on riigieelarveline tegevuskulutoetus igal aastal oluliselt kasvanud. Jätkame tugispetsialistide kättesaadavuse eesmärgil finantseerimist tulubaasi ja toetusfondi kaudu õigusaktides sätestatud alustel.</p> <p>2) Tugiteenuste kättesaadavus on paranenud, kuid Riigikontrolli hinnangul on veel ca veerandis põhikoolides tugiteenuste kättesaadavus vähene või olematu.</p> <p>HTM viis läbi 2021. aastal seire üldhariduskoolide tugispetsialistide kvalifikatsiooni, koormuse, töölepingute teemal. Analüüsi järeldusi saavad omavalitsused kasutada tugiteenuste kättesaadavuse parandamiseks.</p> <p>3) HTM ja SOM valmistavad ette 2022 juuniks suuremat tuge vajavate laste</p>	<p>Kokkulepe:</p> <p>Kokkulepe: Jätkame läbirääkimisi tugiteenuste kättesaadavuse parandamiseks.</p> <p>ELVL:Nõustume õpilaskodu toetuse suurendamise ja alushariduse seaduse eelnõus tugispetsialistide lähtetoetuse laiendamisega.</p> <p>Jätkame läbirääkimisi tugiteenuste kättesaadavuse parandamiseks.</p>

	<p>töötada haridusasutuses assistendina. Peame vajalikuks õpetajate jätkuvat täiendkoolitust kaasava hariduse põhimõtete rakendamiseks ja ka tugispetsialistide ettevalmistust ülikoolides.</p> <p>Märgime, et kaasava hariduse põhimõtete rakendamisel vajab õpetaja tuge klassiruumis statsionaarselt abiõpetaja näol esimesest klassist alates, sh varajase märkamise ja ennetustöö eesmärgil.</p> <p>2) Hetkel on olukord, kus rahastamine toimub läbi erinevate valdkondade ja põhimõtete ning erinevad osapooled ei tee piisavalt koostööd, et seada laste huvid esikohale. Eesmärk peaks olema, et lapse abivajaduse hindamine ja teenuste osutamine võiks käia võimalikult läbi „ühe ukse poliitika“.</p> <p>3) Suurendada õpilaskodutoetust – vähemalt 2500 euroni. Õpilaskodu kohatoetus 2000 eurot on püsinud 2014. aastast. Kujundada koostöös HTMiga kriteeriumid, millisele sihtrühmale oleks seda toetust kõige enam tarvis. Eraldatav toetus personali- ja majandamiskulude, tugiteenuste ning vaba aja tegevuste kulude katteks ei ole piisav, kooli pidaja katab enamuse kuludest KOVi eelarvest.</p> <p>Narva LV (25.02.22): Pakume õpilaskodutoetuse arvestuseks ühe õpilase kohta rakendatavaid määrasid suurendada ca 20% võrra: tavaklassis õppel 2 400 eurot (hetkel kehtiv 2 000 eurot), töhustatud toel 3 240 eurot (hetkel kehtiv 2 700 eurot) ja eritoel 4 080 eurot (hetkel kehtiv 3 400 eurot).</p> <p>Varajane märkamine algab ennekõike koolieelsest lasteasutusest kus samuti töötavad tugispetsialistid, kes väärivad võrdset kohtlemist koolis tööd alustavate tugispetsialistidega.</p>		<p>hindamise konsolideerimise ettepanekud Vabariigi Valitsusele. KOVi on kaasatud SOMi loodud töörühma tegevustesse.</p> <p>4) Riigieelarvest on toetatud perioodil 2022-2024 7 omavalitsuste haridus- ja sotsiaalvaldkonna koostööprojekti kogumahu 1,7 mln €.(EMP ja Norra meede „Integreeritud tugiteenused koolist väljalangevuse ennetamiseks“).</p> <p>5) Õpilaskodu toetust on alates 2022.aastast suurendatud õppuri sihtgrupi vajadusest lähtuvalt: üldtoel oleva õpilane 2000 €, töhustatud toe õppur 2700 €, eritoe õppur 3400 €. Täiendavat vajadust riigieelarves see kaasa ei too, sest õpilaskodu õppekohtade koguarv on aastast 2017 vähenenud.</p> <p>6) Alushariduse seaduse eelnõus on laiendatud lähtetoetus ka koolieelsete lasteasutuste tugispetsialistidele. See eeldab riigieelarvest täiendavalt 0,4 mln eurot aastas.</p>	
6.	<p>Tagada riigipoolne toetus tervisliku koolilõuna pakkumiseks võrdsetel alustel ja ulatuses riigi üldhariduskoolidega, so 1,36 eurot õpilase kohta (esialgne taotlus).</p> <p>Kasvav inflatsioon, sh toidukaupade hinnatõus ei võimalda kehtiva (alates 01.01.2018) ühe euro suuruse toetuse juures õpilase kohta ühes õppepäevas enam pakkuda kvaliteetsset ja täisväärtuslikku koolilõunat. (Koolitoidu Liidu ettepanek ühe koolilõuna hind 1,5 eurot ja alla 100 õpilasega koolis 1,8 eurot). Hinnanguline koolilõuna maksumus 2023. õppeaastaks oleks 42,35 mln eurot (täiendav taotlus).</p>	<p>Ministeerium katab riigikoolide koolilõuna kulud kulu põhiseena (1,36 eurot õpilase kohta). Teistele üldhariduskoolidele eraldab riik koolilõuna toetust (1,00 euro õpilase kohta), arvestades seejuures</p>	<p>1) Koolilõuna toetus riigieelarvest on 2022.aastal 30.44 mln eurot (KOV, era, riik). Maaeluministeerium eraldab mahetoitu pakkumiseks programmiga liitujatele laste-aedadele ja koolidele täiendavat lisaraha: Esimese nelja aasta lisakulud on hinnanguliselt 5,8 mln €, sh 2022.aastal 0,8 mln €.</p> <p>2) ELVLi ettepanek eeldab 17,5 mln lisaraha, vastav taotlus on RE ja RESi esitatud..</p>	<p>Kokkulepe: jätkata läbirääkimisi. Analüüsime omavalitsuste ja ministeeriumide koostöös Sotsiaalministeeriumi määruse „Tervisekaitseõuded toitlustamisele koolieelses lasteasutuses ja koolis“</p>

		<p>ka üldist inflatsiooni (toidukaupade hinnatõusu).</p> <p>Märgime, et kõiki õpilasi tuleb kohelda võrdselt sõltumata kooli omandivormist.</p>	<p>3) Koolilõuna toetuse kasutamise tingimused ja korra kehtestab valla- või linnavolikogu. Kehtiv põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse regulatsioon võimaldab koolilõunat pakkuda riigilt antavat koolilõuna toetuse, koolipidaja ja lapsevanema panust arvestades.</p>	<p>muudatuse vajadusi kaasates valdkonna eksperte.</p>
7.	<p>Koolitervishoiuteenuse süsteem vajab üle vaatamist, so vastutuse valdkonna ja vastutuse ulatuse osas.</p> <p><u>Põhjendus:</u></p> <p>Süsteemi analüüs koostöös Sotsiaalministeerimi ja ELVLi TST töörühmaga on vajalik. Koolitervishoiuteenuse olulisemad tegevused on tervise edendamine, haiguste ennetamine, tervise jälgimine ja esmaabi. Covid kriisis ei ole koolitervishoiuteenuse osutaja kõikjal koolidele toeks ja partneriteks olnud (nt testimisel, vaksineerimisel, info jagamisel, lähikontaktsete määramisel, nõustamisel jne.) vaid koolid pidid ise nende küsimustega tegelema.</p> <p>Teenust rahastab Eesti Haigekassa vastavalt õpilaste arvule koolis: ühe õpilase kohta 3,93 eurot, lisaks KOVID toetavad oma eelvest.</p>		<p>Palume tuua välja konkreetsed probleemid, mis vajaksid eraldi arutelu koostöös SOMi ja sotsiaalvaldkonna teemasid käsitleva eelarve töörühmaga.</p>	<p>Kokkulepe: jätkata läbirääkimisi</p>
8.	<p>Koolivõrgu investeeringute toetamine finantsperioodil 2021-2027:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Luua eraldi meede hariduslike erivajadusega õpilaste (HEV) haridusasutuste renoveerimiseks ja loomiseks kasvavatesse piirkondadesse; põhikoolivõrgu taristu korrastamiseks. 2) Kujundada terviklikud regionaalpoliitilised lahendused, sh toetusmeetmed koolivõrgu korrastamiseks. 3) Keskkaridust puudutava õigusruumi kaasajastamine, sh kelle vastutada on keskkariduse kättesaadavus ja rahastamine. <p><u>Põhjendus:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Taristu ja õpikeskkonna jätkuv edendamine on üheks osaks kvaliteetse hariduse tagamisel. Õppimiseks ja õppija arenguks toetava keskkonna loomisel on oluline kaasagne õpikeskkond, mis toetab kaasavat haridust ja nüüdisaegset õpikäsitust. 		<ol style="list-style-type: none"> 1) Uue programmeerimisperioodi 2021-2027 põhikoolitaristu toetusmeede on suunatud Ida-Virumaa omavalitsuste koolivõrgu optimeerimisele, sest õppurite arvu kahanemine 2035+ vaates on Ida-Virus kõige suurem. Kogumaht meetmel 50 mln + 15% RE kaasfinantseerimine. 2) Jätkub kaasava hariduse meede 10 mln € 3) Rahandusministeerium on ette valmistatud CO² meede, mille eesmärk ka haridushoonete energiatõhususe suurendamine ja ventilatsioonisüsteemide ehitamine. RESi arutelude käigus selgub, kas eraldi meede vaid haridusobjektidele on 	<p>Kokkulepe: jätkata läbirääkimisi</p>

	<p>Koolivõrgu korrastamine on KOVide jaoks saamas oluliseks küsimuseks, nii kasvavates kui kahanevates piirkondades. Investeeringutoetuste meetmed peaksid arvestama erinevaid aspekte: nt koolihoone renoveerimine kasvavates piirkondades, vajadusel nii suurte kui ka väikekoolide jätkusuutlikkuse tagamine.</p> <p>Tartu LV (15.03.22): Võimaldada Tartu linnal osaleda põhikoolivõrgu korrastamise toetusmeetmes toetuse taotlejana.</p> <p>Selgitus: Rahandusministeerium korraldas 28. septembril 2021. a kohalikele omavalitsustele suunatud EL2021+ infopäeva, kus ühe osana tutvustati "Põhikoolivõrgu korrastamise" võimalusi.</p> <p>Tutvustatud kava kohaselt ei kvalifitseeru Tartu linn enam toetuse taotlejaks. Tartu koolides on kaasaegne mehaaniline ventilatsioonisüsteem klassiruumides täies mahus tagatud ainult 29% hoonetest. Linn kavandab järgmise dekaadi jooksul kõigi koolihoonete ulatuslikku parendamist, kuid investeeringute kava pikendab ainuüksi ehitushindade kiire tõus. Linn ei suuda omavahenditest soovitud investeringuid vajalikus tempos teostada, mistõttu on arvestatud riigi ja EL struktuurfondide toetusega koolihoonete rekonstrueerimisel. Tartu linna haridusametused teenindavad mitte ainult linna enda, vaid ka paljude lähialdade lapsi. Suuremate kohalike omavalitsuse hoonete rekonstrueerimine annab ka olulisema tulemuse avaliku sektoris olevate hoonete energiatõhusaks muutmisel ja kannab "Eesti riikliku energia-kliimakava aastani 2030" eesmärke. 2014.-2020. a perioodi toetustest sai Tartu Variku ja Raatuse kooli renoveerimiseks 7,9 miljonit eurot.</p>		<p>vajalik. Toetuse eesmärk peab toetama muuhulgas avalike teenuste koondumist.</p> <p>4) ELVLi esindajad kaasatakse koolivõrgu korrastamise tegevuskava ja selle rakendamiseks vajalike meetmete kujundamisse.</p>	
9.	<p>Võimaldada Eesti Linnade ja Valdade Liidu liikmetel osaleda põhikoolivõrgu korrastamise toetusmeetmes toetuse taotlejana.</p> <p>EL Ühtekuuluvuspoliitika fondide 2021+ rahastamiskava kohaselt „Põhikoolivõrgu korrastamine“ ettenähtud rahalisi vahendeid kokku 72 mln eurot, mis on oluliselt vähem perioodiga 2014+ võrreldes. Rahastamiskava projekti koostajate nägemuse kohaselt ei kvalifitseeru suuremad omavalitsüksused- Tallinn, Tartu toetuse taotlejateks.</p> <p>Näiteks Tartu koolides on kaasaegne mehaaniline ventilatsioonisüsteem klassiruumides täies mahus tagatud ainult 29% hoonetest. Linn kavandab järgmise dekaadi jooksul kõigi koolihoonete ulatuslikku</p>		<p>Uue põhikoolitaristu programmiperioodi vahendite maht antud ettepanekuga arvestada ei võimalda.</p>	<p>Kokkulepe: jätkata läbirääkimisi</p>

	<p>parendamist, kuid investeeringute kava pikendab ainuüksi ehitushindade kiire tõus. Linn ei suuda omavahenditest soovitud investeeringuid vajalikus tempos teostada, mistõttu on arvestatud riigi ja EL struktuurfondide toetusega koolihoonete rekonstrueerimisel. Tartu linna haridusasutused teenindavad mitte ainult linna enda, vaid ka paljude lähivaldade lapsi. Suuremate kohalike omavalitsuse hoonete rekonstrueerimine annab ka olulisema tulemuse avaliku sektoris olevate hoonete energiatõhusaks muutmisel ja kannab „Eesti riikliku energia-kliimakava aastani 2030“ eesmärke.</p>			
10.	<p>Piisava arvu gümnaasiumi õppekohtade tagamine.</p> <p><u>Põhjendus:</u></p> <p>2015.a menetluses olnud haridusseaduse eelnõus on tulevikus keskhariduse andmine riiklik ülesanne. Samas aastaks 2023 on riigil plaanis tagada vaid 10 000 õppekohta gümnaasiumiastmes kuigi vajadus oleks 23 650 õppekoha tagamiseks. Järelkult üle 13 500 õppekoha pakkumiseks peab olema valmis keegi teine - tõenäoliselt KOVid, võimalik et mingil määral ka erakoolid.</p> <p>Vajadus on täpsemate kriteeriumide järele (õpilaste arv või kaugus lähimast riigigümnaasiumist või mingi õppesuund, mida riik peab strateegiliselt oluliseks), millistele koolidele riik plaanib delegeerida keskhariduse pakkumise ülesannet.</p> <p>Pika kohanemis- ja üleminekuajaga venitatakse teadmatus perioodi ja vintsutatakse neid KOV koole, kes arendavad keskharidust lootuses, et tulevikus sõlmitakse HTM halduslepingud antud tasemeõppe pakkumiseks ning kulude katmiseks. Nt Tallinnas, Nõmme gümnaasium alates 2023. aastast jaguneb Nõmme gümnaasiumiks ja Hiiu Põhikooliks, siis vajab linn 12 miljonit eurot Hiiu Põhikooli hoone renoveerimiseks.</p>		<p>1) Koostöös haridusvaldkonna strateegiliste partneritega koostati haridusvaldkonna arengukava 2021-2035, mida arutas ka Riigikogu ja mille Vabariigi Valitsuses kiitis heaks 11.novembril 2021. Otsese suunana on arengukavas kirjas, et vastutuse jagunemine keskhariduse tasemel tuleb muuta selgemaks, riigi ja kohalike omavalitsuste koostööd keskhariduse konsolideerimisel ja korraldamisel muuta tõhusamaks, andes põhjendatud vajaduse korral ja koostöiste lahenduste kaudu enam vastutust riigile. Kohalike omavalitsuste ja riigi koostöös on tänaseks loodud 18 riigigümnaasiumi ja loomisel on veel 8. Täiskasvanute üldhariduse korralduse on otsustanud tänase seisuga riigi vastutusele anda 7 omavalitsust.</p> <p>2) Haridus- ja Teadusministeerium on ette valmistamas keskhariduse vastutuse ja korraldusega seonduvaid seadusemuudatusi, et esitada need Vabariigi Valitsusega kooskõlastatult Riigikogule otsustamiseks hiljemalt 2024. aastal. Perioodil 2022-2023 toimub gümnaasiumivõrgu korrastamise plaani arutelu nii kohalike omavalitsuste kui ka teiste koostööpartneritega.</p> <p>3) Riigikontrolli aruanne 2022 “Gümnaasiumivõrgu kujundamine” kinnitab, et gümnaasiumivõrgu reformimise vajadust</p>	Kokkulepe: jätkata läbirääkimisi

			<p>on teadvustanud nii riik kui ka omavalitsused. Riigikontroll soovib otsustada, milline valitsemistasand vastutab üldkeskhariduse omandamise võimaluse pakkumise eest leppides kokku ühe vastutajaga süsteemile ülemineku korraldus, tõsta gümnaasiumivõrgu arendamise keskmisse üldkeskhariduse kvaliteedi ja kättesaadavuse ühtsete nõuete tagamine ning luua detailne gümnaasiumivõrgu korrastamise plaan.</p>	
11.	<p>Keeleõppe rahastamine.</p> <p>Koolide ja lasteaedade eesti keele õppe rahastamist on vaja jätkata vähemalt samal tasemel. Täiendava eesti keele õppe korraldamine (ja seda mitte ainult muukeelse õppega koolides vaid kõikides koolides, kus on muukeelseid õpilasi) vajab suuremat toetamist. Lisaks on eesti keele õpetajate puudus jätkuvalt aktuaalne.</p>		<p>1) Vastavalt kehtivale koalitsioonilepingule on koostamisel eesti keelsele haridusele ülemineku tegevuskava 2022-2023 sh õigusaktide muudatused. Haridus- ja Teadusministeerium on esitanud tegevuskava ellurakendamiseks RE ja RES lisataotluse.</p> <p>2) 2022. aastal anti 5 mln € lisaraha eesti keelse hariduse tegevuskava rakendamiseks (+1 õpetaja, eesti keelest erineva emakeelega laps eesti koolis). HTMil on esitatud taotlus, et saada see baasi ja suurendada keeleõppe toetuse mahtu keelekümbeluse programmis ja uusimmigrantidel, sest õpilaste arv, kes seda vajavad, on kasvanud (sh UA õppurid).</p>	<p>Kokkulepe: jätkata läbirääkimisi</p>
12.	<p>Nüüdisaegse õpikäsituse rakendamine.</p> <p>1) Luua digitaalse õppevara toetusfond, mis võimaldaks õppekava rakendamisel digiõppe uuele tasemele jõudmist.</p> <p>2) Jätkata õppematerjale koondavate e-teenuste (E-Koolikott, Opiq jms) arendamist ja toetamist. Samuti jätkata läbirääkimisi vastavate litsentside keskseks hankimiseks.</p> <p>Õppekava rikastamise eesmärgil võimaldada õpilastel külastada mäluasutusi tasuta.</p> <p>1) Digiõppevara kasutamine on oluliselt kasvanud COVID-19 kriisi ajal. Samas on vaja suuremat toetust, nt vastavat fondi, mille kaudu võimaldada digiõppe ja digivahendite arenguhüpe kõikides koolides.</p>		<p>1) Keskseid riiklikke hankeid digiõppevara kasutamiseks ei ole HTMil plaanis.</p> <p>2) HTM jätkab ka uuel perioodil 2021-2027 E-koolikoti arendamist ja sinna sisse kvaliteetsete õppematerjalide kogumist/koostamist.</p> <p>3) Koolide digitaristu kaasajastamise programm algas 2016. aasta ja lõpeb 2022. aasta lõpus. Täna on kaasajastatud kokku kohtvõrgud ca 270 üldhariduskoolis üle Eesti. 2022. aasta lõpuks kaasajastatakse täiendavalt vähemalt 20 üldhariduskooli andmesidevõrgud.</p>	<p>Kokkulepe: jätkata läbirääkimisi</p>

	<p>2) Oluline on keskselt (läbi riigihangete) kindlustada kõikidele koolidele võrdne ligipääs digitaalsetele õppematerjalidele.</p> <p>3) Koostöös Haridus- ja Teadusministeeriumi ja Kultuuriministeeriumiga kultuurirannitsa põhimõtte rakendamine ja toetuse rahastamise suurendamine.</p>		<p>4) Jätkame Kultuurirannitsa toetusega vähemalt samas mahus mis 2022 (kokku KOV, era, riigi põhikoolide õppurid 1 mln €).</p>	
13.	<p>Kolmandatest riikides saabuvate laste ja õpilaste koolitamine ja õpetamine.</p> <p>Leida lahendus toetamiseks KOVe sissekandajate ja sissekirjutuseta laste koolieelse lasteasutuse koostamise ja selle maksumuse ja õpilaste õppekoha tegevuskulu arvlemise osas, sh vajadusel erinevate tugiteenuste osas. Paljude omavalitsuste jaoks on probleem sissekirjutuseta lastele lasteaia- ja koolikoha tagamine, sh erinevate teenuste tagamine (nt HEV-laps). Millised on lahendused ajutiste õppekohtade loomiseks ja kas selleks on kavandatud ka riigipoolne toetus?</p>		<p>1) Tuginedes lapse õiguste konventsioonile, Eesti Vabariigi põhiseadusele ja võrdse kohtlemise seadusele, tuleb kooli- kohustuslikule lapsele (7-17) tagada õppekoht põhihariduse omandamiseks.</p> <p>2) D-viisaga töötajad on Eesti maksuresidendid. Omavalitsustele antakse tulubaasi rahvastikuregistri kandeta isikute tulumaksuosa, mida saab kasutada lastele õppekoha tagamiseks..</p>	<p>Kokkulepe: D-viisaga riigis viibivatele isikutele ja nende pereliikmetele tuleb luua seadusandluse muudatustega võimalused lihtsustatud korras rahvastikuregistrisse kandmine. See tagab peredele avalike teenuste kättesaadavuse</p>
nr	<p>ministeeriumi ettepanekud ja selgitused</p>		ELVL seisukoht	Töörühma kokkulepe, eriarvamused
	<p>Ettepanek ja põhjendus</p>	<p>Märkus/ maksumus</p>		
	<p>Õpetaja palgakasv on prioriteet. RE 2023 ja RES 2023-2026 on vajalik planeerida riigieelarvest lisaraha, et õpetaja keskmine palk oleks aastaks 2025 vähemalt 120% Eesti keskmisest. Kohalike omavalitsuste ja riigi koostöös haridusvõrku korrastades ja selgus keskkoolide vastutuses ja rahastamises loob eeldused tagada õpetaja keskmiseks palgaks enam kui 120%.</p>	<p>2026.a 239,3 mln €</p>	<p>Õpetajate töötasu peab vastama Hariduse arengukavas 2021-2035 püstitatud eesmärgile. Õpetaja keskmine palk on 2025.aastaks vähemalt 120% Eesti keskmisest palgast.</p>	<p>Kokkulepe: toetada Haridus- ja Teadusministeeriumi esitatud RE ja RES esitatud taotlust.</p>

3. Töö-, sotsiaal- ja tervise valdkonna töörühma ettepanekud

Tabel 4. ELVL ettepanek toetusfondi vahendite osas:

Sotsiaalvaldkond (mln eurot)	2022	2023 RES	2024 RES	2025 RES	2026 RES
Toimetulekutoetuseks (sh admin.hüvitis)	17,55	20,41	22,4	22,4	22,4
Raske ja sügavapuudega laste lapsehoiuteenus	2,65	2,92	2,92	3,21	3,21
Matusetoetus	4,0	4,0	4,4	4,4	4,4
Asendus- ja järelhooldusteenuse toetus	19,0	19,0	20,09	20,09	22,99

Tabel 5. Osapoolte ettepanekud muudatusteks

nr	Eesti Linnade ja Valdade Liidu ettepanekud ja selgitused		Ministeeriumi seisukoht (töörühma koosolek 12.05.2022)	Töörühma kokkulepe, eriarvamused
	Ettepanek ja põhjendus	ELVLi ettepanek maksumusest		
Sotsiaalvaldkond				
1.	<p>Leida võimalused toimetulekupiiri suurendamiseks ja paindliku toimetulekupiiri arvestusvalemi väljatöötamiseks, mis tagaks adekvaatsuse ja suudaks aegkriitiliselt reageerida hindade tõusule (nt elektri, gaasi jne hinnatõusust tingitud toodete ja kaupade hinnatõusule).</p> <p>Toimetulekupiiri kehtestamisel lähtutakse minimaalsetest tarbimiskuludest toidule, riietusele ja jalanõudele ning muudele kaupadele ja teenustele esmavajaduste rahuldamiseks. Hetkel kehtiva toimetulekupiiri suurus ei kata minimaalseid vajadusi.</p> <p>2021. aastal on toimetulekupiir leibkonna esimesele liikmele 150 eurot, igale järgnevale täisealisele liikmele 120 eurot ja igale alaealisele 180 eurot. Toimetulekupiir on summa, mis päras eluasemekulude katmist inimesele peab kätte jääma muude kulutuste jaoks.</p> <p>Töögrupi ja SoM läbirääkimised otsustati lõpetada, kuna jõuti ühtsele arusaamale, et toimetulekupiir peab tõusma ja SoM seisab toimetulekupiiri tõstmise eest. Kahjuks viimase 2 kuu arutelu ministeeriumiga ja 2022. aasta eelarve projekt ei näe ette, et SoM oleks arvestanud toimetulekupiiri tõstmisega.</p> <p>Asjaolu, et SoM on kujundamas laiemat abimeedet elanikkonnale energiakulu tõusu mõjude leevendamiseks ei tähenda, et ei peaks tõusma toimetulekupiir, mis peab katma kõige haavatavama sihtgrupi toidukulud ja muud esmatarbekaupade kulud, mida samuti kallinenud elektri-, gaasi- ja küttehind mõjutab. Praeguse olukorra valguses on adekvaatse toimetulekupiiri tagamine eriti kriitiline!</p>		<p>Valitsus andis 19. aprilli 2022 kabinetinõupidamisel põhimõttelise heakskiidu toimetulekupiiri tõstmisele 150 eurolt 200 euroni. Perekonna teise ja iga järgneva täisealise liikme toimetulekupiir on edaspidi praeguse 120 euro asemel 160 eurot ning iga alaealise lapse toimetulekupiir 180 euro asemel 240 eurot. Prognoosi järgi suureneb toimetulekupiiri suurenemisel toimetulekutoetust saavate leibkondade arv umbes 1300 võrra.</p> <p>Riigikogu menetluses on ettepanek võtta eluasemekulu liigina arvesse ka eluasemelaenu tagasimakset nagu seni on toetatud peresid, kes elavad üüripinnal. See aitab raskustesse sattunud peredel eluaset alles hoida. Eeldatav jõustumistähtaeg on 1. juuli 2022.</p> <p>Muudatusettepanekud võetakse vastu koos lisaelarve kinnitamisega Riigikogus. Toimetulekupiiri tõusu eeldatav jõustumisaeg on tagasiulatuvalt 1. mai 2022.</p> <p>Riigikokku esitatud eelnõus on menetluskulude määr 2022. aasta riigieelarve seadusega kehtestatud tasemel. Sotsiaalministeerium on taotlenud määrade muutust alates 2023. aastast ja sellega kaasnevalt on plaanis korrastada ka korralduskulude arvestuse meetodika.</p> <p>Lisaks toimetulekupiiri tõstmisele on parema toimetuleku tagamiseks võetud vastu järgmised meetmed:</p> <ul style="list-style-type: none"> Elektri-, gaasi- ja kaugküttearvete hüvitamine kuni keskmise sissetulekuga peredele (september 2021 – aprill 2022). Toetust on õigus saada üks elaval isikul või perekonnal, kelle kuu keskmine netosissetulek on alla meetmega määratud arvestusliku piiri. Seda arvestatakse pere ühe inimese kohta 1126 eurot kuus, iga järgmise vähemalt 14-aastase leibkonnaliikme kohta on sama summa kaaluga 0,5 ja alla 14-aastased lapsed kaaluga 	<p>Jätkatakse dialoogi.</p>

			<p>0,3. Aprilli 2022 seisuga on alates detsembrist, mil omavalitsused hakkasid taotlusi vastu võtma, rahuldatud 77 670 taotlust ning toetusteks on välja makstud 10,5 miljonit eurot. Energiakulude edasist tõusu on võimalid edaspidi leevendada toimetulekutoetuse raames.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kuni märtsi lõpuni 2022 hüvitati automaatselt kõigile era-tarbijatele osa kaugküttearve hinnatõusust, elektri- ja gaasi-arvetele kehtestatud hinnapiirist ülejääv osa, elektri võrgutasu 50% ulatuses ja gaasi võrguteenuse tasu täies ulatuses. Täpsem teave: https://www.rahandusministeerium.ee/et/energiakulude-huvitamine • SHSi on täiendatud kohaliku omavalitsuse kohustusega tagada toimetulekutoetuse taotlejale, kellel suhtes on algatatud täitemenetlus, võlanõustamisteenuse kättesaadavus ning pakkuda toimetulekutoetuse saajatele toimetuleku- ja majandamisoskusi parandavaid tugiteenuseid. Muudatuste eesmärk on parandada abivajajate terviklikku toimetulekut, pakkudes täiendavat abi ning toetada nende iseseisvat majanduslikku toimetulekut. Võlanõustamisteenus on üks 13-st SHSst tulenevast kohustuslikust kohaliku omavalitsuse teenusest, mida abivajajale tuleb vajaduse korral tagada. 	
2.	<p>Leida vahendid kohalikele omavalitsustele riigi rahastatavate erihoolekandeteenuste sh igapäevaelu toetamise, kogukonnas elamise ja ööpäevaringse erihooldusteenuse tagamisega seotud kulutuste kompenseerimiseks.</p> <p>Probleem on väga kriitiline, sest paljud inimesed, kes on ohtlikud endale ja teistele, on teenuseta järjekorras ootel või valel teenusel. Kui abivajaja ei saa talle vajalikku teenust, sest riigi eelarves ei ole selleks vahendeid või ei ole teenusel vaba kohta, siis langeb kohustus KOVile, et inimest ja perekonda aidata. Teenuse puudumine või vale teenus (üldhooldekodu) ei taga inimesele vajalikku ravi ja tervis halveneb. Kuna tegu on riiklikult rahastatava teenusega, kuid omavalitsused peavad teenuste eest</p>		<p>2021. aastal lepitati eelarveläbirääkimiste käigus kokku, et selgitatakse välja erihoolekandeteenuste kulude kompenseerimise vajadus kohalike omavalitsuste lõikes, sest riigil puudub terviklik ülevaade, mis summas kohalikud omavalitsused tasuvad nende inimeste eest, kes on üldhooldusteenusel erihoolekandeteenuste kohtade puudumise tõttu. Palume omavalitsustel need andmed esitada. Andmeid saaksime kasutada näiteks teenusekohtade planeerimisel.</p> <p>Riik on toetanud erihoolekande teenuste pakkumise suurenemist järgmiste meetmetega:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Alates 2017. aastast katsetab Sotsiaalkindlustusamet isikukeskse erihoolekande teenusmudeli rakendamist kohalikes omavalitsustes. Psüühilise erivajadusega inimeste abistamisel katsetatakse tegevuskomponentide põhised 	Jätkatakse dialoogi.

<p>ise tasuma, et inimesed ei jääks abita, siis tuleks KOVi kulu riigi poolt kompenseerida.</p> <p>Näiteks:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Tallinn maksab teenuste mahu ebapiisavuse tõttu täiendavalt ainuüksi oma hallatavates asutustes teenuse piisavas mahus tagamiseks juurde 2021. aastal ligi 2,7 miljonit eurot. 2) Rakvere linn maksab ühe kliendi teenuse eest igakuiselt üle 500 euro. 3) Viru-Nigula vald tasus 2020 aasta jooksul 16 452.-eurot klientide eest, kes vajavad erihoolekandeteenust, aga on paigutatud üldhooldusteenusele. 		<p>lähened, milleks rakendatakse korraldusskeemi, kus psüühilise erivajadusega inimeste abi ja teenuseid korraldab kohalik omavalitsus. Läbi on viidud kaks pilootprojekti (täpsem teave: https://www.sotsiaalkindlustusamet.ee/et/puue-ja-hoolekanne/erihoolekandeteenused/isikukeskse-erihoolekande-teenusmudeli-iste-rakendamine). Aastatel 2019-2021 osales katseprojektis 20 omavalitsust ning loodi 578 teenuskohta. Alates 2022. aastast on käivitunud teenusmudeli arendusetapp, millega on liitunud 28 omavalitsust 12 maakonnast. Plaanis on luua 700 teenuskohta. Arendusetapi lepingute maht on ligikaudu 3,4 milj €. </p> <p>Aastatel 2023-2024 mudeli piloteerimine jätkub, teenuskohtade arvu on plaanis veidi suurendada ja mudelit katsetada ka praegu kogukonnas elamise teenuseid kasutavale sihtgrupile teenuste osutamisel.</p> <p>Mudel on plaanis üle-eestiliselt rakendada praeguste toetavate teenuste (igapäeva elu toetamise teenus, töötamise toetamise teenus, toetatud elamise teenus, kogukonnas elamise teenus) asemel aastaks 2025. Muudatusplaanid kajastuvad sotsiaalsoolekandeseaduse muutmise väljatöötamise kavatsuses (erihoolekandeteenuste korralduse ja rahastuse ajakohastamine), mis valmib 2022 juunis.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Alates 2018. aastast rahastatakse lähedaste hoolduskoormuse vähendamiseks paindlikku igapäeva elu toetamise päeva- ja nädalahoiuteenust, mida on inimesel võimalik kasutada 23 (öö)päeva kuus. 31.12.2021 seisuga kasutab teenust 178 suure hooldusvajadusega vaimupuudega inimest. • Alates 2019. aastast on võimekus rahastada ka ööpäeva-ringset erihooldusteenust äärmuslikult kahjustava käitumisega autismispektrihäirega inimestele, kuid paraku pole selle teenuse osutamine käesolevaks ajaks alanud, kuna sobivat teenuseosutajat ja teenuse osutamise keskkonda on keeruline leida. 	
--	--	--	--

3.	<p>Rahastada üldhooldusteenust osaliselt riigieelarvest, selleks kas KOV tulubaasi suurendamise või sihtotstarbeliste eraldistega.</p> <p>Eakate osakaal rahvastikus kasvab. Statistikaameti prognoosi kohaselt kasvab aastaks 2040 üle 65 aastaste elanike osakaal 26% ni rahvastikust ning koguarv 332 tuhandeni. Inimesed elavad kauem, aga kahjuks ei kasva sama kiiresti tervena elatud aastate hulk ja nõudlus hoolekandeteenuste järgi kasvab. Eakate hoolekanne on olnud küll KOV korraldada, aga järjest kasvab ka nt dementsuse diagnoosiga inimeste arv, kes vajavad erinevaid tingimusi, mida tavaline üldhooldusteenus ei taga. Kõik eeltoodu suurendab nõudlust ka väljaspool kodu osutatava üldhooldusteenuse järele. Üldhooldusteenuse koha maksumus käib klientidele üle jõu. Teenuse hinnad tõusevad järjest, eriti on seda mõjutanud COVID 19 kriis ja energiahindade kallinemine. Keskmisest pensionist ei piisa isegi poole teenuse maksumuse tasumiseks. Teenuse eest aitavad tasuda lähedased, samuti kasvab kohalike omavalitsuste panus.</p> <p>Näiteks:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Viimsi vald kompenseerib aastas 25 inimese teenuse maksumust, kulutades selleks 130 000.-€, 2) Tartu linn toetab 300 inimest, panustades 1 milj. eurot. 3) Viljandi linn toetab ca 60 inimest hooldekodu kulude tasumisel, tasudes paljudel kogu pensionist puudjääva osa. Eelarvekulu 2019 oli ca 426 000 eurot. 4) Rakvere linn maksab keskmiselt 65 eaka teenuse eest kogukulus kuni 320 000 eurot. 5) Viru-Nigula vald tasub 2020.aastal igakuiselt keskmiselt 25 isiku üldhooldusteenuse eest, suurusjärgus summas 109 000.-eurot aastas. 	<p>Aprillis 2022 saatis sotsiaalministeerium kooskõlastamisele seaduseelnõu väljatöötamiskavatsuse (VTK), kuidas muuta hooldekodu kohatasu rahastamist. Soov on luua ööpäevaringsele üldhooldusteenusele eraldi rahastamise skeem, mille kohaselt jaguneks teenuse rahastamine inimese ja senisest suuremas määras avaliku sektori vahel. Olukorra lahendamiseks oleks asjakohane muuta väljaspool kodu osutatava üldhooldusteenuse rahastamisega seonduvat. Selleks on pakutud välja kaks regulatiivset võimalust: komponendipõhine rahastus või teenuse-saaja sissetulekust sõltuv omaosalus. Lahendused aitavad vähendada teenusesaajate maksekoormust ja suurendada avaliku sektori panust teenuse rahastamisel. Muudatused võivad aidata parandada ka teiste kodus elamist toetavate teenuste kättesaadavust. Samuti aitavad planeeritavad muudatused korrastada teenusepakkujate turgu (pannes paika hinna ja kvaliteedi suhte) ning parandada teenuseosutajate tööjõu palga- ja töötingimusi. VTK koostamise kaasati ka kohalike omavalitsuste esindajad. VTKle järgnevalt on alustada koheselt seaduseelnõu väljatöötamist. Eesmärk on seadusemuudatused liita 2023. a riigieelarve menetluse protsessiga (algab 2022 a augustis). Kui valitsus eraldab muudatusteks vajalikud vahendid, oleks esmane võimalik jõustumine 2023. aasta teises pooles.</p> <p>Hoolekandepoliitika suund on jätkuvalt arendada eelkõige kodus elamist toetavaid teenuseid, et inimene saaks võimalikult kaua, iseseisvalt ja väärikalt elada oma enda kodus, kuid kvaliteetset teenust tuleb pakkuda ka hoolekandetasutuses. Riik on eelnevatel aastatel pakkunud tuge hoolekandetasutuste kaasajastamiseks, teenusekohtade kohandamiseks ja uute loomiseks (sh dementsusega inimestele). Hoolekandetasutusi on toetatud ka isikukatisevahenditega ning kaetud üld- ja erihooldekande asutustele täiendavate tööjõukulud seoses COVID-19 haigusjuhtumitega. Eraldiseisvalt on riik planeerinud ESF-st ja ERF-st REACT-EU vahendite toel tugimeetmeid COVID-19 mõjude leevendamiseks.</p> <p>Euroopa Liidu uuel rahastusperioodil soovib Sotsiaalministeerium välisvahendeid suunata eelkõige institutsionaalset hooldusvajadust ennetava infrastruktuuri arendamisse, pakkudes lahendusi nt eakate toetatud elamise kohtade tekkeks ja</p>	<p>Jätkatakse dialoogi.</p> <p>Jätkatakse üldhooldusteenuse rahastamise lahenduste väljatöötamisega.</p>
----	--	--	---

			<p>dementsussündroomiga inimeste ja nende lähedastele mõeldud teenuste kvaliteedi ja kättesaadavuse parandamiseks.</p> <p><u>Taust</u></p> <p>2020. aastal oli teenusekoha hind hoolekandeesituses vahemikus 500-1793 eurot, keskmiselt 824 eurot kuus. 2020. aastal oli üldhooldusteenuse kogukulu ligi 90 miljonit eurot, millest inimesed maksid ligi 78% ehk 70 miljonit eurot. Hooldekodu eest tasumisel on inimeste omapanus kümne aasta (2010–2020) jooksul kasvanud ligi 228% ehk pea 50 miljoni euro võrra ja omavalitsuste panus 75% ehk 8,4 miljoni euro võrra. Sageli on just kõrge omaosalus hooldekodus põhjuseks, miks püütakse ise peresiseselt hooldamisega toime tulla. Mittetöötamise tõttu jäävad inimesed ilma ka minimaalsetest sotsiaalsetest tagatistest ning elavad vaesuspiiril.</p>	
4.	<p>Suurendada asendushoolduse korraldamise kulude katteks eraldatavaid vahendeid</p> <p>Rahad teenuse osutamiseks on KOV-idele eraldatud tuginedes teenuse varasemate aastate hindadele. Käesoleval ajal on enamus teenuse osutajaid hindu oluliselt tõstnud. Asenduskoduteenuse üleandmisel omavalitsustele tekkis olukord, kus senine ministri kinnitatud teenuse hind asendus vabaturu tingimustes oluliselt kõrgema teenuse hinnaga.</p> <p>Asendus- ja järelhooldusteenuse kulud kasvavad seoses 1.juulist 2020 jõustunud seadusemuudatusega, mille kohaselt muutus minimaalne summa, millega kohalik omavalitsus on kohustatud toetama hooldusperet lapse hooldamisel. Võrreldes varasemaga suurenes hooldusperede minimaalne toetamine kaks korda ehk hooldusperele makstava toetuse või tasu miinimum on edaspidi pool töötasu alammäärast lapse kohta. KOVi kulud tõstab ka üldine suundumus jätkata perepõhise asendushoolduse väärtustamist. Omavalitsustelt oodatakse suuremat panustamist, kui seaduses sätestatud miinimum.</p> <p>Näiteks : 1) Kui kuni 2017. aasta lõpuni oli asenduskoduteenuse hind vastavalt 1150 eurot (tavalaps) või 1450 eurot (alla 3-aastane või erivajadusega laps), siis 2020. aastal ostab Tartu linn teenust hinnavahe vahemikus 1265-2250 eurot. Tartu linn on küsinud kõigilt teenuspakkujatelt 2021. aasta teenuse hindade info, mille põhjal</p>		<p>Asendus- ja järelhooldusteenuse rahastussüsteemi eesmärk on motiveerida kohalikke omavalitsusi paigutama lapsi eelkõige perepõhisele hooldusele, sh otsida pidevalt perepõhise elukorralduse võimalusi ka nende laste puhul, kes on varasemalt institutsionaalsele hooldusele suunatud. Asutuses kasvavate laste hulk väheneb vaevaliselt ning lisaks lapsi kahjustavatele mõjudele koormab see jätkuvalt KOV-e enam kulude osas. Oluline on, et KOV-d kasutaksid aktiivsemalt enda võimalusi ja vastutust perepõhise asendushoolduse soodustamise osas ning astuksid samme ka oma KOV-s enam perepõhiste võimaluste otsimiseks. Vastutuse võtmist toetab KOV-le ka rahastuse osas suurema autonoomsuse andmine.</p> <p>2022. aasta augustis valmib väljatöötamiskavatsus, mis pakub täiendavaid lahendusi perepõhise asendushoolduse edendamiseks ning praeguste kitsaskohtade lahendamiseks. Samuti soovime alustada kohalike omavalitsustega 2022. aasta mais arutelusid toetusfondi vahendite tulubaasi andmiseks alates 2024. aastast, mis on nii rahaliselt kui sisuliselt vajalik ja kasulik. Samuti jätkame mitmete oluliste tegevustega ja nende kulude katmisega ka järgmise perioodi struktuurivahenditest.</p> <p>Asendushoolduse osa riigieelarves tõusis 2022. aastal ligi miljon euro võrra, lisataotlustega on plaan jätkata. Positiivne on, et KOV-d on toetusfondi vahendite kasutamisel julgemad ning panustavad ka omavahenditest järjest enam. See lubab eeldada, et järjest enam</p>	<p>Jätkatakse dialoogi.</p> <p>Sotsiaalministeerium on ette valmistamas ettepanekuid rahaliste vahendite toetusfondist tulubaasi üleandmise kohta. Esimene arutelu sellel teemal TST's toimub mais 2022.</p> <p>Kohalike omavalitsuste soov on hinnata olemasolevaid ressursse ning leida võimalusi teenuse pandlikumaks muutmiseks.</p>

<p>teenuste hinnad tõusevad ca 12-31% ja on 2021. aastal vahemikus 1600-2260 eurot. Teenuse hind jääb 2020. aastal eelmise aasta tasemele ainult kahes asenduskodus.</p> <p>Järelhooldusteenuse hind tõuseb 2021 aastal kuni 47%, jäädes vahemikku 590-1920 eurot.</p> <p>1) Viljandi SA Perekodu kallim koht hakkab 2021 aastast olema 2550 eurot.</p> <p>Et osutada asendushooldusteenusel viibivatele lastele võimalikult kvaliteetset teenust, mille käigus tagatakse ka perevanematele ja teistele töötajatele vääriline töötasu, oleks vajalik suurendada riigi poolt asendushooldusteenuse pakkumise toetamiseks eraldatavaid vahendeid. Seejuures teeb omavalitsusele asendus- ja järelhoolduse rahastamise keerukaks ka asjaolu, et mõnda sihtrühma (vanema nõusolekul asendushooldusel viibiv laps; eestkostelt ellu astuv noor; mitteõppiv elluastuv noor) ei arvestata riigi poolt vahendite eraldamisel. Et need sihtrühmad vajavad teenust samavõrra kui teised asendus- ja järelhooldust saavad lapsed ja noored, ei piisa võimalusest, et toetusfondi vahendeid võib nende jaoks kasutada, vaid lisaks võiks toetusfondi eralduse suuruses arvestada ka nende sihtrühmadega.</p>		<p>mõistetakse ühetaolise pearahapõhise rahastamise sobimatust ning tugi lastele ja noortele on vajaduspõhine.</p>	
<p>5. Leida vahendid KOVile eestkoste korraldamisega seotud kulude hüvitamiseks.</p> <p>Eestkoste korraldus vajab üle vaatamist, sest tänane olukord ei taga eestkostetava huvide maksimaalset kaitset. Kohalikel omavalitsustel on eestkostja ülesannete täitmisel probleemiks rollikonflikt, mis seisneb kohaliku omavalitsuse avalikus ülesandes pakkuda isikule kohaseid teenuseid ja eestkostja rollis valvata teenuste sobivuse ja kvaliteedi üle isiku esindajana. Probleemiks on ka see, et KOVid kannavad kulusid seoses eestkostega nii juhul, kui KOV on määratud eestkostjaks kui ka siis, kui eestkostjaks on määratud füüsiline isik. Eestkostega seotud ülesanded on olnud KOVil küll Eesti taasiseseisvumisest alates, kuid nende sisu on oluliselt muutunud. Ka Perekonnakoodeksi järgi oli eestkostega seonduv teatud ulatuses kohalik ülesanne (eestkoste seadis rahvasaadikute nõukogu täitevkomitee), kuid näiteks ei määratud eestkostjat nende isikutele, kes asusid</p>		<p>Mööname, et eestkoste korraldus vajab üle vaatamist. Sotsiaalministeerium korraldas 2020 aasta lõpus kohalike omavalitsuste seas küsitluse, et selgitada välja kohalike omavalitsuste kohustused, kohustuste maht ja probleemkohad eestkostega seoses. Kahjuks laekus vastuseid vaid 28 omavalitsusest. Vastuste analüüs on sisendiks 2022. aasta III kvartalis läbiviidavale eestkoste uuringule, mille pinnalt otsustame edasised sammud.</p> <p>Sotsiaalministeeriumis kaalutavad lahendusvariandid on suunatud eelkõige eestkostet vajavate inimeste huvide kaitsele läbi neile vajaliku toe tagamise. Oleme kaalunud võimalusi, kuidas eestkoste määramisi vähendada, tagades inimese huvide kaitse muul moel. Näiteks oleme põgusalt kaalunud toetatud otsustamise süsteemi loomist, kus tuge vajav inimene saaks vajalikku tuge otsuste tegemisel ja eestkoste määramine ei oleks vajalik või</p>	<p>Jätkatakse dialoogi.</p>

<p>mõnes hoolekande- või kasvatusasutuses, seal lasusid vastavad kohustused nimetatud asutuste administratsioonil.</p> <p>Kuni 2010.a. kehtinud perekonnaseaduse kohaselt oli KOV eestkosteoragan, kelle ülesandeks oli füüsilisest isikust eestkostja leidmine ja kohtule eestkoste seadmiseks avalduse esitamine. Vastavalt seadusele pidi eestkosteoragan korraldama ka järelevalvet. Eestkostjaks määrati tavaliselt vanavanemad või selle asutuse töötaja, kus isik asus (nt hooldekodu töötaja). Juriidilist isikut või KOVi ei saanud eestkostjaks määrata. Seaduses sätestati ka eestkostja aruandekohustus, mida pidi eestkostja kord aastast eestkosteasutusele esitama, kuid sellest olid vabastatud vanemad.</p> <p>Alates uue perekonnaseaduse jõustumisest 2010.a. on olukord oluliselt muutunud. Eestkostjaks võib määrata ka juriidilise isiku, ka KOVi. Välistatud on nende juriidiliste isikute ja juriidiliste isikute töötajate määramine eestkostjaks, kus isik asub. Kui suure koormuse see KOVile töö, võib näha Riigikontrolli auditist, mille kohaselt oli 2017. aasta alguses KOVi eestkostel kokku 1014 last (järelaudit: omavalitsuse eestkostel olevate laste elatisraha sissenõudmine 17.11.2017).</p> <p>Leiame, et seoses eestkoste korraldamisega seotud ülesannete täitmisega ja vaatamata kohustuste olulisele kasvamisele, ei ole riigi poolt KOVile kulude katteks raha eraldatud.</p> <p>Nt 1) Viljandi linnas on täna ühel spetsialistil üle 60 eestkostetava, kellest ca pooled elavad oma kodudes ja kellega seonduvalt on väga palju tööd. Optimaalne oleks ca 30-40 isikut ühel töötajal. Ühe töötaja töötasu on praegu ca 25 000 eurot aastas. Vajaksime juba teist töötajat ka. Seega oleks kulu ainult töötasudele ca 50 000 eurot aastas.</p> <p>2) Rakvere linnas on KOV eestkostel olevate täisealiste arv kasvanud, 2017-2020 aastatel tõusnud 17 inimestelt 35 inimesele. Meie piirkonna kohus eelistab täisealistele KOV eestkostet, sest lapsed ja lähedased loobuvad juba menetluse raames tihti oma lähedase abistamisest või tekivad probleemid eestkostet vajava inimese raha asjadega. Näiteks saadakse teada võlgade summa, kardetakse varadega seotud kohustusi jne. See kõik on toonud</p>		<p>määratakse osaline eestkoste. Süsteemi võtmekoht on toetaja ettevalmistus. Nimelt näeme praeguse eestkoste süsteemi ühe kitsaskohana füüsilisest isikust eestkostjate ettevalmistuse puudumist.</p> <p>Eestkoste korralduses muudatuste tegemise üks takistustest on see, et eestkoste määramise kohta ei koguta sisulist statistikat (määramise põhjuste kategooriad, kas eestkoste ja osaline või täielik jms), millest tulenevalt on keeruline ka hetkeolukorra kaardistamine. Eelmainitud uuringuga kogutakse vajalik info.</p> <p>KOV eestkostel olevate laste asendushooldusteenuse tasumiseks eraldatakse igal aastal toetusfondi sihtotstarbelised vahendid (2021. aastal summas 18,03 miljonit eurot). Vahendeid võib kasutada nii asendus- kui järelhooldusteenuse osutamiseks, hooldusperede toetamiseks kui ka teenuste korraldamiseks. Korraldamiskuludena arvestatakse SHS § 45⁹ lõikes 4 nimetatud tegevuste kulutuste katmist (KOV ülesanded asendushooldusteenuse korraldamisel), sh on võimalik katta nt täiendavaid tööjõukulutusi, mida KOVid nende ülesannete täitmiseks teevad. Seega on võimalik laste puhul osaliselt eestkoste teostamisega seotud kulutusi katta KOV toetusfondi eraldatud vahendite arvelt. Täpsem juhis ja selgitused KOV toetusfondi vahendite kasutamise kohta on leitav Sotsiaalkindlustusameti kodulehelt. Füüsilisest isikust eestkostja peres kasvava lapse ja eestkostja toetamist ja KOV rolli arutame KOVdega väljatöötamiskavatsuse koostamise käigus.</p>	
---	--	---	--

	<p>väga suure töömahu meie sotsiaaltöötajale, kes korraldab oma igapäeva töö kõrvalt ka täiskasvanute eestkoste korraldamist.</p> <p>3) Viru-Nigula vallas on eestkostel 8 last ja 10 täiskasvanut, kohtus on otsuse ootel 1 ja kahe isiku puhul on eestkoste seadmise vajadus hetkel selgitamisel. Võrdluseks 2018.aastal oli valla eestkostel 3 täiskasvanut ja 6 last. Hetkel veel jõuab üks töötaja toime tulla muude kohustuste kõrvalt. Kuid KOV sotsiaalvaldkonnale järjest lisanduvate kohustuste valguses jääb järjest vähemaks võimalus süveneda personaalselt iga eestkostetava vajadustesse. Kuna osa eestkostetavaid on laiali üle vabariigi asuvates hoolekandeesutustes, siis on ka eestkostetavate külastamine keeruline ja kulutusi nõudev.</p>			
6.	<p>Näha ette takistusteta liikumise ja ligipääsetavuse tagamise projektide rahastamine riigi eelarvelistest vahenditest või Euroopa Liidu finantsperioodi 2021+ vahenditest ning planeerida vajalikud vahendid EL finantsperioodi 2021-2027 raames.</p> <p>Puuetega inimeste õiguste konventsioon (PIK) ja fakultatiiv-protokoll jõustusid 29. juunil 2012. Konventsiooni rakendamise eest vastutavad erinevad osapooled sh ka kohalikud omavalitsused oma vastutusala pädevuses. PIK-i vastu võtmisel juhtisid kohalikud omavalitsused tähelepanu tõsiasi, et PIK-i jõustumine toob KOV-idele kohustusi, mille täitmiseks puuduvad rahalised vahendid. Nt nõuab PIK ligipääsu tagamist kõigile ehitistele, ka olemasolevatele, mitte ainult uutele, samuti transpordile, infole jne. Nimetatud kohustuse täitmiseks st ligipääsetavuse tagamiseks, ei ole KOV-idele rahalisi vahendeid eraldatud.</p> <p>On oluline, et läbi riiklike tegevuste panustataks ligipääsetavuse saavutamisse ning lisaks ERF vahenditele isikute eluruumide kohandamiseks (mida peaks laiendama ka kütte- ja elektrisüsteemide parandamisele), leitaks täiendavaid võimalusi ka muudeks toetavateks meetmeteks, pidades eriti silmas ligipääsetavust avalikke teenuseid pakkuvatele hoonetele. Silmas</p>		<p>Ligipääsetavuse tagamine on riigi ja KOV ühine vastutus väärikat ja iseseisvat toimetulekut võimaldava elu tagamisel kõigi inimeste jaoks. Ligipääsetavusest ja universaalsest disainist saab kasu kogu elanikkond, sh on suurteks sihtgruppideks eakad, lapsed, lastega pered jt.. Teenuste planeerimisel ja keskkonna kujundamisel peavad ligipääsetavuse parandamiseks tegema vajalikke investeeringuid ühtviisi nii riik kui kohalikud omavalitsused.</p> <p>Peame oluliseks rõhutada, et ligipääsetavaid lahendusi on võimalik luua ning kaasava disaini ja ligipääsetavuse põhimõttega arvestada jooksvalt ja pidevalt. Muuhulgas on ligipääsetavus üks horisontaalsetest põhimõtetest ning ligipääsetavuse nõuete järgimine kohustuslik struktuurivahendite kasutamisel nii uuel kui lõppeval perioodil.</p> <p>Kohalike omavalitsuste edasiseks toetamiseks on vaja teada KOVide tegelikku ligipääsetavuse vajadust, KOVide valmidust ise ligipääsetavusse investeerida ning seniseid häid kogemusi jagada. Näiteks võiksid kohalike omavalitsuste prioriteetide hulgas olla 2020. aastal avaldatud transpordisõlmede ligipääsetavuse uuringu¹ objektid.</p> <p>Ligipääsetavuse parandamiseks riigis tervikuna moodustati septembris 2019 ligipääsetavuse rakkerühm², mis septembriks 2021 töötas välja poliitikasuunised ja lahendused, mis võimaldavad</p>	<p>Jätkatakse dialoogi.</p> <p>Määrustes on vaja hinnata ligipääsetavuse rahalist mõju.</p>

¹ Lõpparuanne on leitav: https://www.sm.ee/sites/default/files/transpordi_ja_tehiskeskonna_analys.pdf

² Lisateavet ligipääsetavuse rakkerühma kohta leiab <https://www.riigikantselei.ee/et/ligipaasetavus>

	<p>tuleb pidada ka seda, et toetataks nii füüsilise kui ka psüühilise erivajadusega inimesi nt lõppenud eluruumide kohandamise toetus oli mõeldud füüsilise ligipääsu tagamiseks.</p> <p>Nt Tallinn kohaliku omavalitsusena on välja töötanud Tallinna ligipääsetavuse arengusuunad 2016-2022. Eelmainitud dokumendi oluliseks ja kandvaks elemendiks on universaalse disaini ja ligipääsetavuse infosüsteemi loomine (tinglik nimetus Accessible Tallinn), mis kajastaks ligipääsetavuse seisukorda hoonete, rajatiste jms linnaruumi osas, jagaks infot elanikele ja linna külalistele, aga oleks ka töövahendiks linna ametitele ligipääsetavuse tegevuste planeerimisel ja mõõdikuks ligipääsetavuse hindamisel. Planeeritav infosüsteem kavandatakse arvestusega, et muuta see üleriigiliselt kättesaadavaks kõigi omavalitsuste jaoks. Infosüsteemi kasutamine on tulemuslik vaid regulaarse hooldamise, sh info uuendamise ja süsteemi tsentraalse haldamisega. Üleriigilise portaali töös hoidmine vajab riigi poolset rahastamist hinnanguliselt aastas 20 000-€. </p>		<p>lähima kümne aasta jooksul liikuda kõikidele inimestele ligipääsetava ühiskonna, avaliku ruumi ja teenuste suunas. Rakkerühma lõpparuandes tehakse muuhulgas ettepanekud viia ligipääsetavuse nõue sisse KOV planeeringutesse ning kajastada ligipääsetavust KOV arengukavas olulise investeeringute planeerimise alusinfona. Lisaks on aruandes arvukalt ettepanekuid, mis ühel või teisel viisil suunavad KOVe tulevikus suuremale ligipääsetavuse teadlikkusele ja valikutele. 2022. aastal seatakse rakkerühma ettepanekud prioriteetsuse järjekorda.</p> <p>Välisvahendite, sh perioodi 2021–2027 struktuurivahendite planeerimisel ja õigusaktide eelnõude ettevalmistamisel peavad kõik ministriumid tagama välisvahenditest rahastatavate investeeringute ja tegevuste vastavuse kehtivatele ligipääsetavuse nõuetele. Täiendavat teavet saab ÜKP fondide võrdõiguslikkuse kompetentsikeskusest.</p>	
7.	<p>Luua riiklik toetusprogramm noorte tugisüsteemi arendamiseks ja tõhustamiseks.</p> <p>Üha enam vajab tähelepanu noorte vaimse tervise toetamine ning noorte sotsiaalse tõrjutuse riskide vähendamine. Rõhutame vajadust pöörata erilist tähelepanu haavatavatele noortegrühmadele (sh NEET-staatuses noored, erivajadustega noored, rändetaustaga noored) hõlbustades ligipääsu hariduse, tööhõive ning tervise ja heoluga seotud teabele ning nõustamisele. Sagenevad vaimse tervise mured nagu depressioon ja ärevus. Oluline on pakkuda noortele kvaliteetset ja kättesaadavat abi vaimse tervise küsimustes ning täiendada ka noorte enda teadmisi ja sotsiaalseid oskuseid selleks, et nad oleksid võimelised vaimse tervise probleeme ennetama, ära tundma ja õigeaegset abi otsima. Praegu pakutakse noortele tuge suures osas projektipõhiselt. Noorte tugisüsteemi arendamiseks ja tõhustamiseks tuleks luua riiklik toetusprogramm.</p>		<p>Sotsiaalministeerium peab oluliseks noorte, eriti NEET-noorte ülesleidmiseks ja toetamiseks vajaliku koostöömudeli arendamist koostöös kohalike omavalitsustega.</p> <p>Noortegarantii tugisüsteemi piloteerimise käigus ning järelanalüüsi tulemustest³ selgus mitmeid kitsaskohti, mille parendamiseks oleme valmis ka järgmistel aastatel panustama.</p> <p>Samuti on ellu kutsunud töörihm, mis toob kokku hariduse-, sotsiaal- ja töövaldkonna eksperdid eesmärgiga kaardistada täna NEET noorte toetamisel kitsaskohti ja töötada välja ning rahastada uuest struktuurivahendite perioodist täiendavaid sekkumisi.</p> <p>Sotsiaalministeerium koostöös Haridus-ja Teadusministeeriumi, Haridus-ja Noorteameti ja Sotsiaalkindlustusametiga on ellu kutsunud koosloome protsessi, mille raames töötatakse välja olemasolevate praktikate põhjal ühtlane, efektiivne ja toimiv NEET-noorte toetamise mudel KOV-idele. Protsessi on kaasatud Tallinn, Pärnu, Viimsi, Viljandi vald ja Narva linn.</p>	<p>Jätkatakse dialoogi.</p>

³ Noortegarantii tugisüsteemi analüüsi lõpparuanne on avaldatud Sotsiaalministeeriumi kodulehel: https://www.sm.ee/sites/default/files/lopparuanne_ngts.pdf

			28.04.2022 kabineti nõupidamisel kiitis valitsus heaks noortegarantii tugevdamise tegevuskava ⁴ aastani 2027. Tegevuskava laiendab abipakkumise võimalusi alla 30-aastastele mitteõppivatele ja -töötavatele noortele. Lisaks pannakse uues tegevuskavas oleme veelgi enam rõhku eri valdkondade koostööle ja ennetusele.	
8.	<p>Täiendada liiklusseadust lahendamaks invakaartide väärkasutamise kaasnevaid probleeme.</p> <p>Olukorra parandamiseks on vaja luua üleriigiline parkimiskaartide register, et saada üle-eestiline ülevaade kehtivatest parkimiskaartidest ning võimalus nende kehtivust kontrollida.</p>		<p>Sotsiaalkindlustusamet on alustanud parkimiskaartide ühtse registri loomist. SKAs on loodud soodustingimustel parkimise võimaldamise teenuse disainimise töörühm, kuhu kuuluvad ka puudega inimesed, kes seda teenust ise kasutavad. Töörühma arutelude tulemusel on valminud teenuse prototüüp, mida testitakse lõppkasutajatega.</p> <p>Liiklusseaduse menetlust ja muudatuste jõustumist on korduvalt edasi lükatud ning eelnõu on jätkuvalt Riigikogus lugemisel. Kui seaduse muudatus jõustub enne uue teenuse valmimist, leiab SKA ajutise lahenduse parkimiskaartide väljastamiseks ja üleriigilise registri käivitamiseks.</p>	Jätkatakse dialoogi.
Tervise valdkond				
9.	<p>Tagada Haigekassa poolse rahastusega statsionaarse õendusteenuse kättesaadavus üldhooldekodudes kõigil nädalapäevadel, ja vastavalt vajadusele nt suuremates hooldekodudes ka öötundidel</p> <p>Tunnustavalt märgime, et alates 2020. aastast rahastab Eesti Haigekassa eraldi teenusena õendusteenuse osutamist üldhooldekodudes, et parandada teenuse kättesaadavust. Õendusteenust üldhooldekodus osutatakse koduõenduse tegevusloa alusel, mida võib omada või taotleda väljaspool kodu asuva üldhooldusteenuse pakkuja (ehk üldhooldekodu) ise või sõlmib haigekassa lepingu vastava teenuseosutajaga, kellel on koostöölepe üld-</p>		<p>Alates 2020. aastast rahastab Eesti Haigekassa eraldi teenusena õendusteenuse osutamist üldhooldekodudes, et parandada teenuse kättesaadavust (alates 31.03.2022 on piirhind 64,74 € ühe hooldekodu elaniku kohta ühes kalendrikuus). 2021. aastast võimaldatakse hooldekodudes õendusabi kättesaadavuse parandamiseks alla 20 voodikohaga hooldekodudel võtta tööle poole koormusega öde, tasutakse pearaha 20 inimese eest. Haigekassa on ette näinud teenuse osutamisel miinimumi, st et teenust osutatakse tööpäevadel ning päevasel ajal. Muudel aegadel õendusteenuse osutamine hooldekodu ning õendusteenuse osutaja vahel on kokkuleppeline. Iga teenuseosutaja peab hindama, millised on tema teenuse saajate vajadused ning sellest lähtuvalt kasutama olemasolevaid võimalusi. Kui hooldekodu kliendil on tervisest tulenevalt suurem tervishoiuteenuse vajadus, kui seda</p>	Jätkatakse dialoogi. Leida lahendused, kuidas tagada õendusteenos hooldekodudes ööpäevaringselt igal päeval nädalas.

⁴ Tegevuskava on leitav Sotsiaalministeeriumi kodulehelt: https://www.sm.ee/sites/default/files/noortegarantii_tugevdamise_tegevuskava_2022-2027.pdf

	<p>hooldekoduga. Kui üldhooldekodu tahab ise osutada õendus-teenust, peab tal olema Terviseameti poolt väljastatud koduõenduse osutamise tegevusluba.</p> <p>Teenus on rahastatud pearaha põhimõttel, mille suurus on 49,77 eurot ühe üldhooldekodu elaniku kohta ühes kalendrikuus, kuhu kuulub ühe täistööajaga õe ressurs 40 üldhooldekodu elaniku kohta.</p> <p>Tegemist on teenuse osutamisega tööpäevadel, puhkepäevadel ja riiklike pühade ajal teenust ei osutata, mis ei ole mõeldav suure 300-kliendilises hooldekodus (nt Iru Hooldekodu).</p> <p>Ambulatoorne õendusteenus vajab laiendamist kõikidele nädalapäevadele, suuremates hooldekodudes ka öötundidel.</p> <p>Paljud üldhooldekodu kliendid vajavad pidevat meditsiinilist abi, milleks hooldustöötajad ei ole pädevad.</p> <p>Kaaluda tuleks võimalust statsionaarse õendusabi osutamiseks suuremates hoolekodudes vajalike tingimuste loomiseks ja välja töötada sellekohane teenuse rahastamise skeem läbi EHK.</p>		<p>olemasolev teenus katab, siis on võimalik kaaluda iseseisva statsionaarse õendusabiteenuse osutamist (kui asutuse tingimused vastavad, on võimalik taotleda vastav tegevusluba, palgata personal jms).</p> <p>Väljaspool kodu osutatava üldhooldusteenuse raames osutatava õendusteenuse rakendumise analüüsimisel on võimalik esitatud ettepanekut kaaluda. Analüüsi viib läbi Eesti Haigekassa.</p> <p>Hooldekodu võib taotleda õendushaigla tegevusluba. Selleks on nõuded ja rahastusmudel olemas.</p>	
<p>10.</p>	<p>Tagada esmatasandi arstiabi (perearstiteenus) kättesaadavus võrdsetel alustel üle Eesti.</p> <p>Üle Eesti on suur probleem perearstide teenuse kättesaadavusega. Eesti Haigekassa andmetel on ligi 20 000 inimest ilma perearstita. Tervisekeskuste rajamise kõrval, kuhu on koondunud vähemalt 3 perearsti, tuleks toetada ka üksi töötavaid perearste.</p>		<p>Rahalised toetusmeetmeid ei rakendata ainult tervisekeskustele. Väljaspool Tallinna ja Tartut ning nendega piirnevaid valdasid töötavatele perearstidele hakati alates 2020 maksma igakuist lisatasu 823,41 euro ulatuses. Lähimast haiglast enam kui 40 km kaugusel või saarel töötavale perearstile hakati sama muudatuse raames maksma igakuist lisatasu 1646,82 eurot.</p> <p>Eelmise aasta eelarveläbirääkimistel leppisime kokku, et Sotsiaalministeeriumi eesmärk on tagada perearstiabi kõigile neile lastele, kellel ei ole perearsti. Lahendamiseks tegelevad Terviseamet ja Eesti Haigekassa koostöös Sotsiaalkindlustusametiga jätkuvalt.</p> <p>Toetused esmatasandi tervisekeskuste loomiseks EL Regionaalarengufondi meetmest: jätkub alustanud projektide rahastamine. Lõpparuanne on esitatud 18 projektile 56st, ülejäänutega töö jätkub.</p> <p>Tervishoiuteenuste korraldamise seadus on muutmisel ja eelnõu on läbinud parlamendis I lugemise. Muudatuste eesmärgiks on üldarstiabi kättesaadavuse parandamine läbi süsteemi paindlikumaks</p>	<p>Jätkatakse dialoogi.</p>

			<p>muutmise ning suurema rahalise lähtetoetuse võimaldamise perearstile või eriarstile, kes asub tööle väljaspool suuri keskuseid.</p> <p>Hiljuti valminud Praxise detsentraliseerimise analüüs hindas KOV võimalusi üldarstiabi kättesaadavuse parandamisel⁵. Paremaid töötingimusi ja mitmekülgsemat teenust pakkuvate tervisekeskuste loomisel võivad takistused olla ka organisatoorse laadi ja see on üks näide, kus KOV võiks abiks olla.</p>	
11.	<p>Tagada koolitervishoiuteenuse rahastamine kõigile õpilastele.</p> <p>Koolitervishoid vajab täiendavat rahastamist. Tervisele luuakse vundament lapse- ja koolieas. Koolitervishoiu olulisemad tegevused on tervise edendamine, haiguste ennetamine, tervise jälgimine ja esmaabi. Koolitervishoiuteenust rahastab Eesti Haigekassa vastavalt õpilaste arvule koolis 1 õpilane - 3,93 eurot</p> <p>Nõutud tööaeg on 6 tundi nädalas. Keeruline on leida öde nii väikesele koormusele ja suurele vastutusele. Praegu on KOV-id sunnitud teenuse toimimiseks juurde maksma. Eriti raskes olukorras on väiksemad koolid. Teema on oluline, sest laste puhul on varane märkamine eriti oluline. Täiskasvanueas ägenevad ja süvenevad terviseprobleemid saavad sageli alguse just koolieas. Probleemideks on vähene liikumine, ülekaalulisus, netisõltuvus, rohke stress, vaimne tervis. Suures osas on kooliõe tegevus ennetustegevus.</p> <p>Nt 1) Nõo vald maksab põhikooli tervishoiutöötajale oma eelarvest töötasu 0,5 ametikoha eest kuus 270 eurot. Kulu aastas kokku 4 4 65 eurot.</p> <p>2) Lääne- Virumaa vald – valla eelarvest makstakse perearstile 400 EUR täiendavat toetust</p> <p>3) Elva - kohalik omavalitsus tagab tasuta ruumid ning maksab spetsiaalse arvutiprogrammi kuutasu (2018. aastal 1169 eurot) ning toetatud on koolitervishoiuteenuse pakkuja ruumide sisustamist (2018. aastal 1518 eurot).</p>		<p>Koolitervishoiu teenuse rahastamiseks kõigile lastele on valmisolek olemas. Seaduse kohaselt kooli pidaja korraldab koolitervishoiuteenuse kättesaadavuse ning teeb järjepidevuse tagamiseks koolitervishoiuteenuse osutajaga koostööd, tagab ruumide ja mittemeditsiinilise sisseseade olemasolu koolis tervishoiuteenuste korraldamise seaduse § 25 lõike 2 alusel kehtestatud nõuete kohaselt ja katab sellega seotud kulud</p> <p>Koolitervishoiuteenuse peamine eesmärk on kooliealiste laste tervise ja arengu süsteemne jälgimine, võimalike probleemide korral lapsevanema teavitamine ning lapse suunamine täiendavateks uuringuteks ja abi saamiseks vajalike spetsialistide juurde. Koolitervishoiuteenuse hulka kuulub õpilaste ennetav tervisekontroll, mis hõlmab õendusanamneesi kogumist ja terviseseisundi hindamist. Alates 2020. aasta 1. aprillist hakkas kehtima kooliõdedele mõeldud nüüdisajastatud tegevusjuhend. Täpsustatud sisuga koolitervishoiuteenus on suunatud tervise edendamisele ja haiguste ennetamisele, tervisliku koolikeskkonna kujundamisele, tervise järelevalvele ning vajaduse korral esmaabi osutamisele. Koolitervishoiu teenuse eest tasutakse partneritele püsitasu põhimõttel. Koolitervishoiuteenuse rahastamine kasvas 2021. aastal võrreldes 2020.aastaga 5%.</p> <p>Alates 2021 aasta sügisest vaktsineerivad kooliõed ka COVID-19 vastu. 2021. aastal kasutas koolitervishoiuteenust kokku 84 200 õpilast ehk ligi 51% õpilaste koguarvust. Koolitervishoiuteenuseid kasutanud õpilaste arv kasvas 2020. aastaga võrreldes 17%. Teenust kasutanud õpilaste arvu suurenemine</p>	Jätkatakse dialoogi.

⁵ Analüüs on kättesaadav Rahandusministeeriumi veebilehel:

https://www.rahandusministeerium.ee/system/files_force/document_files/omavalitsustele_ulesannete_detsentraliseerimise_analuus.zip?download=1

	<p>4) Anija valla poolt on tagatud teenuse osutajale tasuta ruumid ja samuti nende sisustus.</p> <p>5) Konguta Kool 80 õpilast, sissetulek 314 eurot kuus (summa sisse peab mahtuma kooliõe palk, nõutud koolitused, vahendid, alustades kabineti sisustamine, koolitervishoiu IT lahendus).</p>		<p>on seotud COVID-19 vaksineerimisega ja COVID-19 testide tegemisega kooliõe poolt.</p> <p>Märgime, et vajaduse korral on võimalik vaadata koostöös osapooltega üle olemasolevate teenuste hinnad. Piihinna arvutamine toimub vastavalt sotsiaalministri 19. jaanuari 2007. a määrusele nr 9 „Kindlustatud isikult tasu maksmise kohustuse Eesti Haigekassa poolt ülevõtmise kord ja tervishoiuteenuse osutajatele makstava tasu arvutamise meetodika“, sealjuures arvestatakse ka Vabariigi Valitsuse 12. juuli 2018. a määrusega nr 62 „Eesti Haigekassa tervishoiuteenuste loetelu kriteeriumide täpsem sisu ning kriteeriumidele vastavuse hindajad, tervishoiuteenuste loetelu hindamise tingimused ja kord, tervishoiuteenuste loetelu komisjoni moodustamine ja töökord ning arvamuse andmise kord“. Lõpliku piihinna küidab heaks ja esitab Vabariigi Valitsusele kinnitamiseks Eesti Haigekassa nõukogu arvestades ravikindlustuse seaduse kohaselt ravikindlustuse eelarve võimalusi.</p> <p>Mis puudutab koolitervishoiuteenuse osutamiseks vajalikke ruume ja vahendeid, siis vastavalt põhikooli- ja gümnaasiumiseadusele (§ 43 lg 2) kooli pidaja tagab ruumide ja mitte-meditiinilise sisseseade olemasolu koolis tervishoiuteenuste korraldamise seaduse § 25 lõike 2 alusel kehtestatud nõuete kohaselt ja katab sellega seotud kulud. Aparatuur, tarvikud, ravimid jm teenuse osutamise jaoks vajalik kulu on arvestatud teenuse hinna sisse.</p> <p>Seega on jätkuvalt koolitervishoiuteenuse hinna muutmise võimalik, kui teenuste osutajate ühendused esitavad haigekassale argumenteeritud ettepaneku hindade muutmiseks. KOVide osaluse kindlaks-tegemiseks teeme ettepaneku, et ELVL koostaks konkreetse ülevaate, kes kui palju ja mille eest koolitervishoiuteenuse osutamisel juurde maksab.</p>	
12.	<p>Laiendada erisoodustuse vabastust töötaja vaimse tervisega seotud teemadele- eelkõige vaimse tervise tasakaalus hoidmise kulud, nt nõustamisteenused, supervisioon jms.</p> <p>Vaimse tervisega seotud teemad on kasvav probleem eriti koroonajärgses- ja -aegses ühiskonnas. Oluliselt on kasvanud</p>		<p>Töötervishoiu, sh vaimse tervisega tegelemise, kulud on maksuvabad, kui need tulenevad töötervishoiu ja tööohutuse seaduse § 13 lõikest 1. See tähendab seda, et:</p>	<p>Jätkatakse dialoogi.</p>

<p>nõustamise, supervisiooni ja psühholoogilise toe vajadus. Mures inimesed pöörduvad sotsiaalvaldkonna spetsialistide poole tihti just nõustamisteenuse või psühholoogi teenuse leidmiseks, aga ka teenuse eest tasumiseks toetuse saamiseks.</p> <p>Ka KOV-i enda spetsialistid, eriti sotsiaal- ja haridusvaldkond, vajavad õigeaegset supervisiooni ja psühholoogilist tuge, et vältida läbipõlemist. Haigekassa kulul teenuse õigeaegne saamine on praktiliselt võimatu (pikad järjekorrad ulatuvad kuudesse). Tasuline teenus on psühholoogi puhul kallis. Siinkohal võiks olla võimalus tööandjal neid kulusid hüvitada vähemalt siis, kui teenuse vajadus on otseselt töö iseloomust või -keskkonnast tingitud.</p> <p>Tööandjal võiks olla erisoodustuse vabastus mitte ainult sportimise toetamisel vaid ka vaimse tervise hoidmisel.</p>		<ol style="list-style-type: none"> 1) tööandja on hinnanud töökeskkonna riskianalüüsiga töökeskkonnas esinevaid ohutegureid (sh psühho-sotsiaalseid) ja nendega seotud riske töötajate tervisele; 2) tööandja on koostanud töökeskkonna riskianalüüsi alusel tegevuskavas, milles on näinud ette meetmed riskide vältimiseks või vähendamiseks. <p>Samuti ei kuulu maksustamisele töötervishoiuarsti otsuse alusel konkreetsele isikule tulenevalt tema töö iseloomust ennetus-tegevuseks või taastusraviks tehtavad kulud. Arsti soovitus peab olema arusaadav ja täidetav ning seotud konkreetse töötaja töö iseloomust tuleneva võimaliku tervisekahjustuse ennetamise või vähendamisega. Kui töötervishoiuarsti soovitus on üldsõnaline, siis on tegemist erisoodustusega.</p> <p>Seega, kui tegevus tuleneb töötervishoiu ja tööohutuse seadusest ja selle alusel väljaantud õigusaktidest, siis ei loeta seda tegevust erisoodustuseks.</p> <p>Oluline on, et kulutused, mis tööandja lähtuvalt töötervishoiu ja tööohutuse seaduse § 13 lõikest 1 teeb, on ka dokumentaalselt tõendatavad, et maksuhaldur ei käsitaks tema poolt tehtud kulutusi erisoodustuse või ettevõtlusega mitteseotud kuluna.</p> <p>Tulumaksuseaduse § 32 lõike 2 kohaselt on kulu ettevõtlusega seotud, kui see on tehtud maksustamisele kuuluva ettevõtlustulu saamise eesmärgil või on vajalik või kohane sellise ettevõtluse säilitamiseks või arendamiseks ning kulu seoses ettevõtlusega on selgelt põhjendatud, samuti kui see tuleneb töötervishoiu ja tööohutuse seaduse § 13 lõikest 1. Tulumaksuseaduse § 48 lõike 5⁵ kohaselt ei maksustata erisoodustusena töötaja tervise edendamiseks tehtavaid kulutusi tervishoiutöötajate riiklikusse registrisse kantud või vastavat kutsetunnistust omava taastusarsti, füsioterapeudi, tegevusterapeudi, kliinilise logopeedi või kliinilise psühholoogi 100 euro ulatuses töötaja kohta kvartalis, kui tööandja on neid võimaldanud kõikidele töötajatele.</p> <p>Erisoodustuste kohta on täpsemalt kirjeldatud ka Maksu- ja Tolliameti kodulehel:</p>	
---	--	--	--

			https://www.emta.ee/ariklient/maksud-ja-tasumine/tulumaks-ja-sotsiaalmaks/erisoodustused/tootervishoid	
13.	<p>Tagada ravikindlustuseta isikutele esmatasandi arstiabi kättesaadavuseks selle rahastamine riiklikest vahenditest, täna on ravikindlustuseta inimeste abistamine kohaliku omavalitsuse vastutada.</p> <p>Tagamaks Põhiseadusest tulenevat kõigi elanike õigust tervise kaitsele, tagada ravikindlustusega hõlmamata isikutele tasuta esmatasandi tervishoiuteenus ja katta nende statsionaarse raviteenuse kulud.</p> <p>Tunnustavalt tuleb märkida, et alates 2021. aastast toimub rinnavähi, emakakaela vähi ja jämesoolevähi skriining ka ravikindlustamatutele tasuta. Tagada tuleb tasuta esmatasandi statsionaarse ravi teenuse osutamine ravikindlustamatutele.</p> <p>Nt: 1) Tallinnas osutatakse ravikindlustamata isikutele statsionaarset abi Kallavare Haigla AS-is 120 ravikindlustusega hõlmamata isikule. Vastuvõtul AS Lääne-Tallinna Keskhaigla Kopli Polikliinikus, lisaks öömajades öendusteenuse osutaja poolt. Linnaeelarveliste vahendite kulu 2020.a oli 138 000 eurot, kulu 2021.a on 138 000 eurot ja sama summa on planeeritud ka 2022. aastasse.</p> <p>2) Tartu kulu ravikindlustuseta isikutele aastast on 6000.-.</p>		<p>Sotsiaalministeerium ei poolda kindlustuspaketi kaheks jagamist.</p> <p>Sotsiaalministeerium analüüsis, kas luua eri sihtrühmadele erineva ulatusega paketid, nt katta ravikindlustamata isikutele ainult esmatasandi kulutused. See tekitaks aga olukorra, kus tuleks hakata sekkumiste kaupa määrama, mis peaks inimesele lisaks perearstiabile ja vältimatule abile olema veel kaetud ja mis mitte. Näiteks on perearstiabi kättesaadavusest vähe abi, kui perearstil ei ole võimalust väljastada soodustingimusel retsepti ja seetõttu ei suuda inimene kindlustuse puudumise tõttu soetada vajalikke ravimeid. Seega oleks teenusepaketi diferentseerimine poolik lahendus, mis paneks perearstidele ebaproportsionaalse vastutuse tegeleda nende pädevusse mittekuuluvate haigusseisunditega või leida patsiendile võimalus saada kindlustus, et patsienti edasi suunata või alustada vajalikku ravi.</p> <p>Seega ei saa ministeerium toetada teenuste paketi eristamist sõltuvalt kindlustuse olemasolust. Arenenud ühiskondades riiklike ravikindlustussüsteemide puhul on see ka õigustatult tava-pärane lähenemine. Võttes arvesse teiste riikide kogemust ja varasemaid uuringuid ning arvestades Eesti tervishoiusüsteemi praegust korraldust, oleme pigem analüüsinud ja teinud ettepanekuid ravikindlustuse universaalseks laiendamiseks kogu elanikkonnale. Vastav eesmärk on püstitatud ka Rahvastiku tervise arengukavas 2020-2030.</p> <p>Analüüs ja ettepanekud tervishoiu rahastamissüsteemi jätkusuutlikkuse ning tervishoiuteenuste kättesaadavuse tagamiseks ravikindlustamata isikutele esitati VV-le 2021 aasta aprillis. VV nõupidamisel ei tehtud otsuseid kindlustuskaitse laiendamise osas. Sotsiaalministeerium jätkab osapooltega läbirääkimisi, et laiendada ravikindlustus kogu elanikkonnale.</p>	Jätkatakse dialoogi.
14.	<p>Tallinna Haigla täiendav finantseerimine tasutud käibemaksu arvelt.</p> <p>Tallinna Linnavolikogu otsustanud rajada Narva mnt 129, 129b kinnistutele uue meditsiinilinnaku – Lasnamäe meditsiinilinnaku,</p>	+ ca 100 mln eurot	Eelmisel aastal lepiti kokku, et Tallinna Haigla rahastamise läbirääkimised eelarveläbirääkimiste tööühmas on lõpetatud ja Sotsiaalministeerium jätkab läbirääkimisi Euroopa Komisjoniga.	Jätkatakse dialoogi.

	<p>kuhu ehitatakse kaasaegne ca 550 kohaline aktiivravi haigla, mis koondaks endasse valdava osa tänaste Tallinna keskhaiglate ravitööst. Uue kavandatava Tallinna Haigla ravitöö maht moodustab ca 25% kogu Eesti eriarstiabi ravitöömahust ning sellest töömahust ca 50% pärineb väljastpoolt Tallinna ning Harjumaad. Läbitud on projekti määratlemise ja funktsionaalse arengukava koostamine (SoM-i poolt heaks kiidetud 19.veebruar 2019.a), koostatud detailplaneering aadressil Narva mnt 129 ja 129b. DP on plaanis kehtestada märtsis 2021.a.</p> <p>Orienteeruv objekti rajamise ehitusmaksumus on 520 mln €, millest haigla seadmestamise ja sisustamise maksumus ca 70 mln €. Rahastamine lahendatakse linna ja sotsiaalministeeriumi ning rahandusministeeriumi ühistegevusena.</p> <p>2021.a oktoobriks on tulnud rahastuse osas toetavad seisukohad EL taasterahastu fondi vahenditest Tallinna Haiga rajamise finantseerimiseks 280 mln euroga.</p> <p>Arvestades Tallinna Haigla rajamise kogu maksumust on möödapääsmatult vajalik ka riigi eelarveline panus, millest tulenevalt on ettepanek Vabariigi Valitsusel täiendavalt lisaks EL taasterahastu vahenditele toetada riigieelarvest Tallinna Haigla rajamist ca 100 mln euroga, mis oleks ligilähedaselt võrdväärne Tallinna Haigla projektilt saadava käibemaksu summaga.</p>	<p>Euroopa Komisjon kiitis Eesti taastekava heaks septembris 2021. Tallinna Haigla rajamist toetatakse 280 milj euroga.</p> <p>Täpsustus sept 2022: Vabariigi Valitsus otsustas 30.06 2022 Eesti taaste- ja vastupidavuskavast välja jätta kolm projekti, sh Tallinna Haigla rajamise.</p>	
nr	Ministeeriumi ettepanekud ja selgitused⁶	ELVL seisukoht	Töörühma kokkulepe, eriarvamused
	Ettepanek ja põhjendus		
1.	<p>Suurendada kohalike omavalitsuste omanust sotsiaalsesse kaitse vähemalt samas tempos tulubaasi kasvuga, eelisarendades kodus elamist toetavate teenuste pakkumist ning toetatud elamise võimalusi eakatele.</p> <p>Hoolekandeline abi pakkumine kohalikes omavalitsustes on ebaühtlane ja ei ole alati piisav. Kuna kohalike omavalitsuste omanuse osakaal maksutuludest ja toetusfondist sotsiaalsesse kaitse vähenes oluliselt aastatel 2009-2018 ja on alles viimase kahe aasta jooksul kasvama hakanud ning sotsiaalhoolekanne on pikka aega olnud alarahastatud, on tulubaasi kasvu tingimustes asjakohane eeldada, et kohalikud omavalitsused investeeriksid sotsiaalsesse kaitse tulubaasi keskmisest kasvust</p>	<p>Kohalikud omavalitsused on valmis panustama sotsiaalsesse kaitse vastavalt elanike vajadusele ja omavalitsuse võimalustele. Kindlasti aitab sellele kaasa tulubaasi kasv.</p> <p>Oleme nõus, et kodus elamist toetavad teenused vajavad arendamist, kuid üheks takistuseks on teenuse osutajate puudus. Selleks ja lähedaste hoolduskoormuse vähendamiseks, on kindlasti vaja integreerida sotsiaal- ja tervishoiuteenuseid. Suur osa isikutest,</p>	Jätkatakse dialoogi.

⁶ Sotsiaalministeeriumi ettepanekud Eesti Linnade ja Valdade Liidule 2022.aasta riigieelarve läbirääkimisteks koos põhjalikumate selgituste ning tulemusnäitajatega on kättesaadavad Sotsiaalministeeriumi veebilehel: https://somblogi.wordpress.com/2020/12/12/milliste-etpanekutega-laheb-riik-vastu-eelarvelabiraakimistele-linnade-ja-valdade-liiduga-2/#_ftn1

<p>rohkemgi, eelisarendades teenuseid. Selle üheks eelduseks on, et omavalitsused pööraksid senisest enam tähelepanu abivajajate leidmisele ning nende nõustamisele ja toetamisele.</p> <p>Hoolekande suund on pakkuda hooldusvajadusega inimestele nende vajadustele vastavat kõrvalabi ja hooldust eeskätt tavapärasel elukeskkonnas ehk kodus ja kogukonnas ning vaid äärmise vajaduse korral asutusepõhiselt. Eesmärk on suurendada iseseisvat elamist toetavate teenuste kasutajate arvu võrreldes ööpäevaringsel üldhooldusteenusel olevate inimeste arvuga.</p> <p>Täisealiste inimeste lähedaste hoolduskoormuse vähendamiseks peaksid kohalikud omavalitsused investeerima senisest enam kodus elamist toetavate teenuste (isiklik abistaja, tugisik, koduteenus, päevahoiuteenus) pakkumisse, sest vajadus teenuste järele on suurem kui tegelik pakkumine. Teenused peaksid olema kättesaadavad igas omavalitsuses.</p> <p>Hoolduskoormusega inimestele tuleks pakkuda hoolduskoormusega toimetulekuks vajalikku tuge, näiteks psühholoogilist tuge, koolitusi, võimalust osaleda tugigruppides jne. Hoolduskoormusega inimesed on ja jäävad ka edaspidi oluliseks abistavaks ressursiks kohalikele omavalitsustele, mistõttu kui neil puuduvad vajalikud oskused või nad on emotsionaalselt läbi põlenud, sest ei ole saanud piisavat või õigeaegset tuge, ei ole nad võimelised ka kvaliteetset abi pakkuma oma lähedastele. Pikemas perspektiivis võib see tähendada nii hooldusvajadusega kui hoolduskoormusega inimeste toimetulekuraskuste süvenemist ja omavalitsuse kulude suurenemist.</p> <p>Võimalikult pikalt iseseiva elu võimaldamiseks peaksid kohalikud omavalitsused looma ja arendama vanemaealiste mõeldud toetatud elamise teenuskohti teenusmajades. Toetatud elamise teenus on mõeldud vähest kõrvalabi vajavatele eakatele, kellel ei ole ööpäevaringsel hooldusvajadust, kuid kes vajavad regulaarselt igapäevaelu toetavaid teenuseid. Teenusmajas asuvad inimeste kodud, ehk eakatele mõeldud väikesed korterid ning elanike suunatud ühised ajaveetmise ja toetavate teenuste pakkumise ruumid.</p> <p>Vanemate hoolduskoormuse vähendamiseks, erivajadustega lastele hariduses toe pakkumiseks ning huvitegevuse tagamiseks peaksid kohalikud omavalitsused tulemuslikumalt kasutama toetusfondist eraldatavat raske ja sügava puudega laste tugiteenuste toetust. Lastel vajadustele tuleb läheneda terviklikult, mida toetab näiteks omavalitsuse haridus- ja sotsiaalvaldkonna spetsialistide tihe koostöö ning eraldatud vahendite paindlik kasutamine.</p>	<p>kes vajavad pikaajalist abi ja saaksid hakkama kodus, vajavad ka tervishoiuteenuseid nt koduõenduse teenust.</p> <p>Rahaliste vajaduste ja võimaluste hindamiseks on vajalik põhjalikum analüüs, kui hetkel ettepanekule lisatud selgitused. Sotsiaalkaitse kulude osakaalu tõstmine saab tulla ainult mingite teiste valdkondade osakaalude vähenemise arvelt. Oleks abiks, kui oleks võimalik välja tuua ka valdkondi või tegevusi, mis KOVide poolt on täna ülerahastatud või ebamõistlikult rahastatud?</p> <p>Kindlasti tuleb jätkata KOVide sotsiaalkaitse kulude analüüsi. Esialgsed tulemused näitavad, et KOVidelt kogutavate andmete alusel ei ole võimalik korrektsid järeldusi teha.</p> <p>KOVde panus sotsiaalkaitse on kahtlemata oluline. Siinjuures tuleb siiski arvestada ka viimaste kriiside tagajärjel muutunud olukorda, kus ollakse üsna tugeva majandusliku surve olukorras.</p> <p>Teenusmajade rajamine vajab meetet, kus KOVide osalus on võimalikult madal (nt mitte kõrgem kui nt 10%). Lisaks on oluline, et meetme raames saaks teenusmajade rajamisel teha kootööd erasektoriga. Arvestades COVID-19 järelmõju, sh eeldatavat majanduslangust, ei teki KOVidel juurde vahendeid, mille arvelt investeringuid ja uue taristu ehitamist realiseerida. Meetmes võiks olla taotlejaks või omaosaluse maksjaks erasektor, kes tulevikus võtaks teenusmaja opereerimise enda hallata, st et meetmes tekiks võimalus omaosalust jagada KOVdel erasektoriga.</p> <p>Tänuväärne on, et ESF meetmetest saab taotleda kodus elamist toetavate teenuste rahastamist. Meetmest võiks kaaluda lisaks teenuse loomisele ka olemasoleva teenuse laiendamist ehk uute teenuskohtade loomise rahastamist.</p> <p>Seoses elanikkonna vananemisega on üldhooldusteenuse teenuskohtadest juba praegu puudus ja seetõttu on teataval hulgal ööpäevaringse üldhooldusteenuse kohti siiski vaja juhtudeks, kus kodus elamist toetavad teenused ei kata inimese teenusvajadust. Üldhooldekoduteenusele suunamist saab mõjutada ka läbi riigi teenuste parema toimimise ja kättesaadavuse, nt taastusravi või statsionaarse õendusabi kättesaadavus ja teenuse mahu ebapiisavus, perearstiabi vastutus (kõrges eas inimene on perearsti nimistus, aga</p>	
--	--	--

		<p>reaalseid kontakte ei ole olnud mitmel aastal), erihoolekandeteenuste kättesaadavus jne Hoolduskoormusega inimestele toe pakkumine nõuab nii riigi kui ka kohalike omavalitsuste panust, sest ka riigi rahastataval erihoolekandeteenusel olevate või teenust vajavate klientide hooldajad vajavad tuge.</p>	
2.	<p>Pakkuda sotsiaalteenuseid ja muud abi vastavalt inimese hinnatud abivajadusele.</p> <p>Puuetega inimeste abivajaduse hindamisel ning toetuste ja teenuste pakkumisel on suund lihtsustada abi andmise korraldust. Abi andmise teekond peaks algama eelistatult kohalikust omavalitsusest, kus hinnatakse inimese abivajadust, koordineeritakse abi saamist ning suunatakse vastavalt kohaliku omavalitsuse või riiklikele teenustele (nt rehabilitatsiooniteenus, abivahendit taotlema).</p> <p>Sotsiaalhoolekande seaduse § 15 lõikest 1 tulenevalt selgitab kohalik omavalitsus välja abi saamiseks pöördunud isiku abivajaduse ja sellele vastava abi. Toetuste ja teenuste pakkumisel tuleb võtta arvesse inimese tegelikke vajadusi, hinnata individuaalset abivajadust ja seda, milline teenus vastab pöörduja abivajadusele. Abivajaduse hindamine ja teenuste osutamine peaksid toimuma inimesekeskset, lähtuma konkreetse inimese tegelikelt vajadustest ega tohiks olla seotud piiravate eeltingimustega. Oluline on jälgida, et omavalitsus ei tohi oma määrustes ega abi andmisel seada seaduses sätestatud kitsamaid tingimusi (nt puude raskusaste või puude liik). Eelkõige tuleb pakkuda abivajaduse tekkimist või süvenemist ennetavaid meetmeid ning vältida olukordi, kus inimene jääb abilt süsteemide vahele (nt lapseast täiskasvanuikka jõudmisel, hariduselust tööellu üleminekul, tervisesüsteemist hoolekandesse üleminekul).</p> <p>Menetluses on sotsiaalhoolekande seaduse eelnõu, millega seotakse ööpäevaringse erihooldusteenuse osutamine puudest lahti. Teiste riigiteenuste puudest lahti sidumist on planeeritud käsitleda pikaajalise hoolduse korraldust puudutavate seadusemuudatuste väljatöötamiskavatsuses, mis esitatakse 2022. aastal. Sama aasta lõpuks valmib Sotsiaalministeeriumi tellitud analüüs, mille tulemusel on võimalik pakkuda omavalitsustele abivajaduse hindamise instrumenti. Seejärel luuakse abivajaduse hindamisele IT-lahenduse ja täiendatakse SHS-i selliselt, et KOV teenused oleksid selgelt seotud hinnatud abivajadusega.</p>	<p>Kohalikud omavalitsused osutavad abi ja korraldavad teenuseid vastavalt inimese hinnatud abivajadusele. Tähelepanu vajab SHS sätete sõnastus, mis kohati vajab täpsustamist. Riigikohtu n.ö Narva lahendis on tõdetud: „Kollegium mõõnab, et sotsiaalhoolekande seaduses on terminite puue ja selle raskusastmeid kasutatud ebajärjekindlalt, mis võib raskendada omavalitsusüksustel seaduse rakendamist.“</p> <p>KOVe suunatakse juba kohe täna siduma abistamiskohustus puudest lahti ja kõik otsused peaksid sündima hindamise tulemusel, samas puudub täisealise inimese abivajaduse hindamise töövahend.</p> <p>Kohaliku omavalitsuse vaates on loomulik, et abivajadusega inimene peab vajaliku abi saama ja abistamine ei tohi takerduda vorminõuete tõttu. Samas on riigi teenuste puhul tavapärane, et need võivad olla seotud puude olemasolu või raskusastmega (soodustus retseptiravimitele, tasuta sõiduõigus jne).</p> <p>Teeme ettepaneku, et sama põhimõtet rakendataks ka riiklike teenuste ja toetuste puhul, mis seotaks puude määramisest lahti, et inimene ei peaks teenuse või toetuse saamiseks puuet taotlema, vaid ta saaks vajaduspõhiselt abi, nt rehabilitatsioon, abivahendid jne.</p> <p>Täielikult hindamis põhisele lähenemisele minek eeldab vajaliku hindamispädevuse ja töövahendite olemasolu. Vajalikud on ühtsete hindamisvahendite juurutamine, süsteemsed hindamispädevust ühtlustavad koolitused ja KOVide toetamine ühtse hindamispraktika kujundamisel</p> <p>KOV-i jaoks tähendab olukord, kus senised erivajadusega inimeste kodus elamist toetavad teenused on lahti seotud puude olemasolust, selget kulude suurenemist nii teenuste kui tööjõukulu osas. Eeldatavalt kasvab abivajaduse hindamiste arv, lisaks tuleb hinnata</p>	<p>Jätkatakse dialoogi.</p>

		<p>ka seda osa abivajadusest, mida praegu võiks katta hindamine puude määramisel.</p> <p>KOV nõustamisele pöördub üha enam inimesi, kellel ei ole puuet pikendatud, mistõttu nad on ilma jäänud senisest riigi korraldatud abist. KOVle tähendab see nii suurenevat nõustamiste hulka kui otsesest rahalist kulu (toetused abivahendite ostuks jne).</p> <p>Oluline on mõtestada ka seda, kas inimene vajab hoolekandeteenust või on küsimus muude teenuste puudulikus korralduses (nt piisava liinivõrguga, madalapõhjaline ühistransport vs sotsiaaltransporditeenus).</p>	
3.	<p>Suunata enam tähelepanu inimeste konkurentsivõime ja tööhõive toetamisele kohalikul tasandil, eeskätt mitteõppivate ja mittetöötavate noorte tagasiaitamisel haridusse ja tööturule, et ennetada noorte suurenevat sotsiaalabivajadust tulevikus.</p> <p>Kohalikud omavalitsused on inimestele kõige lähemal ja võimalus aidata kaasa mittetöötava ja mitteõppiva inimese suunamiseks haridusse või tööturule on suur. Tööhõive ja noorte konkurentsivõime edendamine peaks olema oluline ja süsteemne ka kohaliku omavalitsuse tasandil, mitte ainult Töötukassa vastutusel.</p> <p>Tihti peale ei piisa ainult inimese Töötukassasse suunamisest toimetulekutoetuse saamise nõude täitmisel. Kohalikul omavalitsusel on rohkem potentsiaali ja võimalusi toetada inimeste tööhõives osalemist, kui seda tänaseni tehtud on. Oleme seadnud eesmärgiks, et noortegarantii tugisüsteemi seires osalevate kohalike omavalituste arv kasvaks järjepidevalt ning jõuaks 2020. aasta algtasemelt, mil seires osales 46 omavalitsust, 60 seires osaleva omavalitsuseni aastaks 2024.</p> <p>Näiteks on kohalikele omavalitsustele loodud kasutamiseks noortegarantii tugisüsteem (NGTS), mille eesmärk on võimaldada kohalikele omavalitsustele andmeid mitteõppivate ja mittetöötavate noorte kohta ja pakkuda potentsiaalselt abivajavatele noortele proaktiivselt ja sihitatud juhtumikorralduslikku abi, et noor jõuaks võimalikult kiiresti vajalike toetuste ja teenusteni. NGTS on täna kohalike omavalitsuste kasutuses olnud alates 2018. aasta juunist. Aja jooksul on paranenud STARi NGTS IT-lahendus funktsionaalsus ja andmekvaliteet. Alates esimesest seirest on NGTS kasutanud 15 kohalikku omavalitsust, kelle seiretes osalemisest võrreldes on näha, et noorte abistamise efektiivsus ja tulemuslikkus sõltub sellest, kui järjepidevad on kohalikud omavalitsused noortele abi pakkumisel.</p> <p>Ettepanek kohalikele omavalitsustele on järgmisel aastal viia läbi NEET-olukorras noorte toetus-ja koostöömudeli rakendamise koolitused. Selleks on oluline, et</p>	<p>Kohalikud omavalitsused pööravad üha enam tähelepanu noortele, kes vajavad või võivad vajada abi. NEET noorte projekt on tänuväärne algatus, aga projekt vajaks oluliselt paremat andmekvaliteeti selleks, et KOV saaks sisuliselt kasutatava tööriista. Kohaliku omavalitsuse vaates tuleb enam luua selgust, millised on Töötukassa tegevused noorte tööle saamise toetamiseks</p> <p>Endiselt on probleemiks ressursipuudus ja välisabi rahastus ei ole lahendus, kuna see on ajutine, ka välisrahade taotlemine ja kasutamine (aruandlus jm reeglid) eeldab selleks ressursi olemasolu.</p> <p>Probleemiks on ka suhteliselt suur halduskoormus – selleks, et saavutada tulemusi, tuleb teha individuaalset juhtumitööd, mis eeldab vastavate teadmistega juhtumitöötajate olemasolu KOVi tasandil. Sihtrühma vanusest tulenevalt (16-26 ea) on keeruline juhtumikorralduslikku vastutust jagada lastekaitsetöötajate ja sotsiaaltöötajate vahel, st et tegelikult vajatakse KOVi tasandile eraldi sihtrühmapõhiseid juhtumikorraldajaid – selleks, aga ei ole ressursse.</p> <p>Samuti on küsimus teenuste ja toetuste pakkumises, paljud noored vajavad kompleksteenuseid, mis ei pruugi olla seotud karjääriga vaid hoopis nende erivajaduse või vaimse tervise seisundiga. Selliste teenuste kättesaadavus KOViti võib olla väga erinev.</p> <p>Probleemide ennetamiseks tuleks hakata noortega tegelema juba varem – põhikooli 7. või 8. klassis, siis on võimalik ennetada hilisemaid karjäärilaseid probleeme.</p>	<p>Jätkatakse dialoogi.</p>

	<p>kohalikud omavalitsused mõtestaksid oma konteksti raames, milline on täna nende piirkonnas olukord ja millised on nende noorte vajadused. Selleks on oluline, vaadata üle kohalikus omavalitsuses kasutusel olev süsteem ja kaardistada olemasolevad ressursid, sh koostööpartnerid, kellele on võimalik inimeste abistamiseks koostööd teha. Samuti peame mõistlikuks kasutada töötukassa ja kohaliku omavalitsuse koostöö paremaks toimimiseks piloteeritud koostöömudelit.</p>	<p>Kui tööturuteenused loetakse KOVi jaoks tungival soovituslikuks teenuseks, siis vastavate teenuste korraldamiseks tuleb suurendada KOVide tulubaasi.</p> <p>Riigi tasandil on fookus koondunud noortele ja puuetega inimestele. Üks suur grupp, kelle tööle saamise ja abistamisega on suured probleemid, on alkoholi liigtarvitajad. Alkoholisõltuvusest väljaaitamine ei ole KOV pädevuses ja KOVile jõukohane, aga alkoholi liigtarvitamine on üks olulisemaid sotsiaalprobleemide põhjustajaid. Nimetatud probleemi lahendamiseks oleks kindlasti vajalik suurendada riigi panust.</p>	
4.	<p>Toetada asendushooldust vajavate laste asutustesse paigutamise asemel peredesse jõudmist ja pakkuma vajaduspõhist tuge asendushoolduselt lahkuvatele noortele.</p> <p>Perepõhine hooldus on oodatust tagasihoidlikumalt arenenud. Institutsionaalsel hooldusel viibivate laste arv on loodetust suurem ning planeeritust vähem on erinevate laste jaoks sobivaid hooldusperesid.</p> <p>Oleme seadnud eesmärgiks, et mitteinstitutsionaalsele asendushooldusele paigutatud laste osakaal kõigist asendushooldusele paigutatud lastest 10 kasvaks 65%lt 2020. aastal 70%ni 2024. aastal.</p> <p>Kohalikud omavalitsused peaksid toetusfondi vahendeid senisest enam kasutama perepõhise hoolduse soodustamiseks, seejuures kaardistama oma piirkonna asendushoolduse vajadused ning tagama piisaval hulgal perepõhiste või peresarnaste teenuste pakkumise. Koostöös Sotsiaalkindlustusametiga peaksid kohalikud omavalitsused panustama rohkem hooldusperede leidmisse ning nende püsimisse, seejuures on perede toetamisel kohalikel omavalitsustel võtmeroll. Kohalik omavalitsus lapse eestkostja ja teenuse korraldajana peab lapse heaolu tagamiseks olema asendushooldusteenuse osutajale ka sisuliseks toeks kogu hoolduse vältel.</p> <p>2022. aasta aprillis valmib Sotsiaalministeeriumis koostöös partneritega väljatöötamiskavatsus perepõhise asendushoolduse soodustamiseks. Väljatöötamiskavatsuses pakutakse välja õiguslikud lahendused nii hooldusperede leidmise, toetamise kui ka mitmekesisuse tagamiseks erinevate vajadustega lastele. Samuti esitatakse väljatöötamiskavatsuses ettepanekud asendus- ja järelhoolduse toetusfondi rahastamise korraldusega seoses.</p> <p>Samuti on kohalike omavalitsuste ülesanne planeerida noorte elluastumist ja järelhooldusteenust juba noore asendushooldusel viibimise ajal ning tagada järelhooldusteenuse osutamine noore vajadustest lähtuvalt ja teda kaasates.</p>	<p>Kohalikud omavalitsused nõustuvad seisukohaga, et pere on lapsele kõige parem koht kasvamiseks ja arenemiseks.</p> <p>Hooldusperede leidmiseks ja püsimiseks ei piisa ainult KOVi toest. Vajalik on laste asendushooldusele jõudmise põhjuste jm laste tausta ning erivajaduste analüüs, millele tuginevalt saaks kaardistada vajalikud teenused. On vaja riigi panust, et laste abistamiseks vajalikud teenused oleksid peredele kättesaadavad, KOV seda oma võimalustega alati tagada ei saa.</p> <p>Perepõhisel asendushooldusteenusel on esitatud andmete alusel 2019. aastal olnud 65% asendushooldusteenust vajavatest lastest, vastav protsent on aasta-aastalt suurenenud. Kas on andmeid, mis asjaoludel (nt asendushooldusel oleva lapse tervisest tulenevad põhjused, mis nõuavad ööpäevaringset hooldust, vanus, käitumishäired vm) ei ole leitud ülejäänud pisut vähem kui 35% juhtudest alternatiivi institutsionaalsele hooldusele? Kuivõrd praktikas on juhtumeid, kus asendushooldus perekonnas on vormiliselt lõpetatud ja sama hoolduspere jätkab tegevust institutsionaalsena, siis millised on ettepanekud vältimaks asendushooldust pakkuvate asutuste tegevust perepõhise asendushoolduse vastu töötamisel.</p> <p>KOV suunal on sõnastatud ootused kaardistada piirkonnas asendushoolduse vajadus, tagada piisaval hulgal perepõhiste teenuste pakkumine, hooldusperede leidmine ja püsimisse panustamine jne. Täpsustamist vajab, et kuna töö hooldusperedega on olnud teadaolevalt SKA tegevuste loetusel, siis milline on edaspidi SKA roll asendushoolduse tagamisel või rollide jaotus SKA ja KOVde vahel?</p>	<p>Jätkatakse dialoogi.</p> <p>Vt ka asendushoolduse kokkulepet ja edasisi tegevusi ELVL ettepanekute juures punkt 4.</p>

	<p>Seoses Euroopa Sotsiaalfondi vahenditest rahastatava TAT „Asendushoolduse kvaliteedi tõstmine“ lõppemisega tuleb kohalikel omavalitsustel arvestada, et kohalike omavalitsuste panus tegevuste kulutuste katmisel järk-järgult järgnevatel aastatel suureneb Alates 2022. aastast lõpetab SKA tugisikuteenus pakkumise asendushoolduselt lahkuvatele noortele. Nii tugisiku- kui järelhooldusteenus, mille raames saab pakkuda erinevaid toetavaid teenuseid, on kohaliku omavalitsuse teenused ja nende kulutused kaetakse kohaliku omavalitsuse eelarvest. Osaliselt (järelhooldusteenust saavate noorte puhul) saab kulutusi katta riigi poolt toetusfondi eraldatud vahendite arvelt, mille jääk oli 2021. aasta alguses 2,9 miljonit eurot. Sotsiaalkindlustusameti kogemustele tuginedes on tugisikuteenus vajadus individuaalne, kuid kõige enam vajavad tugisikut asutusepõhiselt hoolduselt lahkuvad noored11. Sotsiaalkindlustusamet pakub kohalikele omavalitsustele nõustamist ja tuge muutusega kohanemisel, samuti jätkab vähemalt esialgu tugisikutele koolituste ja supervisioonide pakkumist.</p>	<p>Selgitustes on välja toodud, et peale 2022.a tuleb KOVIDel katta sinnani välisabist rahastatavaid teenuseid. Oluline oleks välja tuua üleantavate teenuste rahalised mahud. Katteallikana on näidatud toetusfondi jääki. Antud jääki ei saa kasutada uute kulude katteallikana, kuna eelneval aastal ülesse jääva jäägi võrra vähendatakse jooksva aasta rahastust, teenuste hinnad kallinevad ja neil omavalitsustel, kellel jääki ei ole, ei ole võimalust ka seda kasutada.</p>	
5.	<p>Võtta suuremat vastutust rahvastiku tervise edendamise eest ning suurendama kohalike omavalitsuste panust kahjulike tervisemõjude ennetamisel ning ohjamil.</p> <p>Tervist edendavad meetmed on tõhusamad kui neid rakendada kohalikul tasandil ning lähtuvalt konkreetse kohaliku omavalitsuse olukorrast ning vajadusest, sealjuures seades pikaajalisi eesmärgi. Riigi ootus on, et kohalikud omavalitsused analüüsiks oma rahvastiku tervise seisundit ning seda mõjutavaid tegureid, koostaksid parimale võimalikule teadmisele tuginedes tegevuskava riskitegurite ohjamiseks ja kaitsetegurite suurendamiseks, et rahvastiku tervise seisundit parandada, sh suurendaksid oma panust tõendus põhiste ennetusprogrammide pakkumisesse.</p> <p>Tervise edendamine peab olema süsteemne ning kohaliku omavalitsuse arengu planeerimisel tuleb kõikides valdkondades arvestada otsuste ja tegevuste mõju paikkonna elanike tervisele ja heaolule. Elukeskkond kõigis oma aspektides on üks olulisemaid tervisemõjureid ning kohalikul omavalitsusel on oluline roll selle kujundamisel. Et elukeskkond oleks tervist toetav, tuleb süsteemselt hinnata paikkonnas esinevaid riskitegureid ning nende mõju ennetada ning ohjata. Selleks, et rahvastiku tervist mõjusalt parandada, tuleb panustada teadmiste ja tõendusele põhinevatele ennetustegevustele, mida viiakse läbi süsteemselt ja pikaajaliselt. Kahjuks on tänaseni omavalitsusi, kes ei ole võtnud piisavalt omaks rolli seista rahvastiku tervise arendamise eest ning seada elukeskkonna kujundamise keskmesse inimese tervis ja turvalisus.</p>	<p>Kohalikud omavalitsused nõustuvad, et hea tervis on inimese suurim vara sõltumata vanusest. Rahvatervise edendamisele püüavad KOVID igati kaasa aidata vastavalt oma võimalustele.</p> <p>Selgituste järgi oodatakse KOVIDelt süsteemsemat analüüsi ja panust ennetusprogrammidesse ja mõõdikuks on rahvatervise valdkonna käsitlemine arengukavas. KOVIDe panus rahva tervisesse on palju laiem, kui ennetusprogrammid. Ka juhul, kui arengukavades selgesõnaliselt pole rahvatervist välja toodud, siis KOVIDe arengukavades on ka täna tegevused, mis sellesse panustavad: vastavalt kohalike elanike soovidele ja ettepanekutele rajatakse spordirajatise, kergliiklusteid, puhkealasid, soodustatakse elanike ühistegevust, rajatakse rohealasid jpm. Samuti pööratakse tähelepanu tervist soodustava elukeskkonna kujundamise läbi planeerimis- ja ehitustegevuse.</p> <p>Laiem spetsiifiliste ennetusprogrammide rakendamine on uus tegevus, mida siiani on peamiselt rahastatud riigieelarvest, sh riigi poolt projektipõhiselt, juhtivat rolli selles on täitnud Tervise Arengu Instituut. KOVIDe rolli suurendamine eeldab selleks ka lisaressursi, eriti kui pidada silmas tõendus põhiseid ennetusprogramme.</p> <p>Kohalik omavalitsus vajab tervist edendavate tegevuste planeerimiseks riigi kogutud andmeid (tervisekäitumine, keskkond, tervishoiuteenuste tarbimine, haigestumus, suremus jne) KOVID loikes.</p>	<p>Jätkatakse dialoogi.</p>

		<p>Vastasel juhul peab iga KOV tellima esmalt andmekorje ja andmeanalüüsi. Kui KOV tasandil oleks andmed kättesaadavad, tehtaks tõenäoliselt ka rohkem analüüse. Teine variant on pakkuda KOVidel senisest enam tuge terviseprofiilide koostamisel. Olukorras, kus rahastus on korraldatud vaid maakondlike omavalitsusliitude kaudu, võivad olenevalt piirkonnast suuremad linnad välja jääda, sest eeldatakse nende võimet ise tegevused rahastada.</p>	
6.	<p>Tagada traumaatilise sündmuse järgselt psühhosotsiaalse kriisiabi kättesaadavuse kohaliku omavalitsuse kogukondadele ja organisatsioonide juhtidele.</p> <p>Sotsiaalhoolekande seadus nimetab kohaliku omavalitsuse kohustusena vältimatu sotsiaalabi andmise (§8). COVID-19 kriisi ajal tuli ilmekalt esile, et elanikkonda traumeerivates olukordades tuleb kohalikel omavalitsustel pakkuda sotsiaalabina ka psühhosotsiaalset kriisiabi. Kriisi toimumisel tuleb käivitada psühhosotsiaalne kriisiabi elanikkonna toimetuleku toetamiseks.</p> <p>Viiimastel aastakümnetel on Eestis toimud mitmeid kriisilukorrad ja suuremat hulka inimesi traumeerinud sündmused, mis on toonud välja vajaduse erinevate kohalike omavalitsuste ja asutuste koordineeritud tegevuseks olukorrast puudutatud inimeste abistamiseks. Ootus on, et omavalitsused tagavad traumaatilise sündmuse järgselt psühhosotsiaalse kriisiabi kättesaadavuse kohaliku omavalitsuse kogukondadele ja organisatsioonide juhtidele, et neil oleks võimekus adekvaatselt tegutseda ja sündmustest taastuda. Seega, vajalik on nimetada ja kirjeldada kohaliku omavalitsuse vastutus ja läbi selle tugevdada kohalikul tasandi võimekust psühhosotsiaalse kriisiabi korraldamiseks ja teenuste osutamiseks kriisidest mõjutatud inimestele.</p> <p>Ohvriabi seaduse muutmise raames (eelnõu esitatakse valitsusele aprillis 2022) teeb Sotsiaalministeerium ettepaneku täiendada Sotsiaalhoolekande seadust ning sätestada psühhosotsiaalse kriisiabi kui vältimatu abi andmine kohaliku omavalitsuse ülesandena. Valmimas on psühhosotsiaalse kriisiabi juhendmaterjal KOVidele.</p> <p>Selleks, et psühhosotsiaalne kriisiabi oleks tulemuslik, peab igas kohalikus omavalitsuses olema välja töötatud ja praktikas läbimängitud kriisisekkumise plaan, milles on nimetatud ja kirjeldatud psühhosotsiaalse kriisiabi osutamine, sh nimetatud on psühhosotsiaalse kriisiabi võimekusega spetsialistid piirkonnas.</p>	<p>Täiesti uus on lähenemine, et kohaliku omavalitsuse tagatav vältimatu abi on sisustatud muuhulgas ka psühhosotsiaalse kriisiabi tagamise kohustusega.</p> <p>Traumaatilise sündmuse psühhosotsiaalse kriisiabi tagamine on ennekõike valmisolekut tagav teenus, sest õnneks juhtub õnnetusi harva. Samas on see ülesanne, mille mahtu ei saa ette näha, kuna õnnetusi on perepõhistest kuni mitut KOVi hõlmavate suurõnnetusteni.</p> <p>Kohalikele omavalitsustele uue seadusest tuleneva ülesande andmisel peab olema selge, millises ulatuses KOV peab vastavat teenust tagama ja kust tuleb ressurss, sh nii raha kui ka pädevad inimesed. Seni on SKA-l keskne roll psühhosotsiaalse kriisiabi korraldamisel. SKA ohvriabi süsteemis on olemas kompetentsid (töötajad, väljaõpe jne), loodud on koostöövõrgustik, teenus on kättesaadav üle Eesti (sh üle KOV piiride) jne. Arvestada tuleb, et ükskõik milline kriis võib olla KOV piiride ülene, puudutada mitme omavalitsuse inimesi või asutusi. Omavalitsuste koostöö juhtumite lahendamisel on tavapraktika, aga ei saa välistada omavalitsuste pakutavate teenuste ebahütlast taset. Jääb ebaselgeks eesmärk juba toimiva omavalitsuste ülese ohvriabi kaudu tagatud psühhosotsiaalse kriisiabi pakkumise süsteemi asendamiseks KOV põhise teenuse pakkumisega.</p> <p>Teadaolevalt rahastab hetkel psühholoogilist abi Eesti Haigekassa lähtuvalt enda kehtestatud hinnakirjast. Kuivõrd kriis on igapäev jaoks erinev ja kriisilukorrad ei teki inimestel ainult suurte sündmuste (suured katastroofid), vaid ka isikliku elu sündmuste tagajärjel, on oluline tagada üldine arstiabi ning psühholoogilise abi pidev kättesaadavus.</p>	<p>Jätkatakse dialoogi.</p>

		<p>Uue süsteemi loomise ja KOVle kohustuse panemise asemel on oluline tagada piisav hulk pädevate psühholoogide olemasolu viisil, mis võimaldab inimesi teenusele suunata (sh väljaspool kriisiaega). Erialaspetsialistide vähesust ei saa leevendada teenuse osutamise ülesande andmisega teisele vastutajale.</p> <p>Täna on kohalikud omavalitsused olukorras, kus psühholoogide leidmine ka igapäevasteks vajadusteks (kooli tugiteenused) on raske, ühel teenuseosutajal on lepingud mitme KOViga. Traumadega tegelemine tahab ka psühholoogidelt kitsamat pädevust, kõik selleks kohe võimelised ei ole</p> <p>Lahendusena võiks kaaluda nt tervisekeskuste baasil töötavate kliiniliste psühholoogide rahastuse ülevaatamist, leida võimalusi veebinõustamiseks, suurendada perearstide teraapiafondi jne. Teraapiafondi kasutamine peaks olema paindlikum – arstid, kes fondi aktiivselt kasutavad, kulutavad ettenähtud summad kiiresti ära, saavad raha juurde, samas passiivsemate perearstide poolt kasutamata summad võiks ümber jaotada aktiivsetele perearstidele.</p> <p>Luu lisarahastus KOV baasil ei ole mõistlik ning suurendab potentsiaalselt teenuste riskisutust, topeltarvete esitamist jne.</p>	
7.	<p>Võimestada kohalike omavalitsuse sotsiaalhoolekande töötajaid töös perevägivaldast puudutatud inimestega.</p> <p>Sotsiaalhoolekande seadus sätestab kohaliku omavalitsuse ülesannetena vältimatu sotsiaalabi (SHS §8), varjupaigateenuse (SHS §30) ning turvakoduteenuse (SHS §33) osutamise. See tähendab, et kohalikel omavalitsustel on kohustus tagada vältimatu abi ja majutus, kui inimesed vajavad turvalist majutust või kui vägivaldlatsejal (sh nt Covid-19 haigustunnustega või diagnoosi saanud inimestel, kelle suhtes on politsei kehtestanud viibimiskeelu ja kellel koju jäämine ei ole võimalik) ei ole kuhugi minna.</p> <p>Turvakoduteenus peab tagama ka kriisiabi psüühilise tasakaalu ja tegutsemisvõime taastamiseks. Vajalik majutus, kriisiabi ja kompetents perevägivaldast kannatavatele peredele (sh meessoost perevägivaldaohvritele, nt isadele koos lastega, kellel mingil põhjusel ei ole võimalik jääda enda koju) peavad omavalitsustes tagatud olema.</p> <p>Perevägivaldast kannatanute abistamine ja probleemide lahendamine vajab professionaalseid teadmisi, mis spetsialistide (sotsiaaltöötajate ja lastekaitsetöötajate) erialaõppes pigem puudub. 2019. aastal läbi viidud infopäevade jätkuks näeme, et riik koostöös kohalike omavalitsustega peaks sõnastama ja praktiseerima parimaid praktikaid perevägivaldast kannatanute abistamiseks, sh pakkuma vägivaldlatsejatele</p>	<p>Nõustume, et perevägivaldast probleemiga tuleb jätkuvalt tegeleda. Väga vajalik on parimate praktikate laiem tutvustamine.</p> <p>Selgituste järgi on konkreetne ootus KOVidele, et oleks olemas majutusvõimalus, mis üldjuhul on KOVidel tagatud. Muus osas vajaksid KOVid konkreetsemat infot, milliseid teemaspetsiifilisi tööriistu on ettepanekuga mõeldud ja mis oleks nende osas ootused KOVile.</p> <p>KOVidel on ootus, et seda tehakse koostöös riigiga ja arenduseks püstitatakse konkreetset eesmärgid, suunad, tegevuste planeerimine ning ajakava.</p> <p>Vajalik on tagada sotsiaal-, tervishoiu- ja haridustöötajate vastav koolitus.</p>	<p>Jätkatakse dialoogi.</p>

	vajadusel öömaja kodust eemaldamise korral, aga tagama ka abi perevägivallas meessoost kannatanutele (nt psühholoogiline nõustamine jm). Selleks toetab riik kohalikke omavalitsusi teemaspetsiifiliste tööriistade, materjalide ja teadmistega.		
8.	<p>Pöörata senisest rohkem tähelepanu soolise võrdõiguslikkuse edendamisele.</p> <p>Naiste ja meeste võrdne kohtlemine ning soolise võrdõiguslikkuse edendamine on kõikide riigi- ja kohalike omavalitsusüksuste asutuste ühine ülesanne kõigis nende rollides, sh nii poliitikakujundaja, -rakendaja kui tööandjana tegutsedes. Poliitika-kujundaja ja -rakendajana peavad kohalikud omavalitsused soolist võrdõiguslikkust soolise võrdõiguslikkuse seaduse kohaselt süstemaatiliselt ja eesmärgistatult edendama. Selleks on mitmeid võimalusi.</p> <p>Heaks näiteks on sooline eelarvestamine, kus eelarvet ette valmistades teevad kohalikud omavalitsused planeeritavatele tegevustele ja kuludele soolise mõju (eel)analüüsi, mille tulemustega nad eelarve tegemisel arvestavad. Poliitikate, teenuste ja tegevuskavade planeerimisel, ellu viimisel ja hindamisel tuleks lähtuda naiste ja meeste erinevatest vajadustest ja ühiskondlikust staatusest ning arvestada, kuidas rakendatud ja rakendatavad meetmed mõjutavad naiste ja meeste olukorda ühiskonnas.</p> <p>Soolise võrdõiguslikkuse seaduse eesmärkide täitmiseks tööandjatena oleks kohalikel omavalitsustel soovitatav viia oma asutustes läbi soolise võrdõiguslikkuse audit, et saada ülevaade meeste ja naiste olukorrast organisatsioonis, ja planeerida auditist ilmnenuid sooga seotud ebavõrdsuse kaotamiseks meetmed võrdse kohtlemise tagamiseks ning soolise võrdõiguslikkuse edendamiseks. Samuti on oluline vaadata üle ning vajaduse korral korrigeerida oma komisjonide, nõukogude ja teiste kollegiaalsete kogude soolist koosseisu. Sotsiaalministeeriumi võrdsuspoliitikate osakond on vajaduse korral valmis omavalitsusi nõustama. Samuti julgustame konsulteerima asjakohaste huvigruppide ning mittetulundusühendustega, kellel on õigustatud huvi aidata võidelda soolise diskrimineerimise vastu, toetamaks võrdse kohtlemise põhimõtte järgimist.</p>	<p>Teema vajab jätkuvat tähelepanu ja ühiskonna kaasamist. Leiame, et see on oluliselt laiema ootusega teema kui sotsiaalvaldkond.</p> <p>Tegevuste/kulude sooline analüüs eeldab üsna spetsiifilisi teadmisi ja oskust näha valikute seoseid soolise võrdõiguslikkusega. Selgitustes toodud soolise eelarvestamise rakendamine eeldab konkreetsete KOVspetsiifiliste tööriistade olemasolu. Näiteks kontrollküsimustikud KOV püsiülesanneteks olevate tegevuste kohta, mille juures erinevad valikud võivad võrdõiguslikkust mõjutada erinevalt vms.</p> <p>Täpsustamist vajaks, milline täpsemalt peaks olema kohaliku omavalitsuse poolt läbi viidav „oma asutuste soolise võrdõiguslikkuse audit“? Kas jälgima peaks ainult naiste piisavat kaasatust juhtorganites või ka meeste ja naiste tasakaalu haridus- ja hoolekandeesutustes? Millised kulud sellega kaasnevad? Mida tähendab ettepaneku selgituses toodud soovitus: „vajadusel korrigeerida oma komisjonide, nõukogude ja teiste kollegiaalsete kogude soolist koosseisu“ siin ootavad kohalikud omavalitsused riigi poolset eeskujut ja selgitamist.</p>	Jätkatakse dialoogi.
9.	<p>Suunata senisest rohkem tähelepanu aktiivsena vananemise toetamisele ja kaasama vanemaalisi kohalikku elu puudutavatesse otsustusprotsessidesse ja vabatahtlikusse tegevusse.</p> <p>Vanemaaliste osakaalu kasv rahvastikus toob endaga kaasa mitmeid väljakutseid seoses nende elukvaliteedi ja võimalikult iseseisva toimetulekuga. Kohalikud omavalitsused ei saa mööda vaadata, et lähiaastatel tuleb vanusest tingitud kõrvalabi vajavatele inimestele senisest enam ja oluliselt kvaliteetsemaid teenuseid ja tooteid pakkuda. Vanemaaliste iseseisvat toimetulekut on võimalik toetada läbi</p>	<p>Teema edenemisele aitaks kaasa, kui eelnevalt oleks selge, kus ja millised on senised probleemid. Leiame, et teema vajaks täpsustamist. Kas probleem on sotsiaalteenuste väheses kättesaadavuses, kõrvalabi ebapiisavuses vmt? Selleks, et probleemi lahendada, peab seda tundma.</p> <p>KOV teenustele lisaks on oluline rakendada riiklikult meetmeid, mis suurendavad eaka iseseisvat toimetulekut võimalikult kaua. Näiteks, kuna kukkumisest tulenevad meditsiini- ja hoolduskulud</p>	Jätkatakse dialoogi.

<p>vanusesõbralike poliitikameetmete, mis arvestavad vanemaealiste vajadusi igas eluvaldkonnas. Vanemaealisi tuleb senisest enam kaasata poliitika kujundamisse ning anda neile võimalus sõna sekka öelda nende elu-olu puudutavates otsustes. Tuleb mõista, et vanemaealised on ressursid, mida kogukonna heaks on võimalik rakendada. Üheks eesmärgiks võiks olla eakate nõukogude tekkimise soodustamine kohalike omavalitsuste volikogude juurde. Aastaks 2024 võiks volikogude juures tegutseda 20 eakate nõukogu.</p> <p>Samuti on asjakohane mistahes kohaliku elu kujundamisel (nt hoonete ehitamisel, transpordi korraldamisel, linnaruumi planeerimisel, avalike teenuste pakkumisel jt) arvestada vanusesõbraliku keskkonna põhimõtetega. Lisaks tuleb luua võimalusi aktiveerivateks tegevusteks (nt huvitegevus, vabatahtliku tegevuse arendamine, soodustused ujulate kasutamiseks või treeningutel osalemiseks jt). Riik omaltpoolt pakub selleks omavalitsustele tuge – perioodil 2022-2024 rahastab Sotsiaalministeerium vanemaealiste strateegilist partnerlust. Strateegilise partneri üheks ülesandeks on töötada välja vanusesõbraliku ühiskonna põhimõtted nii kohaliku omavalitsuse kui riigi tasandil, samuti toetada uute vanemaealiste nõukogude moodustamist.</p> <p>Vabatahtlike kaasamine panustab oluliselt nii kohalike omavalitsuse teenuste pakkumisse kui ka omavalitsuse elanike elukvaliteeti – seda nii abistaja kui ka vabatahtlike vaatest. Perioodil 2021-2023 viiakse koostöös MTÜ-ga Külaliikumine Kodukant ellu projekt, mille eesmärk on juurutada hoolekandes vabatahtliku tegevuse koostöömodelit kohalikul tasandil. Vabatahtlike panus saab pakkuda näiteks lisatuge ametlikele sotsiaalteenustele. Julgustame omavalitsusi kasutama võimalust projektis kaasa lüüa ja projekti ellu viijatega koostööd teha. Kohaliku omavalitsuse ülesanneteks projektis on koostöös maakondliku koordinaatoriga ja omavalitsuse hoolekandeametustega võimalike abivajajate kaardistamine, osalemine avalikkuse teavitamisel projekti tegevustest koostöös kogukondadega, koostöö tegemine maakondliku vabatahtlike koordinaatori ja vabatahtlikega, vabatahtliku tööga kaasnevate otsuste sõidukulude kompenseerimine vabatahtlikule vastavalt omavalitsuses kehtivale korrale, samuti maakonnapõhistel kohtumistel osalemine. Projekti lõpuks aastaks 2023 loodame kaasata vähemalt 60 KOVi ning aastaks 2024 võiks vabatahtlike koostöömodeliga olla liitunud vähemalt 65 omavalitsust.</p>	<p>on märkimisväärsed (vastavad analüüsid riigi tasandil on tehtud), siis on oluline rakendada ennetavaid meetmeid kukkumiste ärahoidmiseks, et vähendada kulusid, mis on seotud hilisema abi vajadusega. Kaaluda võiks riiklikul tasandil tegevuskava loomist eakate koduste kukkumiste ennetamiseks, toetada KOVe rahaliselt lähtuvalt nende elanikkonnast ja piirkondlikest eripäradest sobivate ennetusmeetmete rakendamiseks, muuta kukkumisriskide vähendamine ja kukkumiste ennetamine riiklikuks prioriteediks.</p> <p>Selgituste järgi on KOVidele konkreetsed ootused:</p> <ul style="list-style-type: none"> eakate nõukogu loomine volikogude juurde – on kohalikele omavalitsustele üks võimalus kogukonna laiemaks kaasamiseks. <p>Innustavalt mõjuks heade praktikate tutvustamine ja riigi positiivne eeskujud vanusest tuleneva diskrimineerimise vältimiseks.</p> <ul style="list-style-type: none"> liitumine üle- Eestilise vabatahtlike kaasava koostöömodeliga. <p>Selleks, et KOV saaks hinnata kas ja millal koostöömodeliga liituda, oleks vaja täpsealt aru saada nii kaasnevast töömahust kui rahalisest panusest.</p> <p>TAI kodulehe andmetel tähendab see:</p> <p><i>Koostöömodeli rakendamist rahastatakse kuni 2023. a teise poolaastani ESFi ja kohalike omavalitsuste eelarvest ning alates 2023. a teisest poolaastast omavalitsuste ja riigi eelarvest.</i></p> <p><i>Alates 2023. aasta teisest poolest hakevad kohalikud omavalitsused transpordikuludele lisaks katma ka piirkondliku tasandi tegevuste kulusid (koordinaatori palk, töökoja ja vabatahtlike toetavate tegevuste kulud) oma eelarvest. Sujuvamaks üleminekuks plaanime toetada maapiirkonna omavalitsusi ja/või kogukondi vabatahtliku tegevuse korraldamisel LEADER tegevusgruppide kaudu. Riigieelarvest kaetakse keskse koordineerimise kulud.</i></p> <p><i>Edaspidi võib lisanduda ka vabatahtlike kindlustamisega seotud kulu.</i></p> <p>Kahjuks ei ole selgitatud, millistest allikatest lisanduvad kulud kaetakse.</p>	
--	--	--

4. Transpordi ja teede töörühma ettepanekud

Tabel 6. Osapoolte ettepanekud muudatusteks

nr	Eesti Linnade ja Valdade Liidu ettepanekud ja selgitused	ELVLi ettepanek maksumusest	Ministeeriumi seisukoht (töörühma koosolek 17.05.2022)	Töörühma kokkulepe, eriarvamused												
1.	<p>Suurendada kohalike teede hoiuks ja tänavavalgustuse teenuse osutamiseks eraldavate vahendite mahtu 2023. aastal vähemalt omavalitsusliitude läbirääkimiste delegatsiooni 2021.a taotluse tasemeni, st 43,5 miljoni euroni.</p> <table border="1" data-bbox="174 598 972 954"> <thead> <tr> <th></th> <th>2021 eraldus</th> <th>2022 taotlus</th> <th>2023 taotlus</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Eraldis kohalike teede hoiuks toetusfondi kaudu, €</td> <td>29 313 000, sh Tallinn 3 407 274</td> <td>45 494 900</td> <td>Teehoiu rahastamise viimine vastavusse tegelike vajadustega</td> </tr> <tr> <td>Juhtumipõhine toetus, €</td> <td>-</td> <td>7 000 000</td> <td>10 200 000</td> </tr> </tbody> </table> <p>Kohalikud teed moodustavad Eesti teedest 40,6%. Kriisi-eelsel 2008. aastal eraldati kohalike teede hoiuks riigieelarvest 40 456 074 eurot, mida järgnevatel aastatel vähendati oluliselt.</p> <p>Viimasetel aastatel eraldatud toetuse summa 29,3 mln eurot on olnud sisuliselt alates 2013. aastast (väljaarvatud COVID meede 2020.a). Omavalitsuste läbirääkimiste delegatsioon, sh Tallinna linn Eesti Linnade ja Valdade Liidu liikmena, taotleb teehoiuks eraldatavate vahendite 2008. aasta taseme taastamist ja selle edasist suurendamist proportsionaalselt riigiteede teehoiukavas kavandatud mahtude kasvule. Kriisjärgsel perioodil kuni aastani 2020 riigi poolt eraldatud vahendid teehoiu kulude katteks ei kata omavalitsuste tegelikku vajadust teehoiukulude katmiseks ja vajaliku teenustaseme täitmiseks.</p>		2021 eraldus	2022 taotlus	2023 taotlus	Eraldis kohalike teede hoiuks toetusfondi kaudu, €	29 313 000, sh Tallinn 3 407 274	45 494 900	Teehoiu rahastamise viimine vastavusse tegelike vajadustega	Juhtumipõhine toetus, €	-	7 000 000	10 200 000	<p>2023. a 45,5 mln eurot + 16,2 mln eurot <u>ELVL ettepanek</u> RE 2023 45,5 mln RE 2024 45,5 mln RE 2025 45,5 mln RE 2026 45,5 mln</p>	<p>Vastavalt RES 2022-2025 on kohalike teede hoiuks kavas eraldada valemipõhist toetust igal aastal 29,3 mln eurot.</p> <p>2020. aastal eraldati valemipõhist toetust kokku 59,3 mln eurot, sh 30 mln eurot eriolukorrast tingitud negatiivsete mõjude leevendamiseks ning juhtumipõhist toetust kokku 21,1 mln eurot, sh 14,1 mln eurot eriolukorrast tingitud majanduslanguse mõjude vähendamiseks kohalike teede hoiu täiendava toetusmeetmena.</p> <p>2021. aastaks Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisalale kohalike teede ja tänavate toetuseks riigieelarve seaduse § 50 alusel juhtumipõhist toetust ei eraldatud. Selle asemel eraldati kohalike omavalitsusüksustele täiendavat eraldist kogusummas 17,3 mln € tulenevalt riigieelarve seaduse § 53 lõikele 7.</p> <p>2022. aastal eraldati juhtumipõhist toetust 7 mln eurot.</p> <p>Kohalike teede remondi- ja hooldustööde mahajäämus 2021. aastal teostatud uuringu kohaselt moodustab 3,78 miljardit, mis tähendab, KOV teedevõrgu seisukorra parendamiseks optimaalse seisukorrani tuleks olemasolevat iga-aastast teede ja tänavate hooldus- ja remonditööde eelarvet kasvatada summani 314,1 miljonit eurot aastas.</p> <p>Seni on kohalikud omavalitsused investerinud oma teedesse ca 60-100 miljonit aastas. Riik on toetanud ja toetab kohalike teede hooldu ka edaspidi vastavalt riigi eelarvelistele võimalustele (valemipõhine toetus vastavalt</p>	<p>Jätkatakse läbirääkimisi.</p>
	2021 eraldus	2022 taotlus	2023 taotlus													
Eraldis kohalike teede hoiuks toetusfondi kaudu, €	29 313 000, sh Tallinn 3 407 274	45 494 900	Teehoiu rahastamise viimine vastavusse tegelike vajadustega													
Juhtumipõhine toetus, €	-	7 000 000	10 200 000													

	<p>2021. aastal juhtumipõhist toetust KOV-idele ei eraldatud, küll aga eraldati Vabariigi Valitsuse 15.1.2021 korraldusega nr 11 „2021. aasta riigieelarve täiendav liigendamise“ täiendavat investeeringutoetust transporti 34 779 067 €, sh Tallinna linnale Jõe ja Pronksi tn rekonstrueerimiseks 1 050 000 €. Juhtumipõhise toetuse eraldamisel edaspidi arvestada ka liiklusohutuse parandamise eesmärgil eraldatava toetusega teeületuskohtade ohutumaks muutmiseks vastavalt liiklusohutusprogrammi 2016–2025 elluviimiskavale.</p> <p>Arvestades Tallinna linna territooriumil kavandatavate suuremahuliste tee-ehitustöödega, nagu Lennujaama laiendus, Rail Baltic ja bussiterminali ehitus, Tallinna väike ringtee (Delta ühendustee), Peterburi mnt rekonstrueerimine, suurenevad oluliselt Tallinna linna läbivad liiklusvood, mille tagajärjel on vajadus suurendada teehoiukulusid teede seisundi tagamiseks.</p> <p>Tänavavalgustuse teenuse osutamine on riiklike õigusaktide alusel kohalikele omavalitsustele pandud kohustus, mis on tee seisundinõuete täitmiseks osutatav teenus.</p> <p>Majandus- ja taristuministri 14.07.2015 määruse nr 92 „Tee seisundinõuded“ § 6 lg 1 punkt 10 kohaselt peab paigaldatud valgustus pimedal ajal põlema. Tee omanik võib valgustust vähendada või välja lülitada, kui ta on täitnud tingimused ohutuks liiklemiseks. Määrus kehtestab nõuded teede seisundile, hooldusele ja valgustamisele pannes eeltoodud kohustused tee omanikele, ehk omavalitsustele. Teel asuvate rajatiste ja tehnovõrkude seisundinõuete täitmise eest vastutab nende omanik.</p>		<p>teede pikkusele, juhtumipõhine toetus transiit- ja ettevõtlusega seotud teedele ning välisabi) kokku ca 29-80 miljonit aastas.</p> <p>Kohalike teede rahastamise küsimust arutas Vabariigi Valitus oma 31.03.2022 kabinetinõupidamisel, mille järel otsustati, et Rahandusministeeriumil ja Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumil tuleb korraldada uuringu soovitude elluviimise võimaluste arutelud Eesti Linnade ja Valdade Liidu ja valitsuskomisjoni läbirääkimiste raames ning kohalike teede hoiu lisarahastamist arutada riigi eelarvestrateegia 2023–2026 koostamise käigus.</p>	
2.	<p>Finantseerida riigieelarvest linnu/valdu läbivate riigimaanteed, sh TEN-T võrgustikku kuuluvate põhimaanteedehoidu.</p> <p>Kohalike omavalitsuste haldusterritooriumi läbivate riigimaanteedehoidu korrashoiu tagamiseks eraldatavate vahendite mahu tõstmine.</p> <p>Määrata riigi seadusjärgseks kohustuseks kohalike omavalitsuste haldusterritooriumi läbivate riigimaanteedehoidu korrashoiu tagamiseks vajaliku rahastuse planeerimine riigieelarvesse ja vastavate vahendite eraldamine omavalitsustele.</p> <p>KOV-e läbivad olemuslikult riigi tähtsusega ja TEN-T võrgustikku kuuluvad riigiteed, mistõttu peaksid need kuuluma majandus- ja taristuministri 25.06.2015 määrusega nr 72 „Riigiteede liigid ja riigiteede nimekirj“ kinnitatud riigiteede nimekirja riigiteedena, mitte linnade, alevite või alevike piirides olevate riigiteede lõikudena, mis on ehitusseadustiku mõistes tänavad.</p>	<p>2023. a 41,9 mln</p> <p>Vastavalt KOVidelt kogutud andmetele vajadus TENT-T teedele vaja keskelt läbi 18 milj aastas</p> <p>2022. a 48,9 mln</p> <p>2023. a 18,5 mln</p> <p>2024. a 5,8 mln</p> <p>2025. a 4,85 mln</p>	<p>Ühenduste arendamise ja erinevate liikumisviiside ühendamise meetmete raames toetatakse kohalike teede lõike, mis ühendavad erinevaid TEN-T võrgustikku kuuluvaid taristuid. Perioodil 2014-2020 eraldati toetust Tallinna, Narva ja Tartu linnale kokku 71,27 mln €. Perioodi 2021-2027 vahendite jaotus on veel otsustamata, kuid kuna EL on võtnud vastu kaalukad eesmärgid rohepöörde osas, siis suuremates linnades toetame perioodil 2021-2027 rattateede põhivõrgustike ja trammiteede rajamist ning multimodaalsete sõlmpunktide arendamist. Seda selleks, et propageerida linnades, kus õhusaaste ja CO2 kontsentratsioon suurim, säästvat ja puhast liikuvust.</p> <p>Lisaks eraldab riik vastavalt riigieelarvelistele võimalustele suurema transiitliiklusega kohalike teede lõikudele juhtumipõhist toetust. 2018. aastal eraldati kohalikele</p>	<p>Jätkatakse läbirääkimisi.</p>

<p>Kuigi kehtiva õigusakti „Riigiteede liigid ja riigiteede nimekirj“ kohaselt on põhi-maantee ülesanne ühendada pealinna ja teisi suuri linnu tähtsate sadamate, raud-teesõlmede ja piiripunktidega, siis riigiteede nimekirja kantud põhimaantee algus või lõpp-punkt on määratud KOV haldusterritooriumi piiriga. See tähendab et KOV piiridesse jääva riigimaantee tunnustele vastava tee korrashoiu kohustus jääb KOV kanda, kuigi see peaks olema riigi ülesanne.</p> <p>Olemuslikult riigiteedena olevatena ja riigile strateegiliselt tähtsate transpordi-objektide ühendusteedena (ligi 1,77 mln m² (106,163 km)), tuleb nende korrashoidu finantseerida riigieelarvest summas 52,5 mln €/aastas, mis on arvestatud Tallinna tänavate PMS analüüsi 2015. hindade alusel nõutava seisunditaseme saavutamiseks vajalik teehoiu kulu aastas.</p> <p>Liiklusseaduse §-s 11 on muu hulgas reguleeritud riigitee ehitamise raames ka riigile mittekuuluva tee osaline ehitamine, millest lähtuvalt on lubatud teehoiukavas oleva riigitee ehitamise raames riigile mittekuuluva tee osaline ehitamine, kui see on vajalik teedevõrgu terviklikkuse tagamisest avalikes huvides.</p> <p>Sellest lähtuvalt on ettepanek teedevõrgu arendamisel alustada läbirääkimisi kohalike omavalitsustega, et leppida kokku ja seadustada linna/valdu läbivate teede omandivorm ja teehoiu rahastamine. See võimaldab koostöös Maanteeametiga alustada alljärgnevate olemuslikult riigiteede, sh. TEN-T võrgustikku kuuluvate maanteede hoiu rahastamisega riigieelarvest:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vabaduse pst Männiku tee ristmikust kuni linna piirini Pääsküla jõe sillal; - Peterburi tee Vao ristmikust kuni Tartu mnt (või Smuuli teeni); - Rannamõisa tee Lõuka ristmikust kuni linna piirini Tiskre oja truubil; - Paldiski mnt Haabersti ristmikust kuni linna piirini Tähetorni ristmikul. <p>Tallinna linn on seisukohal, et pealinna suubuvate riiklikult tähtsate põhimaanteede, mis viivad rahvusvahelise lennujaama, sadama ja/või ühistransporditerminalini, riigiteede nimekirja kandmine (st kuni sihtkohani) ning teehoiu korraldamise kokku-leppimine peab toimuma riigi ja omavalitsuste vahel, andmata riigiteede nimekirja kantud teid riigi bilanssi.</p>	<p><u>ELVL ettepanek</u></p> <p>RES 2023 41,9 mln</p> <p>RES 2024 18,5 mln</p> <p>RES 2025 5,8 mln</p> <p>RES 2026 4,85 mln</p>	<p>omavalitsustele juhtumipõhist toetust 9 mln €, millest transiitteid toetati 7 mln €. 2019. aastal eraldati juhtumipõhist toetust 6 mln €, millest transiitteedele kulus üle 4 mln €.</p> <p>2020. aastal eraldati kohalike teede toetuseks kokku 80,4 mln €, sellest valemipõhist toetust kokku 59,3 mln eurot ning juhtumipõhist toetust kokku 21,1 mln eurot.</p> <p>2021. a riigieelarvest otsustas Vabariigi Valitsus eraldada kohalike teede investeeringutoetusi omavalitsuste võimekuse tõstmiseks ja majanduse elavdamiseks täiendavaid eraldisi 17 279 067 euro suuruses summas.</p> <p>Kohalike teede lõikudel, mis viivad nt olulise tähtsusega sadamasse või lennujaama, võib esineda üksikuid funktsionaalseid riigitee tunnuseid, kuid liikluskoosseisu seisukohalt on tegemist eelkõige kohaliku liiklust teenindavate teedega ning seotud eelkõige kohaliku elu korraldamisega, mis on omavalitsuse ülesanne.</p>	
<p>3. Teehoiuks mõeldud vahendite eraldamisel toetusfondi kaudu lähtuda kohalike teede pinnaarvestusele põhinevast registrist ja inventariseerimise käigus saadud liiklussageduse andmetest ning eraldada raha ka muude kohalike teerajatiste hoolduseks.</p>		<p>Inventeerimise jätkutegevuste läbiviimine ei ole meetoodika muutmise eelduseks.</p> <p>Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium saab teha ettepaneku Vabariigi Valituse määruse</p>	<p>Jätkatakse läbirääkimisi.</p>

	<p>Tänased riigi poolt eraldatud vahendid teehoiu kulude katteks ei kata tegelikku vajadust, mistõttu on järgnevatel aastatel vajadus tõsta teehoiuks mõeldud vahendeid iga-aastaselt vähemalt 5% kuni teede olemi kohase amortisatsiooni välla saavutamiseni.</p> <p>Teehoiuks mõeldud vahendite võrdsetel alustel eraldamisel toetusfondi kaudu tuleb lähtuda kohalike teede pinnaarvestusel põhinevatest riikliku registri andmebaasidest. Hetkel kasutusel oleva teehoiu vahendite eraldamise meetoodika muutmine saab toimuda kohalike teede inventeerimise tulemusel omavalitsusliidu ettepaneku alusel.</p> <p>Maanteeameti poolt korraldatud kohalike teede inventeerimine on lõppenud. Seisuga 22.08.2019 edastatud info kohaselt on loomisel kohalike teede panoraampiltide vaatamise rakendus (EyeVi). Teehoiu toetuse jaotuse arvestuse uue meetoodika väljatöötamise eelduseks on kohalike teede inventeerimise jätkutegevuste läbiviimine. MKM on teinud ELVL-ile ettepaneku inventeerimise jätkutegevuste (kohalike teede liiklussageduse analüüs, kohalike teede optimaalse seisukorra määramine ning kohalike teede teehoiuks vajaminevate vahendite suuruse analüüs) läbiviimiseks ja rahastamiseks. Inventeerimise jätkutegevuse rahastamiseks on kavas esitada taotlus Riigikantsleile toetuse eraldamiseks Poliitikakujundamise kvaliteedi arendamine meetmest. Kuivõrd toetusfondi osaks olev kohalike teede teehoiu toetus võib tulevikus muutuda kohaliku omavalitsuse üksuste püsiva tulubaasi osaks, soovib MKM kaasata meetoodika muutmisesse ka Rahandusministeeriumi. Teede pinnaarvestusel põhinev arvestus kajastab objektiivsemalt kohalike teede teehoiu vajadusi ning järgib võrdse kohtlemise põhimõtet. Arvestada tuleb ka jalgratta- ja/või jalgteid.</p>		<p>muutmiseks kohe, kui meetoodika <u>muutmis-ettepanek on ELVL poolt töörühmale esitatud.</u></p> <p>Kohalike teede remondi- ja hooldustööde mahajäämus 2021. aastal teostatud uuringu kohaselt moodustab 3,78 miljardit, mis tähendab, KOV teedevõrgu seisukorra parendamiseks optimaalse seisukorrani tuleks olemasolevat iga-aastaselt teede ja tänavate hooldus- ja remonditööde eelarvet kasvatada summani 314,1 miljonit eurot aastas.</p> <p>Seni on kohalikud omavalitsused investeerinud oma teedesse ca 60-100 miljonit aastas. Riik on toetanud ja toetab kohalike teede hooldu ka edaspidi vastavalt riigi eelarvelistele võimalustele (valemipõhine toetus vastavalt teede pikkusele, juhtumipõhine toetus transiit- ja ettevõtlusega seotud teedele ning välisabi) kokku ca 29-80 miljonit aastas.</p> <p>Kohalike teede rahastamise küsimust arutas Vabariigi Valitus oma 31.03.2022 kabinetinõupidamisel, mille järel otsustati, et Rahandusministeeriumil ja Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumil tuleb korraldada uuringu soovitude elluviimise võimaluste arutelud Eesti Linnade ja Valdade Liidu ja valitsuskomisjoni läbirääkimiste raames ning kohalike teede hoiu lisarahastamist arutada riigi eelarvestrateegia 2023–2026 koostamise käigus.</p> <p>Juhtumipõhist toetust ei ole antud kohalike teede hoiu toetuste arvelt. Toetusfondist eraldatakse kohalike teede hoiuks eraldatakse Rahandusministeeriumi eelarvest ning toetuse summat ei ole aastaid vähendatud.</p> <p>Juhtumipõhist toetust eraldatakse MKM eelarvest ning see on aastate lõikes olnud erinev küündides 21 mln euron.</p>	
4.	<p>Riigi poolse ühistranspordi doteerimise arvestuse alused peavad olema kõigile regioonidele ühesugused sõltumata, kas kehtestati tasuta ühistranspordile üleminek või mitte.</p>	<p>MTÜ Pärnumaa Ühistranspordikeskusel jääb</p>	<p>Ühistranspordi toetused on sätestatud riigieelarveseaduses ning RES-s. Täiendavate toetuste kavandamine ÜTK-de korraldatud ühistransporditeenuste rahastamiseks RES-st ja riigieelarvest eeldab ÜTK-lt</p>	<p>Jätkatakse läbirääkimisi.</p>

	<p>Pärnu maakonnas (teenindab MTÜ Pärnumaa Ühistranspordi-keskus) ja Harjumaal, Rapla- ja Lääne maakonnas, Lääne-Viru maakonnas (teenindab MTÜ Põhja-Eesti Ühistranspordikeskus) ei ole mindud tasuta ühistranspordi teed ning maakonnaliinidel on kehtestatud piletihinnad. Piletitulu, mida ainsana kogutakse, laekub riigieelarvesse, mis kokkuvõttes viib maakonnast raha välja.</p> <p>Piletitulude arvelt saaks toetada nõudepõhist ühistransporti sh sotsiaaltransport (Pärnumaa Omavalitsuste Liidu kiri).</p>	<p>riigieelarvest saamata piletitulu võrra vähem raha ehk</p> <p>538,2 tuhat eurot</p>	<p>vastava taotluse esitamist, kus on juhtumipõhiselt koos finantsarvestustega kirjeldatud lisavahendite kasutamise otstarve.</p> <p>MKM kavandab uude RES-i esitada lisataotluse nii maakondliku nõudetranspordi kui ka täiendava liinimahu finantseerimiseks. KOV-i põhise nõudetranspordi ja sotsiaaltranspordi korraldamine ja finantseerimine ei ole seaduse kohaselt MKM-i valitsemisala ülesanne, so KOV-i ülesanne, mistõttu riigieelarvest maakondliku ühistranspordi toetustest ega piletitulust neid teenuseid finantseerida ei saa. Piletitulu on seotud konkreetse avaliku teenindamise lepinguga riigile võetud kohustuste rahastamiseks ega ole ülekantav teiste lepinguliste teenuste rahastamiseks.</p>	
5.	<p>Suunata ühistranspordis saadav piletitulu maakondlikele ÜTK tele. ÜTK peab jääma võimalus saadud piletitulu kasutamiseks kohapeal.</p> <p>Täpsustuseks:</p> <p>Pärnumaa avalike maakonna bussiliinide 2021.a. plaaniliste andmete näitel:</p> <p>2.1. Veoteenuse maksumus kokku 6 538,3 tuh. eur. (käibemaksuta)</p> <p>2.2. Veoteenuse maksumusest kaetakse riigieelarvest 6 000,1 tuh. eur (toetus, käibemaksuta)</p> <p>2.3. Riigieelarvest jääb katmata veoteenuse maksumusest - 538,2 tuh. eur (6 000,1 - 6 538,3)</p> <p>2.4. Riigieelarvest katmata osa kaetakse: maaliinidel laekuv piletitulu 494,5 tuh. eur (km-ta, kantakse vedajale veoteenuse maksumuse katteks)</p> <p>KOV-delt laekuv toetus maakonnaliinidele 43,7 tuh. eur (km-ta, kantakse vedajale veoteenuse maksumuse katteks)</p> <p>3. Järeldused</p> <p>3.1. Pärnumaal, nagu ka ülejäänud 3 maakonnas, maksavad osa riigi poolt tellitavate maakonnaliinide veoteenuse maksumusest riigi asemel kinni bussikasutajad. Selle võrra eraldab riik oma eelarvest neile maakondadele vähem raha. Ülejäänud 11 maakonnas, kus on kehtestatud tasuta bussisõit, maksab riik oma eelarvest kinni kogu maakonnaliinide veoteenuse maksumuse.</p> <p>Sel moel käitudes survestab riik kehtestama tasuta bussisõitu kõigis maakondades. Selline käitumine rikub aga oluliselt Euroopa ühtse transpordi-piirkonna tegevuskava („Valge raamat“) poolt kehtestatud „kasutaja maksab“ põhimõtet. „Valge raamat“ näeb ette kõrvaldada moonutused, sealhulgas kahjulikud toetused, kasvatada tulusid ja tagada transpordisektoris tehtavate investeeringute rahastamine.</p>			<p>Jätkatakse läbirääkimisi.</p>

<p>3.2. Riigieelarvest samasuguse avaliku teenuse eest erinevatele maakondadele erinevate põhimõtete alusel raha eraldamine on asukohapõhine ebavõrdne kohtlemine.</p> <p>3.3. Nimetatud neljas maakonnas laekub riigile käibemaks müüdü bussipiletitelt, mis loob ka maksustamise alase ebavõrdsuse erinevate maakondade elanike vahel avaliku veoteenuse kasutamisel.</p> <p>Neljas maakonnas Lääne-Virumaal, Harjumaal, Raplamaal, Pärnumaal ei ole mindud tasuta ühistranspordi teed ning maakonnaliinidel on kehtestatud pileti-hinnad. Piletitulu, mida kogutakse Pärnumaal, Harju maakond, Rapla maakond, Lääne-Viru maakond laekub aga riigieelarvesse, mis kokkuvõttes viib maakonnast raha välja. Meie ettepanek on, et maakondadel peab jääma võimalus saadud piletitulu kasutamiseks kohapeal. Näiteks võib suunata maakonna avalikul liiniveol laekuva piletitulu nõudepõhise ühistranspordi (sh sotsiaal-transport) toetuseks. Sel juhul tekib igas maakonnas kaalutlemise vajadus - kas jätkata tööealiste elanike tasuta bussisõiduga või kehtestada mõistlik pileti-hind. Piletitulude arvelt tuleks toetada nõudepõhist ühistransporti (sh sotsiaal-transport). Sisuliselt oleks tegu omalaadse kindlustustoote, kus tööealine inimene sõidab bussis mõistliku pileti-hinnaga teades, et laekuv piletitulu tagab talle tulevikus, mil tema tervislik seisund seda iganes nõuab, nõudepõhise (sotsiaal-)transpordi kättesaadavuse. Lisaks võiks piletitulu eest panustada ühistranspordi taristu uuendamisse ja arendamisse.</p> <p>Lahendus</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Riigipoolne ebavõrdne kohtlemine oleks ületatav, kui riigieelarvest rahastataks avalikku liinivedu kõigis Eesti maakondades samadel alustel. 2. Juhul, kui mõnes maakonnas otsustatakse vastava ühistranspordikeskuste liikmete poolt kehtestada tasuline bussisõit, tuleks näha ette laekuva piletitulu kasutamise võimalus, täiendavalt riigi poolt makstavale toetusele, selle maakonnas avaliku bussiveoteenuse ja taristu arendamiseks. Näiteks laekuvate piletitulude arvelt nõudepõhise ühistranspordi, sh sotsiaaltranspordi, toetamiseks, ühistranspordi taristu rajamiseks ja kaasajastamiseks jms.. 3. Eeltoodud juhul saaks piletiostja omalaadse kindlustustoote teades, et tema poolt ostetav pilet tagab talle tulevikus selles piirkonnas, mil olukord seda iganes nõuab, nõudepõhise- või sotsiaaltranspordi kättesaadavuse ning parema ligipääsetavuse taristule. 			
--	--	--	--

<p>6.</p>	<p>Kavandada ühistranspordiseaduse muutmine, pidades silmas vajadust kompenseerida ühistranspordiseadusest tulenevate riigipoolsete sõidusoodustuste tõttu saamata jäävad tulud kohalikele omavalitsustele</p> <p>Kehtiva ÜTS-i kohaselt on riik kehtestanud rida sõidusoodustusi, mida ei hüvitata kohalikele omavalitsusele. Juhime tähelepanu, et PS § 154 lg 2 teise lause kohaselt kaetakse seadusega kohalikele omavalitsusele pandud riiklike kohustustega seotud kulud riigieelarvest. PS § 154 lg 2 teisest lausest tuleneb omavalitsusüksustele õigus seadusega pandud riiklike kohustuste täielikule finantseerimisele riigieelarvest. Riigi kohustus on rahastada omavalitsusüksustele pandud riiklike kohustusi.</p> <p>Teeme ettepaneku muuta ÜTS-i selliselt, et riigi poolt nimetatud kategooriate sõitjate tasuta vedu hüvitatakse riigieelarvest. Ka Riigikohus on mitmetes oma lahendites asunud seisukohale ja üle korranud põhimõtte, et riigi poolt kohalikele omavalitsusele pandud riiklikud kohustused tuleb katta riigi eelarvest. Riigikohus on käsitanud PS § 154 kohaliku omavalitsuse põhiseadusliku tagatisena. (p 46) Riigikohtu üldkogu 16. märtsi 2010. a otsus asjas nr 3-4-1-8-09, p 49. PS § 154 lg-st 2 järeldeb, et kui kohalikele omavalitsusele on seadusega pandud riiklik kohustus, tuleb selle kohustusega seotud kulud katta riigieelarvest. (p 49) Seega peab riiklike kohustustega seotud kulude katmine olema õiguslikult sätestatud. Riigikohtu praktika kohaselt on PS § 154 lg 2 teises lauses riigieelarve all silmas peetud riigieelarvet PS § 115 lg 1 tähenduses, s.o Riigikogu iga aasta kohta vastu võetud seadust, mis sätestab riigi kõik tulud ja kulud. Riigieelarve peab kajastama ka riigi neid kulusid, mis PS § 154 lg 2 teise lause kohaselt tekivad kohalikele omavalitsustele pandud riiklike kohustustega seotud kulude katmisel (kõikehaaravuse põhimõte) ning riigieelarves peab olema selgelt ja läbinähtavalt kindlaks määratud see, kui palju ühe või teise kohalikele omavalitsustele pandud riikliku kohustuse täitmiseks raha eraldatakse (läbipaistvuse põhimõte). (p 60)</p> <p>Riigikohtu üldkogu 16. märtsi 2010. a otsus asjas nr 3-4-1-8-09, p 76.</p> <p>Riigikohtu 08. juuni 2010 3-4-1-1-10 lahend : Kohalikele omavalitsusele võib panna kohustusi ainult seaduse alusel või kokkuleppel kohaliku omavalitsusega.</p>	<p>MKM-ile ei ole teada, et Riigikohtu üldkogu või Riigikohtu muu kolleegium oleks teinud mõne ÜTS sõidusoodustuste regulatsiooni puutuva otsuse. Riik ei ole KOVile pannud riigi ülesannet, mida riik ei hüvitaks. Ühtlasi leiab MKM nimetatud asjas, et ÜTS-ga vedajale pandud kohustus tasuta vedada teatud isikuid (eelkooliealist last, puudega kuni 16-aastast isikut, sügava puudega 16-aastast ja vanemat isikut, raske nägemispuudega isikut, sügava või raske nägemispuudega isiku saatjat) , on proportsionaalne, säärasel viisil tasuta sõitjate arv on väike (kommertsliinidel nt kuni 3% bussireisijate üldarvust). Tasuta sõidu õigus nimetatud sihtgruppidele on kehtestatud mh suurendamiseks nende isikute liikumisvõimalusi ning näitamaks ühiskondlikku hoolt nende gruppide suhtes. Rõhutame, et põhiseaduse järgi on puudega isikute ja laste suhtes erilise hoole näitamine nii riigi kui kohaliku omavalitsuse ülesanne (vt PS § 28 lg 4). Nii on ka näiteks Tallinna linn iseseisvalt kehtestanud kõikidele linna elanikele, sh nimetatud gruppidele tasuta sõidu õiguse.</p>	<p>Jätkatakse läbirääkimisi.</p>
<p>7.</p>	<p>Finantseerida riigieelarvest linnade haldusterritooriumil asuvate ühistranspordi infrastruktuuri osaks olevate maakonna- ja kaugliinide bussipeatuste väljaehitamist ja sisustamist.</p> <p>Liikumisvõimaluste tagamine kõigile elanikele on üleriigiline prioriteet. Kuna Tallinnas elab ja töötab kõigi naabervaldade ja teiste maakondade elanikke, peaks</p>	<p>MKM-i vaates jätab seadus vajaliku paindlikkuse, mida on toetanud ka vastav halduspraktika, mille kohaselt on bussipeatuste rajamist riigiteedel finantseeritud nii riigieelarvest kui KOV-de eelarvetest, sõltuvalt peatuse rajamise asjaoludest.</p>	<p>Jätkatakse läbirääkimisi.</p>

	<p>riigipoolne toetus hõlmama ka investeeringutoetusi selliste ühistranspordi tugisüsteemide arendamiseks ja infrastruktuuri kaasajastamiseks (peatuste väljaehitamine, ümberistumisterritoriaalide rajamine), mis ei ole seotud linnasisese ühistranspordi korraldamisega, kuid on oluline väljaspool linna elavate elanike liikumisvõimaluste tagamiseks.</p> <p>Kuna nimetatud taristu rajamist, korrashoidu ja puhastamist korraldatakse linna kulul, kuid rajatise teenindavad väljaspool linna elavate elanike huve, on linn seisukohal, et need kulud tuleb linnale hüvitada nt. Harju maakonnale eraldatava riigieelarvelise ühistranspordi toetuse kaudu.</p>	<p>Kui on tegemist riigitee rekonstrueerimisega, siis on üldreeglina projektis kajastatud ka bussipeatused ning need ehitatakse Transpordiameti teehoiu eelarve vahenditest. Samuti on bussipeatustega seonduvaid kulutusi sihtfinantseeritud riigieelarves maakondliku ühistranspordi korraldamiseks ettenähtud toetustest, mis on eraldatud vastava piirkonna ühistranspordikeskusele.</p> <p>KOV-de poolset finantseerimist eeldaks eelkõige nende peatuste rajamisel, mida kasutavad ainult kohalikud, st valla või linnaliinid, aga ka teiste liinide korral, kus näiteks kiiret lahendamist vajab vaid mõne üksiku kohalikus omavalitsuses elava inimese sõiduvajadus, aga riigieelarvest vahendite taotlemise menetlus oleks liigselt aeganõudev, või ka Transpordiamet ei planeeri lähiaastatel teehoiu projektide raames vastavat bussipeatust rajada vms.</p> <p>Sobilikum lahendus tuleks vajadusel leida juhtumipõhiselt eelkõige ühistranspordikeskuse tasandi koostööformaadis, kuna selles osalevad ühistranspordi korraldavad pädevad asutused, nii piirkonna omavalitsused kui maanteeamet riigi esindajana.</p>	
8.	<p>Seoses suur- või raskeveoste lagundava mõjuga teekattele ning sildade-viaduktide konstruktsioonile (ühtlasi Tallinna linna tulubaasi vähenemisega suur- või raskeveoste teostamise) muuta majandus- ja taristuministri 4.09.2015 määrust nr 114 „Eriveo tingimused ning eriveo teostamise ja erilubade väljaandmise kord ning tee omanikule tekitatud kulutuste hüvitamise, eriloa menetlustasu ja eritasu määrad“ alljärgnevalt:</p> <ol style="list-style-type: none"> Kehtestada § 14 lg-s 2 sätestatud eriloa kiirendatud korras vormistamise menetlustasuks vähemalt 20 eurot. Suurendada veose kogukaalu ja teljekoormuse ületamise eest ette nähtud tasumäärasid praegu kehtivatega võrreldes vähemalt 2,5 korda, sest kõnealuste veoste lagundav mõju teekattele ning sildade-viaduktide konstruktsioonile on suurim. <p>Majandus- ja taristuministri 4.09.2015 määrusega nr 114 „Eriveo tingimused ning eriveo teostamise ja erilubade väljaandmise kord ning tee omanikule tekitatud kulutuste hüvitamise, eriloa menetlustasu ja eritasu määrad“ § 14 lg 1 kohaselt on</p>	<p>Menetluses on liiklusseaduse muutmise eelnõu, mis näeb ette eriloa menetlustasu piirmäära 30 eurot iga tee omaniku poolt välja antud eriloa kohta ning seega võimaldab tõsta kiirloa menetlustasu.</p> <p>Teeomaniku tulubaasi vähenemine ei ole piisav alus eritasu määrade suurendamiseks. Eritasude kehtestamisel peab arvestama mitte ainult tee omaniku kulutusi teehoiule, vaid ka vedude tõhustamise võimalusi ning samuti ka regulatsiooni terviklikku mõju majandusele ja teistele valdkondadele. Veose kogukaalu ja teljekoormuse ületamise eest ette nähtud tasumäärad on küll juba aastaid olnud samad, kuid 2018. aastal on lisandunud vedajatele kohustus maksta ka teekasutustasu.</p>	Jätkatakse läbirääkimisi.

	<p>erilosa menetlustasu 6 eurot. Määruse § 14 lg 2 sätestab, et menetlustasu kiirloa vormistamise (vormistatud kiiremini kui 8 töötunni jooksul) eest 10 eurot. Kuna tavalise loa ja kiirloa menetlustasu erinevus on vaid 4 eurot, ei motiveeri see taotlejaid õigeaegselt eriluba taotlema. Seetõttu kasutab valdav enamik taotlejaid nüüd kiirloa vormistamise võimalust. See põhjustab suurt halduskoormust, mistõttu pole võimalik kiirendatud korras lube vormistada määruses ettenähtud aja jooksul.</p> <p>Põhiosa ülegabariidilistele veostele väljastatavatest erilubadest on seotud Tallinna sadama kaudu liikuva transiidiga ning linnas toimuva ehitustegevusega. Erilubade väljastamisest saadav tulu sõltub seega nii riigi poolt kehtestatud tariifidest kui Tallinnas toimuvast ehitustegevusest ning linna läbivatest transiitveostest.</p> <p>Samas on suur- või raskeveosed lagundava mõjuga teekattele ning sildade-viaduktide konstruktsioonile, tuues kaasa täiendavaid teede korrashoiu kulusid veoselubadel märgitud marsruutidel</p>			
9.	<p>Töötada välja meetmed linnalistes piirkondades lamellrehvide kasutamise soodustamiseks või maksustada naastrehvide kasutamist.</p> <p>Kuna tihedalt asustatud piirkondades avaldavad naastrehvid õhukvaliteedile rohkem negatiivset mõju, kui hõredamalt asustatud piirkondades, on ettepanek välja töötada meetmed linnalistes piirkondades lamellrehvide kasutamise soodustamiseks ja propageerimiseks.</p> <p>Alternatiivina kaaluda kohaliku maksu kehtestamist naastrehvide soetamisel ja selle suunamist teede korrashoiuks.</p>		<p>Naastrehvide kasutusmaksu kehtestamine kohalikul tasandil vajab enam KOVide poolset selgitamist, sh maksustamise viiside ja administreerimise osas. Arutelud kohalike maksude teemal toimuvad rahanduse töörühmas.</p> <p>Õigusaktidega sellist selektiivsus tekitada, et suuremates linnades sõidetakse peamiselt lamellrehvidega ei ole kahjuks võimalik. Kui on olemas konkreetset ettepanekud, millised need meetmed on, siis oleme valmis neid arutama, kuna õhusaaste ning teede kulumise vähendamine on kindlasti oluline küsimus.</p> <p>Naastrehvi ostumaksu on keeruline administreerida, kuna rehve saab lihtsalt tellida ka välisriikidest interneti kaudu, lisaks võib hoogustuda piirikaubandus, kuna ka Eesti naaberriikides on naastrehvid laialdaselt levinud. Seega võivad sellest maksust pigem teiste riikide rehvimüüjad.</p> <p>Naastrehvide kasutusmaksu kehtestamine nõuab kulukaid infotehnoloogilisi arendusi ning suurendab järelevalve halduskoormust, lisaks seab see ebavõrdsesse olukorda inimesed, kes ei ela linnades ning kelle igapäevased liikumised toimuvad eelkõige kõrvalteedel, kus ei tehta libedusetõrjet ning kus naastrehvide kasutamine</p>	<p>Jätkatakse läbirääkimisi.</p>

			on ohutum. Seega naastrehvide maksustamist me hetkel ei toeta.	
10.	<p>Riigil analüüsida uute taristuobjektide rajamiseks vajalike maapõuevarade mahtusid ja sobilike karjäärade asukohti ning sätestada kord, mille alusel suunatakse kaevandamise keskkonnatasudest suurem osa kohalikele omavalitsusele.</p> <p>Eesti Mäetööstuse Ettevõtete Liidu (EMTEL) hinnangul ohustab Eesti ehitusturgu toorainekriis, kuna teede ja hoonete rajamiseks vajalikud paekivivarud hakkavad lõppema ning lube uute karjäärade avamiseks ei anta. Kõige paremad lubjakivivarud on Tallinna lähiümbruses Jõelähtme ja Harju vallas. Samas on Jõelähtme valla valimisliidu lepingus kirjas, et kaevandusi seal ei avata.</p> <p>Suurte ehitusobjektide rajamiseks ei piisa kodumaisest materjalist, kuid materjali Soomest, Norrast või Rootsist toomine toob kaasa teedeehituse ja muu taristu ehituse tunduva kallinemise.</p> <p>Teemaks on olnud teenindusteede alusmaterjalina aheraine kasutamine, kuid suure liikluskoormusega teede jaoks pole see materjal sobiv.</p> <p>Seadus on andnud valitsusele võimaluse sõltumata kohaliku omavalitsuse otsusest kaevandamisluba välja anda, kuid sellega võivad kaasnedä pikaajalised kohtuvaidlused. Kuigi kaevandajad maksavad kaevandamisõiguse tasu keskkonnahäiringute vähendamiseks, on kohalikele omavalitsusele ja konkreetsele kogukonnale, keda kaevandamine häirib, laekuv tulu praktiliselt reguleerimata.</p>		<p>Eelmise aasta vastus:</p> <p>Harjumaa maakonna ehitusmaavarade teemaplaneering on algatatud, lähteülesanne koostatud ja toimub tegijate valik. Paralleelselt teostab Eesti Geoloogiateenistus uurimistöid maakondade kaupa selgitamaks uute taristuobjektide rajamiseks vajalike maavarade võimalikku kasutuselevõttu erinevates piirkondades.</p> <p>Kaevandamisõiguse tasude jätkusuutlikuma kontseptsiooni väljatöötamiseks on MKM teinud ettepaneku KeMile, et kaevandamisõiguse tasudest suunata KOVidele suurem osa.</p> <p>Hinnanguline lisavajadus analüüsides ja uurimistööde teostamiseks on vähemalt 100-150 tuhat eurot aastas.</p> <p>2021. aastal viis Transpordiameti läbi ehitusmaavarade vajaduspõhise analüüsi tuginedes riigi suurimate taristuehituse tellijate - Rail Baltic Eesti OÜ, Transpordiameti, Eesti Raudtee AS, Tallinna Kommunaalameti ja RMK – ehitusmaterjalivajaduse arvestades muuhulgas taristu ehitamiseks Riigi eelarvestrateegiaga 2022-2025 kavandatud vahendeid.</p> <p>Ehitusmaavarade aastane vajadus sõltub oluliselt tellijate projektide elluviimise erinevate etappide ajagraafikus püsimisega. Tõrked varasemates etappides toovad kaasa viivitusi ka ehituses ja ehitusmaterjali nõudluses aastate lõikes. Niisamuti muutub ka teede ehitusmaterjali nõudlus vastavalt riigi teehoiu rahastamise mahtudele aastate lõikes</p> <p>Lähtudes maapõue poliitika põhialustest aastani 2050 ajakohastatakse ehitusmaavarade varustuskindluse hindamise mudel ja tekitatakse maavarade paikemise ja kasutamise ajalis-geograafiliste prognooside koostamise võimekus.</p>	Jätkatakse läbirääkimisi.

			Tulenevalt ehitusmaavarade varustuskindluse ja eelolevate aastate nõudluse analüüsist on oluline, et teemat käsitletak MaaPS VTK väljatöötamise protsessis ning algatada keskkonnatasude seaduse muutmise, mis tagaks kvaliteetse kohaliku ehitusmaterjali kättesaadavuse ning väldiks taristuehituse maksumuste suurenemist imporditavate ehitusmaterjalide arvelt.	
11.	<p>Euroopa Liidu struktuurivahendite 2021+ planeerimise ja CO2 kvootide müügist saadavate vahendite arvel näha ette toetusmeetmed teede, tänavate, sildade, viaduktide, raudtee peatuste taristu jms. ehitamiseks ja renoveerimiseks; vee- ja kanalisatsioonisüsteemide EL nõuetega vastavusse viimiseks, seal hulgas sademevee eelvoolude rajamiseks ja ühisvoolsete kanalisatsioonisüsteemide lahkvooleks viimiseks. Samuti kergliiklusteede rahastamine.</p> <p>Tallinna linnas on mitmete ehitus- ja taristuobjektide, eriti suuremate ristmike rajamise eelduseks sademevee eelvoolu rajamine, mistõttu on ettepanek, et Keskkonnainvesteeringute Keskus näeks ette ehituse, energeetika ja transpordi valdkonnas rahastusmeetme sademevee eelvoolude rajamiseks ja ühisvoolsete kanalisatsioonisüsteemide lahkvooleks viimiseks.</p>		<p>CO2 vahendeid planeeritakse jooksvalt, võttes arvesse saada olevaid vahendeid, mis sõltuvad nii meie kohustuste täitmise tavalisusest kui ka CO2 kvoodi turuhinnast.</p> <p>CO2 vahenditest jt nn rohefondidest investeeringute tegemisel lähtume meetmete kulutõhususest ja nende marginaalkulust ehk püüame ühe euro eest võimalikult palju kasvuhoonegaaside või muude saasteainete heidet vähendada.</p> <p>Rattateede ja kergliiklusteede investeeringuteks oleme kavandamas toetusmeetmeid EL SF-st. Eelistame rattateede lahendusi, mis on suunatud tervikliku rattateede võrgustiku loomisele või nende ühendamisele.</p> <p>Kliimamuutustega kohanemisega seotud investeeringute rahastamiseks soovime pöörduda Keskkonnaministeeriumi poole.</p>	Jätkatakse läbirääkimisi.
12.	<p>Riigieelarveliste vahendite, CO2 kvootide müügist saadavate vahendite või EL 2021+ vahendite arvelt finantseeritavad toetusmeetmed liikuvuse parandamiseks, sh elektrisõidukite laadimistaristu rajamiseks, ühistranspordi veeremi soetamiseks, ühistranspordi jm aktiivsete liikumisviiside taristu rajamiseks.</p> <p>Elektritranspordi arendamiseks uute trammiliinide ehitus ja vastava veeremi soetus, jalgrattateede ehitus, elektri ja vesiniksõidukite soetus ja laadimistaristu rajamine jms. Laadimistaristu loomine aitab tagada kiiremat üleminekut heite- ja müra vabale autokasutusele, mis on oluline nii keskkonnahoiu kui ka kliimamuutuste mõju leevendamisel. Elektrisõidukite laadimistaristu ehitamine on eelduseks madalama müratasemega sõidukite kasutuselevõtuks. Lisaks autodele peaks taristu võimaldama laadida ka teisi elektrilisi sõidukeid (jalgrattad, tõukerattad jne).</p>		<p>EL SF-st oleme kavandamas meetmeid trammiliinide rajamise, multimodaalsete sõlmpunktide arendamise ning jalgrattateede põhivõrgustike ehitamise toetamiseks.</p> <p>Samuti on RRF-st planeeritud vahendid vesiniku kasutuselevõtu toetamiseks. Esimene vesiniku pilootvoor korraldatakse CO2 kauplemistulust ja on suunatud vesinikutehnoloogiate tervikahelatele.</p> <p>Laadimistaristu rajamise võimalike toetusmeetmete kujundamisel tuleb arvestada ka ülevõetava keskkonnasõbralike ja energiatõhusate maanteesõidukite direktiivi (2019/1161), mis sätestavad kohustused avaliku sektori hankijatele, nt 2025. aastaks peab olema hangetes</p>	Jätkatakse läbirääkimisi.

<p>13.</p>	<p>Arvestada CO₂ kvootide müügitahingutest laekuvate vahendite suunamisel võimalustega linna heakorra tagamiseks. Riiklik või EL 2021+ vahenditest finantseeritav toetusmeede elektrisõidukite laadimistaristu rajamiseks kohalikele omavalitsustele</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Ettepanek on kaaluda võimalusi tulevaste perioodide CO₂ kvootide müügitahingutest laekuvaid vahendeid: 2) suunata tiheasustusaladel välisvalgustuse alaste kokkuhoiumeetmete rakendamiseks, sealhulgas amortiseerunud valgustite koos kande- ja liinielementide uuendamise, mitmeastmelist juhtimist võimaldavate juhtimissüsteemide ja selleks sobivate valgustussüsteemide soetamiseks; 3) rakendada linnades jalgrataste laenutussüsteemide ning turvaliste parklate loomiseks, integreerimaks rongiliine, maaliine ja linnasisest ühistransporti. <p>Laadimistaristu loomine aitab tagada kiiremat üleminekut heite- ja müravabale autokasutusele, mis on oluline nii keskkonnahoiu kui ka kliimamuutuste mõju leevendamisel. Elektrisõidukite laadimistaristu ehitamine on eelduseks madalama müratasemega sõidukite kasutuselevõtuks. Lisaks autodele peaks taristu võimaldama laadida ka teisi elektrilisi sõidukeid (jalgrattad, tõukerattad jne).</p>	<p>Rataste laenutussüsteem: 10 mln eurot</p> <p>Vajalikud uuringud ja analüüsid: üle 140 000 euro.</p>	<p>vähemalt 31% keskkonnahoidlikke busse, sh pool selles tuleb tagada nullheitmetega ehk kas elektri või vesinikubusside abil.</p> <p>Erasõidukite laadimistaristu arendamine on MKM-l erastatud ning selles toimib konkurents. Samas näeme võimalikku vajadust toetada nt eramute ja kortermajade juurde renoveerimistel laadimistaristu rajamist. Selles osas oleme asunud läbirääkimistesse KeM-iga vahendite leidmiseks.</p> <p>Moderniseerimisfondist kavandame investeeringuid energiatõhusasse ühistransporti, täpsemalt täiselektrilise parvlaeva ehitamiseks, 10. uueks elektriliselt reisirongiks ja linnaliseks ühistranspordiks.</p>	<p>Jätkatakse läbirääkimisi.</p>
<p>14.</p>	<p>Riigipoolse toetuse tagamine Tallinna ühtse piletisüsteemi piiriüleste liinide teenindamise kulude.</p> <p>Vaja on üheselt mõistetava finantsmehhanismi väljatöötamine. Ühistranspordi finantseerimine peab olema läbipaistev ja kõiki omavalitsusi võrdselt kohtlev. Ülepiiri liinide finantseerimine puudutab mitte ainult Tallinnat, vaid ka Viimsi, Saue, Harku valda ja Maardu linna. Kui riigi toetust ei arvestata sarnaselt teiste avaliku liiniveo lepingute finantseerimisega, mõjutab see kõiki nimetatud omavalitsuste finantskoormust, mitte ainult Tallinna oma.</p>		<p>ATL lepinguid korrigeeritakse kaks korda aastas vastavalt ühistranspordi hinnaindeksile. Linna administratiivpiiri sõitvate liinikilomeetrite hind korrigeeritakse kord aastas vastavalt THI-le</p> <p>Kompromissina võib kokku leppida, et hinnaindeksit KOV-idega korrigeeritakse samuti kaks korda aastas.</p> <p>MKM on pealinnapiirkonna ühistranspordisüsteemi uurimiseks tellinud analüüsi (Tallinna regiooni liikuvuse ühendatud planeerimis-, juhtimis- ja finantseerimis-analüüs), mis annab ühelt poolt nägemuse sidusast ühistranspordi liinivõrgust, mis läheb üle omavalitsuste piiride ja transpordiliikide ning teisalt pakub välja stsenaariumid, kuidas erinevad tänased ÜT korraldajad, rahastajad ja muud huvitatud osapooled peaksid koostööd tegema, et pakkuda inimestele mugavat ja sidusat ühistranspordi kasutust kogu regioonis. Analüüs valmis 2021 suvel ning selle rakendustegevused peaks olema esimene samm Tallinna, Harju- ja Põhja-Raplamaa ühistranspordisüsteemi ühildamise suunas. Eesmärk on koostöös</p>	<p>Jätkatakse läbirääkimisi.</p>

			KOV-dega leida ja rakendada põhjalik ja töötav lahendus, mida oleks tulevikus võimalik laiendada kogu Eestile.	
15.	<p>Andmete saamine riigi registritest.</p> <p>Vajadus liikumisõudluse väljaselgitamiseks (anonüümsed andmed elu ja töökohtade vahelistest seostest). Täna kahjuks andmed KOVidele automaatpääringu kaudu andmetele ligipääsuks kättesaadavad ei ole. Samuti tuleks võimaldada avaandmetena kättesaadavus.</p> <p>Antud punkti sisu on planeerimistegevuse hõlbustamiseks saada andmed inimeste töö ja elukohtade vahelistest seostest. Andmed on vajalikud kõigile omavalitsustele.</p>		<p>MKM huvi on samuti saada nimetatud andmeid automatiseeritult ning töö selles suunas käib ja suhtlus STATiga on avatud. Käesoleva seisuga oleme saanud käsitööna komplekteeritud andmed 2018. aasta seisuga.</p> <p>Vahepeal on ka riiklik Transpordiamet tellinud Statistikaametist värskemad, uuendatud töötamise registri andmetega maatriksid, mis on ka Transpordiametile tehtava päringuna omavalitsustele kättesaadavad.</p> <p>Teostatud on Tallinna Transpordiametil 2020. aasta seisuga Tallinna piirkonna liikumismaatriksite koostamine Statistikaametilt, mis kasutavad ruumilisel skaalal detailsemaid andmeid.</p> <p>Statistikaamet on esitamas ka üleestilise liikuvusuuringu regulaarset teostamist osana riiklikust statistikatööde tellimusest.</p> <p>Sellele järgnev samm on andmevahetuse automatiseerimine ning avaandmetena kättesaadavuse võimaldamine.</p>	Jätkatakse läbirääkimisi.
16.	<p>Täiendada liiklusseadust lahendamaks invakaartide väärkasutamisega kaasnevaid probleeme</p> <p>Invakaartide väljastaja muutmine (omavalitsusüksuse asemel Sotsiaalkindlustusamet) ja asjaomaste muudatuste planeerimine liiklusseaduse ja sellega seonduvate seaduste muudatuspakettis</p>	Õigusloome muudatus	<p>Invakaartide väljastaja muutmine (omavalitsusüksuse asemel Sotsiaalkindlustusamet) sisaldub liiklusseaduse ja sellega seonduvate seaduste muudatuspakettis, paketi menetlusprotsess on käimas.</p> <p>Asjaomased muudatused on planeeritud liiklusseaduse ja sellega seonduvate seaduste muudatuspakettis, optimistliku stsenaariumi põhjal loodame, et jõuame selle ära menetleda 2022. aasta sügiseks.</p>	Jätkatakse läbirääkimisi.
17.	<p>Täpsustada millised maksu-muudatused on kavandatud rakendada ja millised õigused ja kohustused sellega kaasnevad KOVidele.</p> <p>Transpordi ja liikuvuse arengukavas 2021-2035 räägitakse et tuleks kaaluda põhimõtte „Kasutaja maksab“ rakendamiseks ja kasvuhoonegaaside heitkoguse vähendamiseks nende põhimõtete väljendamist nii riigi aktsiisipoliitikas (võttes aluseks kütuste energiasalduse ja nende kasvuhoonegaaside eriheitme⁵¹) kui ka</p>		<p>Arengukavas on võimalike maksumuudatuste kehtestamine sätestatud selliselt, et neid kaalutakse koostöös Rahandusministeeriumiga, kuna maksupoliitika eest vastutaja on ikkagi Rahandusministeerium.</p>	Jätkatakse läbirääkimisi.

<p>teistes modaalseid nihet soodustavates majandusmeetmetes ning seadma need eesmärgiks ka kohalikul tasandil (nt kohaliku liikluse rahustamine, ummikumaksud, ühistranspordi ja kergliikluse arendamine jms).</p> <p>Samas ei ole selge milliseid maksumuudatusi on kavas rakendada, millal ja millised kohustused ning õigused kaasnevad nendega KOVIDele.</p>			
--	--	--	--

5. IKT tööühma ettepanekud

Tabel 7. Osapoolte ettepanekud muudatusteks

nr	Eesti Linnade ja Valdade Liidu ettepanekud ja selgitused		Ministeeriumi seisukoht (tööühma koosolek 24.05.2022)	Tööühma kokkulepe, eriarvamused
	Ettepanek ja põhjendus	ELVLi ettepanek maksumusest		
1.	<p>2021+ SF rahastusperioodil KOV IKT strateegias kinnitatud infosüsteemide arendustele ja ELVL IKT kompetentsikeskuse arendamiseks rahastusskeemi loomine 2021+ SF regionaalarengu toetamise meetmest</p> <p>Alternatiivina on ettepanek KOV infosüsteemide arendusi 2021+ toetada MKM digiriigi arendamise suunast, kui seda finantseeritakse sihtotstarbeliselt RAM regionaalarengu suuna meetmest, eesmärgiga teha KOV-ide kesksete lahenduste ja kompetentsikeskuse arendamise programmiline meede.</p> <p>ELVL on suhelnud seoses selle ettepanekuga erinevate osapooltega, kuid ühtset selgust selles, milline saaks olla lahendus, tänaseks ei ole. On reaalne oht, et KOV IKT SF allikatest finantseerimine võib selliselt jääda katmata, mis tõenäoliselt viib langusesse KOV kesksete infosüsteemide arendamise ning IKT alase koostöö.</p> <p>2021. a strateegias näidatud projektitaotlused on esitatud MKM SF taotlusvooru, kaks taotlust on rahastatud ja kolmas on rahastuse ootel.</p>	<p>Kinnitatud KOV IKT strateegia maht - 5,6 MEUR. Kui laiendada taotlusvooru kõikidele KOV-idele (st mitte vaid strateegia projektid, vaid ka selle põhised KOV ühisprojektid) – 20,1 MEUR.</p>	<p>Riik panustab eelkõige riigi registrite arendamisega, mida KOVID saavad kasutada (nt STAR, rahvastikuregister, valitsusportaal). IT arendused ei ole eraldiseisvad tegevused vaid osa valdkonna teenuse arendusest (sotsiaalteenused, toetused vmt). KOVIDes on enam vaja teadlikkuse ja kompetentsi tõusu, VOLISE edasiarendusi, IKT taristu uuendamist, mida on võimalik SFist toetada kui KOVIDel on endal samuti valmidust panustada. SF uue perioodi meetmete toetuse andmise tingimused on kooskõlastusringil eeldatavalt suve lõpus või sügisel. Digioskuste ja pädevuste teemal toetuse taotlemiseks eeldatakse, et projektil on suurem mõju ja uuele tasemele jõudmine, ei saa jääda infokoolituseks.</p> <p>Vastavalt Euroopa Komisjoni nõuetele rahastatakse regionaalvaldkonna SF vahenditest maakonna arengustrateegias kokku lepitud tegevusi maakonna tasandil tehtavate otsustega. See ei taga vahendeid üleriigilisteks tegevusteks.</p>	<p>Jätkatakse läbirääkimisi.</p>
2.	<p>Leppida kokku lahendus, kuidas teostatakse koostöös riigiga KOV IKT strateegias mainitud KOV IKT taristu infoturbe nõuetele vastavuse saavutamise projektid.</p>	<p>Kui teostada riigieelarvest – 1,8 MEUR, kui teostada SF</p>		

	<p>Olukorras, kus omavalitsused kasutavad e-teenuste osutamisel erinevaid andmekogusid, tuleb vastavalt turvata ka KOV IKT taristud, mille kaudu erinevatesse andmekogudesse sisenetakse ning nendes olevaid andmeid töödeldakse. Linna- ja vallavalitsustes ning hallatavates asutustes tuleb liituda kiirete andmesideühendustega, luua optimaalsed, jätkusuutlikud ja turvalised IKT taristud. Omavalitsustele tekib võimalus saada IKT taristule kehtestatud etalonturbe nõuetele vastavat teenust ning teenusega seotud infosüsteemid majutatakse teenuse käigus Riigipilve või sellega võrreldava teenus- ja turbetasemega majutuskeskkonda. Vaata täpsemalt probleemistikku KOV IKT strateegiast (https://www.elvl.ee/kov_ikt_arengustrateegia#03)</p> <p>ELVL esitas taotluse MKMi korraldatava IKT projektide RES taotluste raames märtsis 2021. Komisjon tegi ettepaneku toetada lisataotluse rahastamist RE-st, summad broneerida Rahandusministeeriumi sihtotstarbelisse reservi.</p>	<p>vahenditest – 3 MEUR.</p> <p>Maksumuste erinevus tuleneb sellest, et riigi-eelarve puhul kasutatakse toetus KOV-dele teenuse maksumuse 2 a hüvitamiseks, SF puhul aga tuleb nõuete järgi hankida seadmed ja tarkvara ELVL-le, millega hakatakse teenust osutama ja mis antakse SF projektiga kinnitatud teenusepakkujale kasutusse.</p>		
3.	<p>Jätkata ELVL IKT kompetentsikeskuse finantseerimist 2023. a senises mahus.</p> <p>Valmimas on ELVL KOV IKT haldus- ja teenusmudeli analüüs. Praegune leping IKT kompetentsikeskuse rahastamiseks lõpeb 2022. a. Kuna uue mudeli käivitamine ja KOVidega läbirääkimised võtavad aega ning uued infosüsteemid ei valmi enne 2023-2024, on ettepanek jätkata Rahandusministeeriumi poolt ELVL kompetentsikeskuse finantseerimist 2023. a vähemalt senises ulatuses.</p> <p>Järgnevatel aastatel finantseerimise maht leppida kokku lähtuvalt uue haldus- ja teenusmudeli rakendamise käigust.</p>	<p>2023. a pikendada RM ja ELVL KK finantseerimise lepingut. Lähtuvalt KOV IKT haldus- ja teenusmudeli analüüsist.</p>	<p>Senise toetuse eesmärk on olnud, et 2023. aastast rahastaks ELVL IKT kompetentsikeskust. Toetus ei saa olla püsiv lahendus.</p>	<p>Jätkatakse läbirääkimisi.</p>
4.	<p>Ühtse kaevetööde, tänavate ajutiste sulgemiste ja teiste teemaa-alal toimuvate teehoiutööde menetlemise normdokumendi väljatöötamine</p>	<p>Normdokumendi väljatöötamise eelanalüüsi (protsesside kaardistus,</p>	<p>Teehoiutööde menetlusprotsesside kaardistus- ja normdokumendi väljatöötamiseks vajalikud vahendid palume leida ELVL- Rahandusministeeriumi koostöö lepingu vahenditest.</p>	<p>Jätkatakse läbirääkimisi.</p>

	<p>Tallinna linna haldusterritooriumil on kasutuses toimuvate kaevetööde, tänavate ajutiste sulgemiste ja teiste teemaa-alal toimuvate teehoiutööde menetlemise infosüsteem (edaspidi <i>Operatiivinfo</i>). Infosüsteem on koostatud AS Spin TEK poolt ning seda rahastati Riigi Infosüsteemi Ameti kaudu 100% ulatuses Euroopa Regionaalarengu Fondist. Andmekogu/infosüsteem on kaevetöölubade ja tänava ajutiste sulgemiste lubade taotluste elektroonseks vastuvõtmiseks, menetlemiseks, lubade väljastamiseks, järelevalvetoimingute teostamiseks ning eelpoolnimetatud tegevuste käigus tekkinud andmete avalikustamiseks.</p> <p>Kasutajaid ja andmesisetajaid üheaegselt teenindav andmekogu muudab andmete haldamise tsentraalseks, tagades kasutajatele aktuaalsete andmete kättesaadavuse ja teha need masinloetaval kujul kättesaadavaks kõikidele soovijatele.</p> <p>Arvestades, et riik on toetanud Tallinna linnas hästi toimiva operatiivinfo andmekogu loomist, ning kaevetööde teostajad on sageli samad teistes piirkondades, on vajadus teha sarnaseks omavalitsustes teetöödega seonduvad menetlused kogu vabariigis.</p> <p>Võimalusel tuleks analüüsida Tallinna operatiivinfosüsteemi universaalselt omavalitsustele kättesaadavaks tegemist (sh vastavust riigi poolt kehtestatud avaliku sektori poolt arendatavate infosüsteemide nõuetele).</p> <p>Andmekogu eesmärk on tagada andmete kättesaadavus teistele infosüsteemidele, näiteks Maanteeameti „TARK TEE“.</p> <p>Maanteeamet on andmekogu „TARK TEE“ ühe arendamise suunana kavandanud koostööd linnade ja kohalike omavalitsuste teede andmete osas.</p>	<p>universaliseerimise analüüs ja eelnõu koostamine)</p> <p>eeldatav maksumus: 15 000 €.</p> <p>OPIS analüüsiks SF vahendeid kasutada ei saa.</p>		
5.	<p>Tulla ettepaneku juurde muuta veterinaarseaduse § 32 lg 1 ja lg 4 sõnastust ning panna lemmikloomade registreerimise korraldamise kohustus riigile tagasi peale ELVL poolt KOV IKT strateegia alusel läbiviidava projekti lõpp-aruande kinnitamist.</p> <p>KOV IKT strateegia projekti „KOV-ide poolt elanikele teenuste osutamiseks kasutatavate peamiste infosüsteemide analüüs“ täistaotlus on rahastatud ja töövõtja hanke tulemusena leitud. Töö valmimise tähtaeg on august 2022.</p>	<p>Analüüs on töös.</p>	<p>Ei toeta veterinaarseaduse (VS) muutmist.</p> <p>VS § 32 lg 1 kohustab ka praegu loomapidajat oma looma identifitseerima ning juhul kui loom (koer, kass, valgetuhkur) on identifitseeritud mikrokiibiga, on sama paragrahvi lg 5 kohaselt kohustus kanda sellekohased andmed andmekogusse (eeldatult elektroonilisse).</p> <p>VS § 32 lg 4 kohaselt korraldab koerte ja vajaduse korral teiste lemmikloomade kohta arvestuse pidamist KOV. Täpsema korra kehtestab iga KOV volikogu koerte ja kasside pidamise eeskirjas</p>	<p>Jätkatakse läbirääkimisi.</p>

<p>Selle analüüsi skoobis on ka lemmikloomaregister LLR. Analüüsi järelduste põhjal võib olla võimalik uue (riikliku)registri loomise ettepaneku juurde tagasitulek.</p> <p>Õigusliku regulatsiooni küsimus – kas lemmikloomade registreerimise funktsioon peab olema kohalik või riiklik – on suunatud teise töörühma (keskkonna töörühm).</p>		<p>KOKS § 22 punkti 362 alusel. Seaduses ei ole täpsemaid juhiseid selle ülesande täitmiseks, KOV on vaba valima meetodeid, kuidas ülesannet täidab ja milliseid registreid kasutab (KOV autonoomia ülesannet täites).</p> <p>Eestis on 79st KOVist 66 sõlminud lepingu kummagagi kahest peamisest lemmikloomaregistri teenust pakkuvast ettevõtjast. Neist 64 Spin TEK ASga ja 6 EVSiga, nende hulgas on 4 KOVi, kellel on sõlmitud leping mõlema ettevõtjaga. Arvestades, et üle 80% kõigist Eesti KOVIDest on vabatahtlikult sõlminud lemmikloomade üle arvestuse pidamiseks lepingu elektroonilise veebipõhise andmekogu teenusepakujaga, võib järeldada, et KOVID on valmis neile pandud ülesannet täitma.</p> <p>Kuigi õiguslikult on igal KOVil oma register, on nad koondunud kahele üleriigiliselt toimivale platvormile (Spin TEK ja EVS), ja saame rääkida kahest veebipõhisest infosüsteemist, kust loomi otsida.</p> <p>Leiame, et uue lemmikloomaregistri loomine ei ole eelnevalt nimetatud põhjusel otstarbekas ning asjakohane on jätkata olemasolevate süsteemide põhisel, muutes neid vajadusel kasutajasõbralikemateks</p> <p>Maaeluministeriumis on valminud VS muutmise väljatöötamis-kavatsus (VTK), milles analüüsitakse ühiskonna valmisolekut kohustuslikuks lemmikloomade kiipimiseks ning sellega kaasnevat mõju erinevatele osapooltele, sealhulgas andmete lemmikloomaregistrisse kandmisel ning andmekogude haldamisel. Lisaks on võrreldud ja analüüsitud lemmikloomade andmete andmekogude haldamisega seonduvat, sealhulgas erinevaid olemasolevaid lemmikloomaregistreid ning võimalikke uusi lahendusi. VTK esitatakse EIS kaudu arvamuse saamiseks seotud ministeriumitele ja osapooltele.</p> <p>Lõplik Maaeluministeriumi seisukoht võimalike muudatuste kohta VSis kohustusliku lemmikloomade kiipimise ning lemmikloomade registri koosseisu kohta antakse pärast VTK kooskõlastusringilt saadud tagasiside koondamist ja esitatud ettepanekute analüüsimist.</p>	
---	--	--	--

6.	<p>Infragi normdokumendi väljatöötamine (projekteerimine, ehitamine, haldamine)</p> <p>Varasem praktika on näidanud, et digitaliseeritud lahenduste kasutuselevõtt on oluliselt lihtsustanud informatsiooni loomise ja jagamise võimalusi ning muutumas ehitussektori tööprotsesse üle maailma. Eesti ehitussektori võimalus on läbi digitaalsete lahenduste kasutuselevõtu tõsta kohaliku turu teenuste kvaliteeti, tulemuslikkust ning luua atraktiivne keskkond tulevastele tööandjatele ja töötajatele. Uute tehnoloogiatega kohanemine ja modernsete töömetoodikatega harjumine on vältimatu suurendamiseks Eestis nii teede- kui tsiviilehitussektori jätkusuutlikku arengut kohalikul ja rahvusvahelisel turul. On oluline, et ehitussektoril oleks normdokument digitaalse ehitusinfo rakendamiseks, mis võimaldab ehitise elutsükli vältel protsessis kõigil osapooltel - arhitektil, konstruktoril, eriosade projekteerijatel, arendajal, ehitajal, omanikul, kasutajal, haldajal jne integreerida ühte mudelisse omale vajalik informatsioon ning kontrollida olemasolevat teavet.</p>	Õigusloome tegevus.	Printsiibis nõus. Vajab täpsemat arutelu, millise normdokumendi suhtes ootus on. Ehitise infomudeli koostamise ja kasutamise loogika peaks läbivaldt lõimuma kõigisse tööloikudesse ja olulisematesse normdokumentidesse.	Kokkulepe ruumi, elamumajanduse ja maade töörühmast: MKM ja ELVL lepivad selle osas eraldi koostamise kokku.
----	--	---------------------	---	--

6. Kultuuri ja spordi valdkonna töörühma ettepanekud

Tabel 8. ELVL ettepanek toetusfondi vahendite osas:

Siseriiklikud kultuuri ja sporditoetused (mln eurot)	2022	2023 RES	2024 RES	2025 RES	2026 RES
Maakonnaraamatukogude tegevustoetus	1,24	1,3	1,3	1,5	1,5
Raamatukogude teavikute toetus	1,88	1,88	1,88	1,98	1,98
Muuseumide, orkestrite, teatrite toetus	1,8	1,8	1,8	1,95	1,95
Regionaalsete tervisespordikeskuste arendamise toetus	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6
Treenerite tööjõukulu toetus	7,	7,8	8,0	8,0	8,2
Laulu- ja tantsupeo kollektiivjuhtide palgatoetus	2,7	2,7	2,9	2,9	2,9

Tabel 9. Osapoolte ettepanekud muudatusteks

nr	Eesti Linnade ja Valdade Liidu ettepanekud ja selgitused		Ministeeriumi seisukoht (töörühma koosolek 10.05.2022)	Töörühma kokkulepe, eriarvamused
	Ettepanek ja põhjendus	ELVLi ettepanek maksumusest		
Kultuur				
1.	<p>Eraldada vahendeid kohalike omavalitsusüksuste (KOVide) omanduses olevate kuid üleriigiliste funktsioonidega kultuuriobjektide arendamiseks (näiteks nagu Tallinna Lauluväljak, Tallinna Linnahall).</p> <p>Arvestades asutuste riiklikku tähtsust on hädavajalik riigipoolne suurem toetus, et tagada asutuste areng. Investeeringute tegemisel antud objektidesse on vajalik lisada linnapoolsele panusele teatud protsent riigieelarvest eraldatavaid vahendeid.</p>	50/50 finantseerimise põhimõtte riigi ja kohaliku omavalitsuse vahel.	<p>Jätkatakse seniste kokkulepete täitmist ja 50/50 finantseerimise põhimõtte järgimist.</p> <p>Ülevaade objektidest, mille arendamiseks riik on äsja panustanud või panustab:</p> <ul style="list-style-type: none"> alates 2017. aastast Kalevi keskstaadioni rekonstrueerimisse (ca 4 mln); 2018. ja 2019. a 520 tuhande euroga Tallinna Lauluväljaku kaare rekonstrueerimisse; alates 2018. aastast Tallinna Linnateatri teatrikompleksi arendamiseks kokku 12,6 mln euroga (2021.aastasse eraldati täiendav 3 mln); 	<p>Kokkulepe: mõlemad pooled toetavad 50/50 finantseerimise põhimõtte järgimist.</p> <p>Tallinna Linnateatri osas jätkab KUM omapoolsete kohustuste täitmist.</p>
2.	<p>Vajadus on kultuurispetsialistide koolitusprogrammi järgi, et tõsta omavalitsustes kultuuri- ja spordivaldkonna kompetentsi.</p> <p>Peale haldusreformi on omavalitsustes tööl kultuuri-korraldajad ja/või spordispetsialistid, keda varasemalt ei olnud. Nüüd oleks vaja tegeleda süsteemse valdkondliku koolitamisega, et tõsta spetsialistide teadlikkust ja asjakohasust valdkondades.</p>	Vajab analüüsi ja koostööd.	Kultuuriministeerium (KuM) on koos Eesti Rahvakultuuri Keskuse ja Rahandusministeeriumiga kokku pannud esialgse koolituskava ja hinnastanud selle maksumuse. Proovitakse leida vahendeid, et programmi elluviimisega 2023. aastal alustada.	Kokkulepe: mõlemad pooled peavad teemat oluliseks. Edasine sõltub rahastusvõimalustest.
3.	<p>Jätkata Kultuurirahva programmiga, mille kaudu saab iga õpilane käia igal õppeaastal kontserdil, teatrietendusel, kunstinäitusel, kinoseansil ja muuseumitunnis.</p>	53 eurot põhi-kooliõpilase kohta on praegu arvestuslik keskmine summa, mis täpsustub, kui saab paika toetuse koefit-	Toetusmeetmega jätkatakse ja esitatakse lisataotlus meetme mahu suurendamiseks RES 2023-2026 protsessis.	<p>Kokkulepe: mõlema poole jaoks prioriteetne tegevus.</p> <p>KuM jätkab 2023. aastal meetet vähemalt samas mahus kui 2022. aastal (1 mln), kuid esitab ka</p>

		sient haja-asustusega piirkondade kohalikele omavalitsustele.		lisataotluse 2023-2026 protsessis.
4.	<p>Suurendada kahekordselt vahendeid muinsuskaitseobjektide toetuseks. Muinsuskaitse all olevate kultuuriväärtuste säilimine peab olema kõrgendatud riikliku tähelepanu all.</p> <p>Eraldatud vahendid ei kata tegelikke vajadusi. Tekkinud on olukord, kus ühelt poolt on riik objektide kaitse alla võtmisega deklareerinud, et nende säilimine on riiklik huvi, samas kõik kohustused objektide säilimise tagamiseks on pandud omanikule.</p>	Vähemalt 2022. aasta tase. Leida rahalised vahendid valdkonna toetuste suurendamiseks.	<p>KuM toetab mõtet, et toetusi mälestiste omanikele on vaja järk-järgult suurendada.</p> <p>KuM on pidamas läbirääkimisi teiste ministriumitega, et kasutada uue perioodi EL vahendeid võimalikult palju muinsuskaitsete hoonete korda tegemiseks. Samuti oleme analüüsimas võimalikke finantsmehhanisme, mis aitaksid valdkonda ressursse juurde tuua.</p>	<p>Kokkulepe: jätkatakse läbirääkimisi.</p> <p>KuM jätkab toetamist samas mahus kui 2022. aastal.</p>
5.	<p>Tagada riigipoolne järjepidev tegevustoetus KOVidele laulu- ja tantsupeotraditsiooni säilimise ja jätkusuutlikkuse osas, sh: eraldada täiendavad vahendid KOVidele rahvarõivaste soetamise toetuseks (nt luua võimalus KOVidele toetuse taotlemiseks).</p> <p>Autentsete rahvarõiva komplektide soetamine kollektiividele on osalejate jaoks kulukas tegevus.</p>	Vähemalt 2022. aasta tase.	<p>KuM toetab 2022. aastal laulu- ja tantsupeo liikumises osalevaid kollektiive 1 mln euroga (Eesti Laulu- ja Tantsupeo SA kaudu) ning kollektiivjuhtide töödandjaid juhendajatele töötasu maksmisel (tööjõukulu toetus Eesti Rahvakultuuri Keskuse kaudu) 2,7 mln euroga. Toetusmeetmed jätkuvad ka 2023. aastal.</p> <p>Rahvarõivaste osas on võimalus saada toetusi KULKA rahvakultuuri sihtkapitalilt ning maakondlikelt ekspertgruppidele. Samuti on toetusi jaganud piirkondlikud LEADER grupid ning toetusi lastekollektiividele on jaganud rahvarõivaste soetamiseks kultuuriruumide toetusmeetmed. Lisaks toetatakse ka rahvarõivaste valmistamise õppimist. Eraldi toetusprogrammi rahvarõivaste ostmiseks ei ole, kuid MTÜ Rahvarõivas kaudu toetatakse kihelkondlike rahvarõivaste portaali haldamist, rahvarõivaste kandmise ja valmistamise teavitustööd, tuues s.h välja ka unustuse hõlma vajunud kihelkondade rahvarõivaid (https://rahvaroivad.ee/).</p>	<p>Kokkulepe: 2023. aastal jätkub laulu- ja tantsupeoliikumises osalevate kollektiivjuhtide palgatoetusmeede 2022. aasta tasemel (2,7 mln eurot).</p>
6.	<p>Laulu- ja tantsupeo juhendajate väärtustamise kampaania korraldamine eesmärgiga tuua noori senisest enam selle ameti juurde.</p>	Vajab analüüsi ja koostööd.	<p>Kokkulepe 2022-2025 RES läbirääkimistelt, et tegu on pigem maine ja väärtustamise küsimusega, kui rahalise küsimusega.</p> <p>Lepiti kokku, et väärtustamise ja maine parandamisega saab kaasa aidata läbi koostöö erinevate katuseorganisatsioonide ja</p>	<p>Kokkulepe: Läbirääkimised lõpetatud 2021. a. Osapooled on üksmeel, et tegu on pigem maine ja</p>

	<p>Probleem on selles, et noored ei vali õppimiseks dirigendi, rahvatantsu ja pilliõppe juhendaja ametit, kuna selle ametiga käib kaasas suur ebakindlus. Olukorras, kus riik on astunud suure sammu juhendajate palkade tasumisel ja seadustamisel oleks hea mõelda, kuidas neid erialasid populariseerida.</p>		<p>erialaorganisatsioonide. Väärtustamisele ja maine parandamisele aitab kaasa ka 2021. aastal rakenduv kollektiivjuhtide palgatoetuse meede.</p>	<p>väärtustamise küsimusega, kui rahalise küsimusega.</p> <p>Lepiti kokku, et väärtustamise ja maine parandamisega saab kaasa aidata läbi koostöö erinevate katuseorganisatsioonide ja erialaorganisatsioonide.</p> <p>Väärtustamisele ja maine parandamisele aitab kaasa ka 2021. aastal rakendunud kollektiivjuhtide palgatoetuse meede.</p>
Raamatukogud				
7.	<p>Kahekordistada vahendeid rahvaraamatukogude teavikute soetamiseks ja raamatukogusüsteemi arendamiseks, samuti toetuse eraldamist teavikute transpordiks. Transpordikulud teavikute transpordiks on senini KOVidele katmata.</p> <p>Tänased eraldised rahvaraamatukogudele on jäänud samasse suurusjärku eelmiste aastate tasemega, need ei ole piisavad valdkonna jätkusuutlikuks rahastamiseks. Samas on teavikute hinnatase märkimisväärselt tõusnud ning suurenenud on ka elanike ootused uute raamatukogu poolt pakutavate lisateenuste järele.</p> <p>Lua arengumeede rahvaraamatukogude tehnilise võimekuse suurendamiseks. Vajadus on muuta digiriigile (sh erinevatele avalikele teenustele) ligipääsu kvaliteeti läbi riistvara ja internetiühenduse parandamise.</p> <p>Rohkem tuleb tähelepanu pöörata koostöös omavalitsustega raamatukogutöötajate koolitamisele ja järelkasvule.</p>	<p>Rahvaraamatukogu seadus on muutmisel.</p> <p>2022. aasta raamatukogude teavikute toetus 1,88 mln eurot.</p> <p>Leida rahalised vahendid toetuse suurendamiseks.</p> <p>Vajab analüüsi.</p>	<p>KuM peab raamatukogude valdkonna arendamist (sh teavikute kättesaadavuse suurendamist) oluliseks.</p> <p>KuM on analüüsimas raamatute komplekteerimise ja transpordi ümberkorraldamise võimalusi, et KOV-ide koormust vähendada.</p> <p>Reformi vajadus ja eesmärgid:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Käivitada üle-eestiline raamatute e-laenutuse süsteem (et e-raamatud jõuaks kõigi lugejateni üle Eesti); 2) Parandada 521 rahvaraamatukogu tehnilist võimekust ning luua lugejale paremad tingimused raamatukogus töötamiseks (uued arvutid raamatukogus, avatud raamatukogu tehnika jm); 3) Suurendada teavikute toetust, mille tulemusel saavad raamatukogud laenutada mitmekülgsemat kirjandust ning koordineerida maakondades raamatukoguteenust (teavikute toetus on püsinud aastaid sama, samas raamatute hinnad kallinevad); 	<p>Kokkulepe:</p> <p>Kultuuriministeerium peab raamatukogude arendamist prioriteetseks, kuid lisataotlus on plaanis esitada RES 2024-2027 raames, sest hetkel käivad veel arutelud raamatukogude rolli üle tervikuna rahvaraamatukogude seaduse muutmise seaduseelnõu koostamise raames.</p>

			4) Toetada eestikeelsete väljaannete kirjastamist (sh autoreid, illustraatoreid, tõlkijad). Kui täpsed vajadused on selgunud, siis KuM on valmis esitama lisataotluse kas RES 2023-2026 või RES 2024-2027 raames.	
Sport				
8.	<p>Toetada investeeringute tegemist üleriigilise tähtsusega spordirajatiste renoveerimisel ja ehitamisel põhimõttel, et investeeringu maht jaguneks pooleks riigi ja kohaliku omavalitsuse üksuse vahel.</p> <p>Ettepanek on tõsta 2023. a prioriteetseks objektiks Kadrioru Staadion. Seda põhjusel, et tegemist on üleriikliku tähtsusega, rahvusvahelise potentsiaaliga ja mitmekülgset lisaväärtust loova, kuid tugevalt amortiseerunud ja kiiremas korras rekonstrueerimist vajava objektiga.</p> <p>Kadrioru Staadion: renoveerimise hinnanguline kogumaksumus – 12 mln eurot. Eesmärgiks on jätkuvalt riikliku tähtsusega Eesti rahvusstaadioni täielik renoveerimine kaasaegseks võistlus- ja treeningkeskuseks. Hetkel käib erinevate mahtude kaardistamine ja projekteerimistöde ettevalmistamine. Mälestisena (muinsuskaitseobjektina) arvel oleva peatribüüni seisukorra hindamiseks läbi viidud ekspertiisi kokkuvõtte on, et hoone remonti ei ole enam võimalik edasi lükata. Lisaks kandekonstruktsioonidele on väga halvas olukorras kõik kommunikatsioonid (elekt, vesi, küte). Kohene valmisolek on alustada staadioni peareeni valgustuse kaasajastamisega. Järjekorras ootavad: harjutusväljakute renoveerimistööd ja neid teenindava juurdeehituse rajamine, laoruumide laiendamine.</p> <p>Teiseks oluliseks objektiks on Pirita Velodroom. Pirita Velodroom: multifunktsionaalse sisetreki projekteerimise ja ehituse hinnanguline kogumaksumus – 12 mln eurot. 1969. a valminud velodroom on amortiseerunud ning trekirada ei saa kasutada treeninguteks ega võistlusteks. Ettepaneku kohaselt on kavas senise velodroomi asemele</p>	50/50 finantseerimise põhimõtte riigi ja kohaliku omavalitsuse vahel.	<p>Jätkatakse seniste kokkulepete täitmist ja 50/50 finantseerimise põhimõtte järgimist.</p> <p>Ülevaade objektidest, mille arendamisse riik on äsja panustanud või panustab:</p> <ul style="list-style-type: none"> • alates 2017. aastast Kalevi keskstaadioni rekonstrueerimise (ca 4 mln); • alates 2018. a Rääma sõudebaasi renoveerimise kokku 1 mln euroga; • 2019 kuni 2022 Hiiumaa Spordikeskuse ehitamist 5 mln euroga; • 2020 - 2022. a multifunktsionaalsete aastaringselt kasutatavate spordiväljakute, sh jalgpalli sisehallide rajamine 18 mln eur <p>Kadrioru Staadion – KuM info kohaselt on staadioni renoveerimine planeeritud Tallinna linna eelarvesse. Ministeeriumile taotlust ei ole esitatud.</p> <p>Pirita Velodroom – KuM peab objekti tähtsaks. Läbirääkimised linna ja ministeeriumi vahel võiksid jätkuda, et võimalusel tulevikus rakendada 50/50 finantseerimist.</p>	<p>Kokkulepe: mõlemad pooled toetavad 50/50 finantseerimise põhimõtte järgimist.</p> <p>Tallinna linn peab esitama taotluse seoses Kadrioru staadioni rekonstrueerimise kallinemisega ja edasise ajakavaga.</p> <p>Pirita Velodroomi osas peab Tallinna linn esitama edasise sisulise plaani, rahastamiskava ja ajakava rekonstrueerimistööde osas.</p>

	<p>ehitada kaasaegne spordikeskus, kus lisaks sisetrekile on areeni keskel võimalus erinevaid. spordikatteid kasutades läbi viia mitmete teiste spordialade treeninguid, võistlusi ja muid üritusi. Kaasaegsel trekil on puidust ovaal siseringi pikkusega 250 m. Sisetrekk vajab maa-ala, mis on vähemalt 110-115 m pikk ja 55-60 m lai. Rahvusvaheliste võistluste korraldamiseks peaks keskus mahutama vähemalt 2000 pealtvaatajat. Uue multifunktsionaalse keskuse ehitamiseks on olemas kehtiv detailplaneering. Kohapeal on olemas kõik vajalikud kommunikatsioonid ja muu taristu.</p> <p>Hetkel on Tallinna linn ja riik tegemas koostööd Kalevi Staadioni rekonstrueerimisel, kus panustatakse 50:50 põhimõttel 6 miljonit eurot. Projekt on lõpusirgel ja rohkem töös olevaid ning Tallinnas asuvaid riikliku tähtsusega spordiobjekte prioriteetide seas ei ole. Tegemist oli esmakordse sedalaadi koostööga Tallinna ja riigi vahel. Kuigi investeerimisobjektiks oli spordirajatis, siis riigi poolne huvi panustada oli seotud esmajärjekorras laulu- ja tantsupeo traditsioonidega. Tallinnas on arvukalt üleriikliku tähtsusega spordiobjekte, millede parendamine võiks olla nii riigi kui linna ühine prioriteet.</p>			
9.	<p>Liikumisaktiivsuse edendamiseks luua toetusfond, mille eesmärgiks on kooli ja lasteaedade keskkonna kujundamine liikuma kutsuvaks.</p> <p>Spordivaldkonnas on oluline suurenda liikumist koolidesse ja ka lasteaedadesse. Laste vähenenud liikumine on üks suuremaid probleeme. Samas aitab liikumise soodustamine kaasa nutisõltuvuse vähendamisele, mis on saamaks oluliseks vaimse tervise probleemiks. Seda probleemi on võimalik lahendada spordi- ja haridusvaldkonna koostöös.</p>	Vajab analüüsi.	<p>KuM vaatest oluline teema. KuM plaanides on käivitada liikumisharrastuse kompetentsikeskus, mis nõustab, koolitab, toetab üleriigilist võrgustikku, kelle üheks ülesandeks on omakorda kohapealsete haridusasutuste nõustamine, koolitamine jne. Samuti teadmisharude levitamine, kampaaniad jms.</p> <p>Optimaalne võrgustik oleks maakonna tasand (maakonna spordiliidud). Oluline, et KOV'id mõtestaksid arenguvajadused ja nõ kohapealse tellimuse spordiorganisatsioonidelt läbi ja seoks need ka rahastusega. Riik võimendaks 50/50 põhimõttel (spordiliitude tegevustoetused). Väikevahendite investeeringud jms võiks olla ka tulevikus üks tegevustest.</p>	<p>Kokkulepe: mõlemad osapooled peavad teemat oluliseks. Leiti, et tegemist ei ole niivõrd rahalise küsimuse, vaid meetodika rakendamise küsimusega.</p>
10.	<p>Suurendada vahendeid ujumise algõpetuse läbiviimiseks ja korraldamiseks. Vaadata üle toetuse</p>	Vähemalt 2022. aasta tase.	Meede jätkub vähemalt samas mahus	<p>Kokkulepe: enne vahendite suurendamise vajadust on vaja välja</p>

	eraldamise põhimõtted arvestades muuhulgas transpordikulude ja töötasude kasvu.			selgitada, et kas senine toetuse jagamise metoodika on seotud asjaoluga, et vaid pooled programmis osalenud lastest õpivad ujuma. Teemat käsitletakse edasi.
11.	Toetada jätkuvalt regionaalseid tervisespordikeskusi, mille kaudu paraneb tervisesporditeenuse kättesaadavus ja kvaliteet.	Vähemalt 600 000 eurot aastas.	KuM jätkab meetmega	Kokkulepe: Regionaalsete tervisespordikeskuste toetusmeede jätkub 2023. aastal mahus 0,6 mln eurot aastas.
12.	Viia 5. kutsetasemega treenerite palk Eesti keskmisele tasemele. Oluline on laiendada ka treeneripalga maksmist treeneri kutse 4. taseme omanikele diferentseeritult treeneripalgast. Noorte liikumisharjumuste tõus on oluline eesmärk, et tõsta meie elanikkonna heaolu. Juhime tähelepanu, et treenerite kvalifikatsiooni tõstmine on väga oluline ning seega soovime arutada võimalust laiendada diferentseeritult 4. kutsetasemega treeneritele palgatoetuse võimalust, mille eesmärk on laiendada kvalifikatsiooniga treenerite hulka ning innustada neid kõrgema kategoorika taotlemiseks. Täna annab riik treenerite palgatoetust alates 5. astme kutsekvalifikatsiooni omavatele treeneritele. Eesti spordiseaduse alusel kvalifitseerub 4. astme treener nooremtreenerina, kes võib samuti iseseisvalt juhendada huvitegevust. Eesti Spordiregistri statistika põhjal lõpetab igal aastal treeneritöö (ei pikenda kutsekvalifikatsiooni) ligemale 300 treenerit (spordiregistris kokku ~3300 treenerit). Väärtustamaks treeneri kutset ja anda paremad võimalused ka noortele algajatele treeneritele, tuleks lisada riigi poolsesse toetuse saajate hulka ka 4. kutsekvalifikatsiooni taset omavad treenerid. Antud toetus võib olla eraldi toetus n.ö „starditoetus“ treeneri kutsetöö	Vajab analüüsi.	KuM toetab ettepanekut ja on valmisolek esitada lisataotlus RES 2023-2026 protsessis	Kokkulepe: Mõlemad osapooled peavad viienda ja kõrgema kutsetaseme treeneri töötasu tõusu oluliseks. KuM esitab sellesisulise lisataotluse RES 2023-2026 protsessis.

	alustamiseks ning võiks olla ka ajalise piiranguga toetus, näiteks kolme aastane toetus, eesmärgiga antud perioodi jooksul tõsta oma kutsekvalifikatsiooni vähemalt ühe astme võrra ja saada edaspidi hetkel riigi poolt kehtestatud treeneripalga toetust.			
13.	<p>Suunata vahendeid treeneri- ja juhendajakoolituse programmide välja töötamise eesmärgiga tõsta laste ja noortega töötavate juhendajate teadlikkust erivajadustega lastega töötamisel ning ka laste abivajaduse märkamisel laiemalt.</p> <p>Täna on keerukad lapsed ja noored ka treeningutes ja huviringides, kuid treeneritel ja juhendajatel on vähene ettevalmistus nende lastega tegelemisele (erinevate diagnooside eripärad ja käitumissoovitused).</p>	Vajab täiendavat analüüsi.	Teema vajab täiendavat analüüsi. KuM „hoiab“ teemat Eesti Paraolümpiakomiteega.	Kokkulepe: mõlemad osapooled peavad teemat oluliseks. Kahepoolset kinnitati, et Teemat käsitletakse edasi.

7. Keskkonna töörühma ettepanekud

Tabel 10. Osapoolte ettepanekud muudatusteks

nr	Eesti Linnade ja Valdade Liidu ettepanekud ja selgitused		Ministeeriumi seisukoht (töörühma koosolek 27.04.2022)	Töörühma kokkulepe, eriarvamused
	Ettepanek ja põhjendus	ELVLi ettepanek maksumusest		
Projektitoetused				
1.	<p>Euroopa Liidu struktuurivahendite 2021+ planeerimisel näha ette toetusmeetmed teede, tänavate, sildade, viaduktide, raudtee peatuste taristu jms. ehitamiseks ja renoveerimiseks. Nende ehitamisel vee- ja kanalisatsioonisüsteemide EL nõuetega vastavusse viimiseks, sealhulgas sademevee eelvoolude rajamiseks ja ühisvoolsete kanalisatsioonisüsteemide lahkvoolseks viimiseks.</p> <p>Linnades on ehitus- ja taristuobjektide, eriti suuremate ristmike rajamise eelduseks sademevee eelvoolu rajamine, mistõttu on ettepanek, et Keskkonnainvesteeringute Keskus näeks ette ehituse, energeetika ja transpordi valdkonnas rahastusmeetme</p>	<p>Maksumus vajab täpsustamist ja analüüsi.</p> <p>Esialgse analüüsi maksumus hinnanguliselt 20 000 eurot</p>	<p>Toetame ettepanekut ühisvoolsete kanalisatsioonisüsteemide lahkvoolseks ehitamise toetamist, sest sellega vähendatakse rooveepuhastite hüdraulilist koormust ning rooveepuhastuse häiringuid sademeterikkal ajal. EL 2021+ vahenditest on planeeritud toetada kombineeritud sadeveesüsteemide sh. lahkvoolsete sademeveesüsteemide rajamist</p> <p>Ehitus- ja taristuobjektide sademevee eelvoolud on osa taristuobjekti tervikust, mistõttu tuleks eelvool kavandada taristuobjekti projekteerimisel ning eelvoolu rajamise kulu arvestada taristuobjekti maksumuse osaks. Võimalusel</p>	<p>Käib meetme ettevalmistus, niikaua teema läbirääkimistel kui meede käivitub</p>

	<p>sademevee eelvoolude rajamiseks ja ühisvoolsete kanalisatsioonisüsteemide lahkvoolseks viimiseks.</p>		<p>kaaluda ka muid sademevee lahendusi, sh säästvaid sademeveesüsteeme (<i>Sustainable Urban Drainage Systems – SUDS</i>)</p> <p>Nende teemadega seotud voorud avatakse järgmise aasta alguses (sõltub rakenduskava heakskiitmisest). Sügisel toimuvad RaMi eestvedamisel regionaalsed infopäevad, kus tutvustame tegevusi.</p>	
2.	<p>Eraldada vahendeid kohaliku omavalitsusüksuste omanduses olevate kuid üleriigiliste funktsioonidega looduskaitse või muinsuskaitse all olevate keskkonnaobjektide arendamiseks (näiteks nagu Kadrioru park, Tallinna Loomaaed, Tallinna Botaanikaaed, Toomemägi, mõisapargid). Siin toodud nimekiri on lahtine ja siia võib lisada meie rahvuse ja riigi seisukohalt olulisi objekte.</p> <p>Arvestades asutuste riiklikku tähtsust on hädavajalik riigipoolne suurem toetus, et tagada asutuste areng. Kadrioru parki, Tallinna Loomaaeda ja Tallinna ning Tartu Botaanikaaeda ei külasta pelgalt tallinlased.</p> <p>Tallinna Loomaaed on ainuke omataoline tegelik loomaaed Eestis ning seega olemuselt rahvuslik. Loomaaeda külastab Tallinna elanike kõrval märkimisväärne osa inimesi mujalt Eestist saades osa loomaaia poolt pakutavast sõltumata elukohast. Seetõttu on kallutatud (ning paraku ka mitteküllaldane) loomaaia finantseerimine ainult Tallinna vahenditest. See pärsib loomaaia terviklikku toimimist.</p> <p>Loomaaia põhilisteks ajalooliselt üle maailma väljakujunenud neljaks omavahel tugevalt läbipõimunud põhifunktsiooniks on haridus, loodushoid, teaduslikud rakenduslikud uuringud ja hariv puhkus.</p> <p>Arvestades tänapäevast tempokalt hoogu saavat inimtekkelist keskkonnakriisi tema erinevates omavahel läbipõimunud ilmingutes (kliima soojenemine, loodusliku mitmekesisuse kiirenev häving, plastireostus, mulla kadu jne) muutub järjest kriitilisemaks just eelpool loetletud funktsioonide tulemuslik ühisrakendamine selleks, et säilitada meie elukeskkonda, täita seatud riiklike eesmärgid ning rahvusvahelisi kohustusi. Loomaaed on selles osas juba tõestanud oma võimekust sisult rahvusliku institutsioonina.</p> <p>Loodushoid ja uuringud pole seaduse järgi kohaliku omavalitsuse funktsioonid, vaid pigem riigi ülesanne, mida on raske täita vaid Tallinna rahastusega.</p> <p>Samuti on Tallinna Botaanikaaia (TBA) puhul esmatähtis loodusharidus ning selle kõrval liigikaitse – tegelemine nii Eesti kui rahvusvaheliselt ohustatud taimeliikidega</p>	<p>Tallinna Loomaaed, Tallinna Botaanikaaed, Kadrioru park.</p> <p>Tallinna objektid: üle 38,6 mln euro</p>	<p>Kõik nimetatud objektid on olulised ja vajalikud ka riigi jaoks, aitavad kaasa erinevate riiklike eesmärkide saavutamisele ning kohustuste täitmisele. Oleme ka varasemalt nende osas investeringuid teinud ja vahendite olemasolul toetame konkreetseid projekte ka edaspidi.</p>	<p>Tuleb leida rahastusmudel</p>

<p>ning uuringute läbiviimine, sealjuures kindlasti mitte ainult linna, vaid kogu riigi jaoks. Piritajõeoru maastikukaitseala, kus TBA paikneb, on riiklik kaitseala, mille õppetaristu ja taimekooslused on kogu Eesti elanikkonna harimiseks ning vajavad sellest tulenevalt riigi toetust. Kadrioru, sh parki kui Eesti esindusparki külastavad kõik riigi külalised kui Vabariigi presidendi residentsi. Aastas külastab Kadrioru parki üle 4,5 miljoni külalise nii Eestist kui välismaalt, mistõttu on riigipoolne toetamine pargi arenguks hädavajalik. Oluline on riigipoolne toetamine ka Tallinna kalmistutel olevate arhitektuurimälestiste säilitamiseks.</p> <p>Investeeringute tegemisel antud objektidesse on vajalik lisada linnapoolsele panusele teatud protsent riigieelarvest eraldatavaid vahendeid.</p>			
Lemmikloomade pidamine			
<p>3. Muuta veterinaarseaduse § 32 lg 1 ja lg 4, kohustades loomaomanikku oma looma identifitseerida ja pannes lemmikloomade registreerimise korraldamise kohustus riigile.</p> <p>Veterinaarseaduse § 32 Koera, kassi ja valgetuhkru identifitseerimine ning nende kohta arvestuse pidamine lõige 1 sätestab: Koera, kassi ja valgetuhkru pidaja korraldab oma looma identifitseerimise. Muuta Veterinaarseaduse § 32 lg 1, sätestades, et loomaomanikul peab olema kohustus tagada oma koduloomade identifitseerimine. Identifitseerimiseks vajalikud vahendid väljastatakse loomapidaja kulul. Loomapidaja on kohustatud pidama peetavate loomade kohta arvestust ning registreerima nad riiklikus registris käesolevas seaduses ja selle alusel kehtestatud õigusaktides sätestatud korras.</p> <p>Veterinaarseaduse § 32 lg 4 kohaselt korraldab koerte ja vajaduse korral teiste lemmikloomade kohta arvestuse pidamist kohalik omavalitsus.</p> <p>Vastav kohustus tuleb panna riigile mitte kohalikule omavalitsusele.</p> <p>Luu üleriiklik veebipõhine lemmikloomade register, mida haldaks riik ja kehtestada lemmiklooma omanikule kohustus mikrokiipimiseks ning üleriigilisse registrisse kasside-koerte kandmiseks. Riik on juba 2004. aastal investeerinud 30 000 krooni (üks kolmandik registri arenduse maksumusest) üle-eestilise lemmikloomade registri (www.llr.ee) infosüsteemi väljatöötamiseks. LLR register töötab endiselt, seda kasutab lisaks Tallinna linnale veel 47 omavalitsust üle Eesti. LLR-i registrile on Tallinn juurde arendanud ka varjupaigaliidese, mõlemad andmebaasid kasutavad sama kiibinumbriga otsingut ja omaniku andmete otsingut. See on oluliselt lihtsustanud nii Tallinna Keskkonna- ja Kommunaalameti, Tallinna Munitsipaalpolitsei Ameti kui ka varjupaigateenuseid</p>		<p>Ei toeta veterinaarseaduse (VS) muutmist.</p> <p>VS § 32 lg 1 kohustab ka praegu loomapidajat oma looma identifitseerima ning juhul kui loom (koer, kass, valgetuhkur) on identifitseeritud mikrokiibiga, on sama paragrahvi lg 5 kohaselt kohustus kanda sellekohased andmed andmekogusse (eeldatult elektroonilisse).</p> <p>VS § 32 lg 4 kohaselt korraldab koerte ja vajaduse korral teiste lemmikloomade kohta arvestuse pidamist KOV. Täpsema korra kehtestab iga KOV volikogu koerte ja kasside pidamise eeskirjas KOKS § 22 punkti 362 alusel. Seaduses ei ole täpsemaid juhiseid selle ülesande täitmiseks, KOV on vaba valida meetodeid, kuidas ülesannet täidab ja milliseid registreid kasutab (KOV autonoomia ülesannet täites).</p> <p>Eestis on 79st KOVist 66 sõlminud lepingu kummagagi kahest peamisest lemmikloomaregistri teenust pakkuvast ettevõtjast. Neist 64 Spin TEK ASga ja 6 EVSiga, nende hulgas on 4 KOVi, kellel on sõlmitud leping mõlema ettevõtjaga. Arvestades, et üle 80% kõigist Eesti KOVidest on vabatahtlikult sõlminud lemmikloomade üle arvestuse pidamiseks lepingu elektroonilise veebipõhise andmekogu teenusepakujaga, võib järeldada, et KOVid on valmis neile pandud ülesannet täitma.</p> <p>Kuigi õiguslikult on igal KOVil oma register, on nad koondunud kahele üleriigilisele toimivale platvormile (Spin</p>	

	<p>pakkuvate mittetulundusühingute tööd. Seega ei ole otstarbekas uut infosüsteemi hankida, vaid jätkata olemasoleva ja toimiva infosüsteemi kasutamist.</p> <p>Antud hetkel on Eestis loomakaitsjate hinnangul ligi 100 erinevat lemmikloomaregistrit. Kolm suuremat on üle-eestilised: LLR lemmikloomaregister (registri hoolduse ja majutusteenused maksavad kinni kohalikud omavalitsused, loomaomanikule on looma registreerimine kui haldustoiming tasuta), väikeloomaarstide register (MTÜ Eesti Väikeloomaarstide Seltsi omandisse kuuluv register, kuhu loomade kandmise maksavad kinni loomaomanikud) ja Kennelliidu register (MTÜ Eesti Kennelliidu omandisse kuuluv register, mis on vaid tõutunnistusega koertele loodud andmekogu, kuhu ei kanta teistest liikidest loomi ega tõutunnistusega koeri).</p> <p>Lisaks on kohalikel omavalitsustel ja loomakliinikutel piirkonniti väiksemahulised registrid, millest osade andmed on kirjutatud üksnes paberkandjale. Koerte ja kasside kiibistamine ning registrisse kandmine tuleb Eestis muuta kohustuslikuks ja luua tuleb üks üle-eestiline register, mis annaks adekvaateset informatsiooni viivitusteta, et loom saaks esimesel võimalusel tagastatud omanikule. Antud küsimus tuleb lahendada riigi tasandil, sest registreid on palju, segadus seetõttu suur ja erinevate registrite haldajad omavahelisest koostööst huvitatud ei ole. Üleriigilise registri loomise tulemusena muutuks kohalike omavalitsuste tegevus tulemuslikumaks ja kulud väheneksid ning langeks kadunud ja hukkunud lemmikloomade arv.</p>		<p>TEK ja EVS), ja saame rääkida kahest veebipõhisest infosüsteemist, kust loomi otsida.</p> <p>Leiame, et uue lemmikloomaregistri loomine ei ole eelnevalt nimetatud põhjusel otstarbekas ning asjakohane on jätkata olemasolevate süsteemide põhiselt, muutes neid vajadusel kasutajasõbralikumateks</p> <p>Maaeluministeriumis on valminud VS muutmise väljatöötamiskavatsus (VTK), milles analüüsitakse ühiskonna valmisolekut kohustuslikuks lemmikloomade kiipimiseks ning sellega kaasnevat mõju erinevatele osapooltele, sealhulgas andmete lemmikloomaregistrisse kandmisel ning andmekogude haldamisel. Lisaks on võrreldud ja analüüsitud lemmikloomade andmete andmekogude haldamisega seonduvat, sealhulgas erinevaid olemasolevaid lemmikloomaregistreid ning võimalikke uusi lahendusi. VTK esitatakse EIS kaudu arvamuse saamiseks seotud ministereeriumitele ja osapooltele.</p> <p>Lõplik Maaeluministeriumi seisukoht võimalike muudatuste kohta VSis kohustusliku lemmikloomade kiipimise ning lemmikloomade registri koosseisu kohta antakse pärast VTK kooskõlastusringilt saadud tagasiside koondamist ja esitatud ettepanekute analüüsimist</p>	
4.	<p>Lisada Veterinaarseadusesse punkt, mis käsitleb ennetava vaksineerimise kohustust.</p> <p>Antud hetkel oleme olukorras, kus loomade ennetavat vaksineerimist, sh kasside ja koerte marutaudi vastu vaksineerimist ei reguleeri ükski seadus. Sellest tulenevalt ei ole võimalik ka kohalikul omavalitsusel põhjendada, miks oma territooriumil nõutakse loomade vaksineerimist ja miks varjupaigas seda tehakse omaniku kulul, kui hulkuma sattunud loom tagastatakse ja ta on vaksineerimata.</p> <p>Tulenevalt praeguse aja olukorrast, kus meile satub loomi Ukrainast, kus marutaudi levik on laialtlevik, on antud kohustus väga oluline. Samuti tuuakse aasta-aastalt enam loomi riiki Venemaalt, kus on samuti marutaud äärmiselt kõrge levikuga. Sellest tulenevalt on nii marutaudi, kui loomakatku ennetav vaksineerimine ainuvõimalik viis ennetamiseks antud haiguste levikut ka meie riigis.</p>	Õigusloomealane tegevus	<p>Ei toeta VS muutmist.</p> <p>11.03.2022 on vastu võetud maaeluministri määrus nr 14 „Marutaudi ennetamise ja tõrje täpsemad meetmed“, mis on kehtestatud VS § 55 lõike 3 alusel. Nimetatud määruse §-s 3 on sätestatud nõuded kasside ja koerte marutaudivastase vaksineerimise kohta.</p> <p>Ennetav vaksineerimine põllumajandusloomadel on reguleeritud eriti ohtlike loomataudide puhul kas läbi otsekohaldavate EL määruste või VS § 59 lg 3 alusel. Muude taudide puhul annab VS § 55 lg 3 aluse maaeluministrile aluse täiendavate meetmete kehtestamiseks.</p>	

Maavarad				
5.	<p>Riigil analüüsida uute taristuobjektide rajamiseks vajalike maapõuevarade mahtusid ja sobilike karjäärade asukohti ning sätestada kord, mille alusel suunatakse kaevandamise keskkonnatasudest suurem osa kohalikele omavalitsusele.</p> <p>Eesti Mäetööstuse Ettevõtete Liidu (EMTEL) hinnangul ohustab Eesti ehitusturgu toorainekriis, kuna teede ja hoonete rajamiseks vajalikud paekivivarud hakkavad lõppema ning lube uute karjäärade avamiseks ei anta. Kõige paremad lubjakivivarud on Tallinna lähimbruses Jõelähtme ja <i>Harku</i> vallas. Samas on Jõelähtme valla valimisliidu lepingus kirjas, et kaevandusi seal ei avata.</p> <p>Suurte ehitusobjektide rajamiseks ei piisa kodumaisest materjalist, kuid materjali Soomest, Norrast või Rootsist toomine toob kaasa teedehituse ja muu taristu ehituse tunduva kallinemise.</p> <p>Teemaks on olnud teenindusteede alusmaterjalina aheraine kasutamine, kuid suure liikluskoormusega teede jaoks pole see materjal sobiv.</p> <p>Seadus on andnud valitsusele võimaluse sõltumata kohaliku omavalitsuse otsusest kaevandamisloa välja anda, kuid sellega võivad kaasnedä pikaajalised kohtuvaidlused. Kuigi kaevandajad maksavad kaevandamisõiguse tasu keskkonnanäringute vähendamiseks, on kohalikele omavalitsusele ja konkreetsele kogukonnale, keda kaevandamine häirib, laekuv tulu praktiliselt reguleerimata.</p>	<p>Esialgssed analüüsid üle 80 000 euro</p>	<p>MKMi vastutusvaldkond.</p> <p>2021. aasta detsembris algatas Vabariigi Valitsus Harju maakonna maavarade maakonnaplaneeringu teemaplaneeringu, mille eesmärgiks on maavarade kaevandamise valdkonnas riiklike strateegiliste maakasutusprioriteetide seadmine, sealhulgas ehitusmaavarade uuringualade ja kaevandamisalade paiknemine. Samuti olemasolevate karjäärade laiendamise võimaluste määramine. Alad määratakse lähtuvalt riigi huvist ja koostöös kohalike omavalitsuste ning kogukondadega. 1. juuliks 2022. a esitab Keskkonnaministeerium Rahandusministeeriumile Rapla- ja Pärnu maakonna maavarade maakonnaplaneeringu teemaplaneeringu algatamise taotluse.</p> <p>Keskkonnaministeerium on koostamas maavarade memorandumit Vabariigi Valitsusele, milles teeme ettepaneku jaotada ümber maavara kaevandamisõiguse tasujagunemine selliselt, et kaevandamise kohalik häiring oleks õiglaselt hüvitatud, nii tasumäära ulatuse kui ka mõjutatud piirkonna võtmes.</p>	<p>Alates 2026 võiks tulla suurem muutus kaevandustasudes</p>
6.	<p>Töötada välja seadusandlikud aktid, mis reguleeriksid maavarade kaevandamist KOV-i territooriumil, sh tiheasustusalal.</p> <p>KOV-idel (sh KOV-id tiheasustusaladel) puuduvad maavarade kaevandamise tõkestamiseks õiguslikud alused. Kaevandamisloasid pikendatakse olenemata kohaliku omavalitsuse vastuväidetest ja üldplaneeringutes määratud piirangutest. Iga uue geoloogilise uuringu loa ja kaevandamisloa puhul on kirjeldatud mõjusid ainult konkreetse taotluse raames. Kuna taotletavad alad jäävad oma suuruste tõttu kohustusliku keskkonnamõju hindamise piiridest enamasti välja (kaevandajad on erinevad ja iga luba taotletakse ning menetletakse eraldi), siis puudubki koosmõjusid hindavate uuringute ning kaevandamise osas ühtne nägemus KOV-ide haldusterritooriumitel. Üksikud keskkonnamõju hindamised, mis on tehtud, ei anna ühtset nägemust kogu maardla (sh maardlad tiheasustusalal) piirkonna olukorra kohta.</p> <p>Üldplaneeringute põhieesmärk KOV-ide haldusterritooriumitel on ruumilise arengu põhimõtete ja suundumuste määratlemine ning eelduste loomine hea elukeskkonna kujunemiseks.</p>	<p>60 000 eurot</p>	<p>Arvestades kehtivat õigusruumi on kohalikel omavalitsustel olemas õigused ja võimalused reguleerida maavarade uurimist ning kaevandamist oma territooriumil, sh tiheasustusaladel.</p> <p>Maapõueseaduse § 35 lõike 1 punkti 10 kohaselt keeldutakse uuringuloa andmisest kui kohaliku omavalitsuse üksus ei ole nõus uuringuloa andmisega. Lisaks keeldutakse maapõueseaduse § 55 lõike 2 punkti 11 kohaselt kaevandamisloa andmisest, kui kohaliku omavalitsuse üksus ei ole nõus kaevandamisloa andmisega. Samad reeglid kehtivad ka kaevandamisloa muutmise ja pikendamise kohta. Kui kohaliku omavalitsuse üksus ei ole nõus nimetatud lubade andmisega, muutmisega või pikendamisega, võib kaevandamisloa andja taotleja ettepanekul taotleda loa andmiseks nõusolekut Vabariigi Valitsuselt. Vabariigi</p>	<p>Vaadatakse läbi Maapõueseaduse uuendamise käigus</p>

<p>Üldplaneeringutes käsitletakse:</p> <ol style="list-style-type: none"> Erinevaid keskkonnaaspekte (veevarud, rohevõrgustik, kaitsealused liigid ja üksikobjektid jne) ja <i>Status Quo</i> koormus keskkonnale. Tegevusi, mis käsitlevad veevarude kadusid. Piirkondade analüüsi, kus võib kaevandada ja millises ulatuses ning kus tuleb hoiduda Tegevuste analüüsi ja ettepanekuid, mis tagavad järgmiste eesmärkide üheaegse täitmise (ilma üksteist kompromiteerimata ehk arvestamata): <ul style="list-style-type: none"> o joogiveevarude kaitse; o toimimine rekreatsioonialana; o toimimine rohevõrgustiku tuumalana; o toimimine kaitsealustele kahepaiksetele, roomajatele, haudelindudele ja taimedele soodsa elupaigana ning toimimine soodsas seisundis liiviku- ja rabakooslusena; o riigikaitse. Ruumiliste lahenduste analüüsi, mis aitavad tagada punktis 4 nimetatud eesmärkide täitmise. <p>Kuna tegelikkuses pikendatakse olemasolevaid kaevandamislubasid olenemata kohaliku omavalitsuse vastuväidetest ja üldplaneeringutes määratud piirangutest, ning ei analüüsita keskkonnamõjusid puhke- ja virgestusmaal (sh tiheasustusaladel) uute geoloogiliste uuringute läbiviimiseks ning karjäärade avamiseks, on vajalik välja töötada KOV-ide huvide kaitseks seadusandlikud aktid, mis reguleeriksid maavarade kaevandamist KOV-i territooriumil, sh tiheasustusalal.</p>		<p>Valitsuse poole pöördumine on ainult erandkorras, kui selleks on ülekaalukas riigi huvi. 30 aasta jooksul on selliseid otsuseid tehtud alla 10ne.</p> <p>Maavarade kaevandamine kuulub nende keskkonnamõju hindamise ja keskkonnanajuhtimissüsteemi seaduses loetletud kavandatavate tegevuste hulka, millega kaasnevad olulist keskkonnamõju tuleb hinnata. Kui KMH algatamine ei ole kohustuslik, siis asjakohasel juhul peab tegevusloa andja selgitama KMH algatamise või algatamata jätmise välja eelhinnangu andmise kaudu (sealjuures tuleb küsida ka asjaomastelt asutustelt seisukohti). Nii eelhinnangu andmisel kui KMH materjalide koostamisel tuleb arvestada ka kavandatava tegevuse koosmõju muude praeguste ja planeeritavate tegevustega. Näiteks kui maardlas on mitu karjääri, siis tuleb KMH käigus anda ka hinnangud kumulatiivse mõju kohta seoses olemasolevate karjääridega.</p> <p>Maapõuepoliitika põhialused aastani 2050 näeb ette, et maapõue kasutamise korraldus ja ruumiline planeerimine peavad toimima kooskõlas.</p>	
Jäätmemajandus			
<p>7. Luua võimalus omavalitsuskeskse jäätmeosüsteemi rakendamiseks. Jäätmeseaduses tuleb sõnastada selge alus, et KOV-id võivad küsida korraldatud jäätmeveo teenuse osutamise eest tasu.</p> <p>Teeme ettepaneku täiendada jäätmeseadust § 65 lõikega 2, muutes järgnevat numeratsiooni, järgmiselt:</p> <p>„(2) Jäätmeveo võib korraldada selliselt, et jäätmeid vedava ettevõtja ainsaks kliendiks ja temale tasu maksjaks on kohaliku omavalitsuse üksus või selle üksuse volitatud mittetulundusühing. Sellisel juhul lasub jäätmevaldajate üle arvestuse</p>	<p>Õigusloome tegevus</p>	<p>Koostatud on Maailmapanga poolt tehtud ja Euroopa Komisjoni poolt rahastatav analüüs Eesti jäätmevaldkonna reformiks. Oma analüüsis on Maailmapank teinud näiteks ettepaneku, et KOVid võiksid koguda maksu või tasu jäätmetekitajalt, et valdkonda finantseerida. Uuring on kättesaadav Keskkonnaministeeriumi kodulehel. Hetkel valmistatakse uuringu põhjal ette VTK-d, mis peaks valmima 2022.a jooksul.</p>	<p>Seaduse muutmiseks puudub poliitiline konsensus, ministeerium toetab</p>

	<p>pidamise ning nendega arveldamise kohustus kohaliku omavalitsuse üksusel või selle üksuse volitatud mittetulundusühingul.“</p> <p>Alates 06.01.2015 on kehtetu jäätmeseaduse § 66 lg 1¹, mis andis kohaliku omavalitsuse üksusele volituse osutada jäätmevaldajatele korraldatud jäätmeveo teenust ja küsida neilt osutatud teenuse eest tasu.</p> <p>Nimetatud sätte kehtetuks tunnistamine riivab kohaliku omavalitsuse üksuse enesekorraldusõigust ja õigust otsustada, kuidas oma haldusterritooriumil jäätmehooldust korraldada. Tallinna linn osutab korraldatud jäätmevedu 9-s jäätmeveopiirkonnas 13-st ja leiab, et tegemist on nii riigi jäätmepoliitika (nt jäätmete ringlussevõtu sihtmäärade saavutamine) kui ka jäätmevaldajate jaoks parima võimaliku lahendusega, mis tuleb jäätmeseaduses taaskehtestada.</p> <p>Korraldatud jäätmeveo teenuse osutamine kohaliku omavalitsuse üksuse poolt võimaldab omavalitsusel saada vahetut teavet korraldatud jäätmeveoga liitunudest, mis omakorda võimaldab paremini järelevalvet teostada. Samuti on kohaliku omavalitsuse üksusel sellisel juhul aktuaalsed andmed tekkivate jäätmevoogude kohta. Seni jäätmevedajate poolt edastatud andmed on olnud puudulikud. Kohaliku omavalitsuse üksuse poolt teenuse osutamine tagab, et jäätmevedajal ei teki motivatsiooni jäätmevaldajalt kogutud jäätmeid ebaseaduslikult ladestada, sest jäätmekäitluskohale maksab omavalitsus, mitte vedaja. Ettepaneku elluviimine võimaldab kohaliku omavalitsuse üksusel jäätmeveohinda jäätmeliikide lõikes ristsubsideerida ja kehtestada jäätmevaldajale liigiti kogutud jäätmete äraandmise eest odavam hind kui näiteks segaolmejäätmete äraandmise eest, edendades selle kaudu tekkekohal jäätmete liigiti kogumist.</p>		<p>Tasub märkida, et jäätmeseadus reguleerib üksnes korraldatud jäätmeveo hanget ning jäätmekäitluskoha saab määrata eraldiseisvalt. Jäätmekäitluskoha kaudu saab KOV otsustada olulisel määral, mis saab tema territooriumil kokku korjatud jäätmetest ning kuidas kujuneb olmejäätmete ringlussevõtu tase. Jäätmekäitluskoha valikuga seotud hinnastamisel tuleb lähtuda, et see kataks vähemalt jäätmekäitluskoha rajamis-, kasutamise-, sulgemise- ja järeelhoolduskulud.</p>	
8.	<p>Lubada korraldatud jäätmeveole kohaldada riigihangete seaduse kohast sisetehingute regulatsiooni ning vastavalt tunnistada kehtetuks ja jätta välja sisetehingu keelavad sätted jäätmeseaduse § 1 lõikest 5</p> <p>Sätte kohaselt ei ole lubatud korraldatud jäätmeveo tellimine sisetehingu korras riigihanget korraldamata. Kui jäätmeseaduses vastavat keeldu ei oleks, oleks sisetehingu tegemine riigihangete seaduse § 12 alusel lubatud. Puudub mõistlik põhjendus võtta kohaliku omavalitsuse üksuselt ära riigihangete seaduse kohaselt lubatud õigus teha sisetehingut. Omavalitsustel peab olema võimalus valida sobivaim viis jäätmeveo korraldamiseks. Nii Euroopa Liidus kui ka maailmas on nii veemajanduses kui ka jäätmemajanduses trend selline, et parema ja stabiilselt tulemuslikumaks muutuva teenuse tagab KOV-kesksetele lahendustele, sealhulgas in-house lahendustele tagasipöördumine.</p>	Õigusloome tegevus	Vt eelmist vastust	Läbirääkimised jätkuvad.

9.	<p>Käsitleda jäätmeseadust puudutavate ettepanekute hulgas ka jäätmeregistri teemat: Täpsustada jäätmeseaduse §-s 71¹ sätestatud jäätmevaldajate registri regulatsiooni.</p> <p>Jäätmevaldajate register on sätestatud jäätmeseaduse §-s 71¹ järgmiselt:</p> <p>(1) Kohaliku omavalitsuse üksus asutab määrusega jäätmevaldajate registri ning kehtestab registri pidamise korra.</p> <p>(2) Kohalikul omavalitsusel on õigus saada tasuta teavet jäätmeveo piirkonnas tegutsevalt jäätmevedajalt käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud registri andmete kohta.</p> <p>Jäätmeseadusega sätestatud ülesannete täitmiseks peab igal KOV-il olema jäätmevaldajate register. Seadusandja ei ole määratlenud andmekogu sisu ja sellesse kogutavate andmete koosseisu. Jäätmevaldaja mõiste jäätmeseaduses on nii lai, et jääb arusaamatuks, kelle andmeid tuleb registrisse kanda.</p> <p>Olemuslikult kogutakse registrisse jäätmetekkekohad – ehk maaüksused, mis on hoonestatud – st kinnistud, mille kasutusotstarbest tuleneb eeldus, et seal tekivad jäätmed. Objekti suhtes ei saa olla nõudeid, mistõttu on vaja objektiga seotud subjekti. Seetõttu peaks jäätmeseadus sõnaselgelt sätestama, kes korraldatud olmejäätmeveoga hõlmatud kinnisasjal jäätmete käitlemise eest vastutab. Korraldatud olmejäätmeveos on subjektide ring, kes peaks tagama jäätmetekkekohalt olmejäätmete nõuetekohase äraveo, oluliselt kitsam.</p> <p>Seadusega ei ole jäätmevaldajale kehtestatud mh kohustust tagada jäätmeregistris jäätmevedaja jaoks vajalikud andmed.</p>	Õigusloome tegevus.	Arvestatakse väljatöötamiskavatsuses. Lisaks on KEM algatanud jäätmevaldkonna digitaliseerimise projekti, mis samuti panustab andmevahetuse ja registre te info parandamisele.	Aasta pärast ülevaade, mis seis on digitaliseerimisega.
Veemajandus				
10.	<p>Peremehetute puurkaevude inventariseerimine</p> <p>Kohaliku omavalitsuse haldusterritooriumil puurkaevude inventariseerimine ning kaevude registri korrastamine koos asukoha täpsustamisega</p> <p>https://veka.keskkonnainfo.ee/veka.aspx?</p>	Pilotprojekti maksumus 475 000 eurot. Üleriiklike tegevuste maksumus selgub peale pilotprojekti läbiviimist.	Igas omavalitsuses on puurkaeve ja puurauke, mis puuduvad ehitusregistrist ja keskkonnaregistrist, mis muudab nende ümberehitamise või muud toimingud väga tülikaks ning on määratlemata kitsendused nende ümber. Kuna puurkaevude ja –aukude ehitamiseks annab ehitusloa KOV, siis peaks Keskkonnaministeeriumi hinnangul just KOV tegelema mahajäetud puurkaevude kaardistamisega ja nende lammutamise või ümberehitamise vajaduse hindamisega. Mahajäetud ja peremeheta puurkaevud ja –augud on ohuks põhjaveele, nende kaardistamine on vajalik tegevus ja eeldus edaspidisteks ehitustöödeks.	Omavalitsuse haldusterritooriumil puurkaevude inventariseerimine

11.	<p>Kehtestada võrdsed tingimused vooluveekogude ja maaparandussüsteemide korrastamise ja hooldamise finantseerimiseks tiheasustusaladel</p> <p>Omaavalitsuste piire ületavate vooluveekogude hoolduseks puudub terviklik finantseerimislahendus. Vooluveekogude seisundi parendamiseks on võimalik toetust taotleda Keskkonnainvesteeringute Keskusest. Maaparandusseaduse mõistes maaparandussüsteeme linna territooriumil ei ole. Linnade territooriumitel asuvad kraavid on rajatised, millede hoolduseks maaparandussüsteemide hoolduseks mõeldud toetused ei laiene. Linna territooriumil on vajalik liigvee ärajuhtimine merre, mis on ainuvõimalik maaparandussüsteeme kasutades. Seetõttu peab linn õigeks linna territooriumil maaparandussüsteemide kasutamist ning nende hoolduseks ja korrastamiseks samade finantseerimislahenduste kehtestamist.</p>	<p>Esialgse analüüsi maksumus suurusjärgus ~ 20 000 eurot</p>	<p>Linnapiirkondades asuvate kraavide hooldamiseks mõeldud rahalise katte saamiseks on menetluses oleva uue ÜVVKS eelnõu kohaselt võimaldatud lisada sademevee kraavid ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni hulka, mistõttu nende hooldamise kulu võib tulevikus samuti lisada sademevee teenuse hinda. Siiski tuleks eraldi arvestust pidada avalike teede ja tänavate puhastamiseks ja kraavide hoolduseks mõeldud kulutuste osas.</p> <p>Vooluveekogude korrastamiseks on SA KIK Keskkonna-programmis loodud toetusmeede, mis lähtub veekogumi ökoloogilisest seisundist. Kui eesmärk on vähendada liigveest tingitud probleeme tiheasustusaladel, siis on sisuliselt tegemist ülejutusriskide maandamisega ning ka selleks on toetusmeetmed loodud (nüü uuringuteks kui ehitustöödeks)</p>	<p>Erinevad eesmärgid, erinevad rahastusvõimalused. ÜVVKS lahendab osa probleeme</p>
12.	<p>Suvilapiirkondade välise tulekustutuse veevõtukohtade väljaarendamise toetamine, ligipääsetavuse tagamiseks tagada erisused muutes seaduse nõudeid.</p> <p>Aiandusühistu (AÜ) veesüsteem teenindab 50 elanikku, on tegemist ÜVVKS mõistes ühisveevärgiga ja AÜ on vee-ettevõtja. Ühisveevärgil asuvad tuletõrjehüdrandid on ühisveevärgi osaks, mistõttu toimub nende rajamine koos ühisveevärgi rajamisega ning rahastamine toimub samamoodi nagu ühisveevärgi rahastamine. Ühisveevärgi, sealhulgal tuletõrjehüdrantide rajamine toimub nii liitumistasude kui ka veeteenuse hinna arvelt vastavalt ÜVVKS-le</p> <p>Tegemist on osaliselt munitsipaal-, osaliselt aiandusühistute omandis, osaliselt riigi omandis olevatele kinnitutele, /arendustustele tuleohutus nõuete tagamise võimekusega. Kui vaadata Narva aiandusühistute kinnistute omandit, on riik on üks kinnistuomanikest. Kui riik soovib müüa kinnistuid, siis on vajalik arvestada sellega, et linn ei saa väljastada ehituslubasid uute ehitiste rajamiseks kuna piirkonnas puuduvad normidekohased veevõtukohtad ja tuleohutus seetõttu ei ole piirkonnas tagatud. Kuna aiandusühistud ei ole võimelised veevõtukohtade süsteeme oma kuludega välja ehitama, siis on vajalik leida lahendused toetusteks. Samuti tuleb arvestada seni kehtinud ehitusvõimaluste piiramisega (sh. riigi kinnistutel), põhjusel, et päästeamet ei anna kooskõlastusi ning linn ei või väljastada ehitus- ega kasutuslubasid ilma kooskõlastuseta.</p>		<p>Keskkonnaministeeriumi pädevusse kuulub ÜVVKS alusel ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamine, mille käigus rajatakse ühisveevärgile ka tuletõrjehüdrandid. Ühisveevärgil asuvate tuletõrjehüdrantide rajamist toetatakse SA KIK kaudu ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni rajamise käigus.</p> <p>Kui aiandusühistut teenindav vee-ettevõtja ei suuda tagada piirkonda ühisveevärgi kaudu nõuetekohaseid tuletõrjehüdrante, tuleb tõdeda, et vee-ettevõtja ei ole suuteline investeerimiskohustusi nõuetekohaselt täitma, mistõttu tuleb tegeleda vee-ettevõtja reorganiseerimise võimalustega. Selleks tuleb aiandusühistu piirkond hõlmata mõne suurema või regionaalse vee-ettevõtja tegevuspiirkonda, sest investeerimisvõimekuse puudumine seab ohtu lisaks tulekustutusvee saamisele ka nõuetekohase joogivee teenuse.</p> <p>Keskkonnaministeeriumi pädevusse ei kuulu tuleohutuse tagamine väljaspool ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni piirkonda. Veevõtukohtadeks võivad olla sobivad nii lokaalsed selleks otstarbeks kaevatud tügid kui ka looduslikud veekogud vms, kuid nende sobivust tuleohutuseks ning</p>	<p>ÜVVKS osas KeM toetab.</p>

			nende rajamisega kaasnevat korraldab Siseministeerium koostöös Päästeametiga.	
Heakord				
13.	<p>Eraldada vahendid riigi- ja jätkuvalt riigi omandis olevate maade, kinnistute, maaüksuste koristamiseks hüljatud jäätmetest ja riigi omandis olevate avalike veekogude ja nende kaldaalade hooldamiseks.</p> <p>Keskkonnaministeeriumi valitsemisel olevate riigimaade ja riigi omandis olevate avalike veekogude ja nende kaldaalade hooldamise kulud ja Maa-ameti omandis olevate riigi omandis ja jätkuvalt riigi omandis olevate kinnistute maaüksuste hooldamine ja jäätmetest koristamise kulud peaksid olema kaetud riigieelarvest.</p> <p>Hooldamine aitab ära hoida bioloogilise mitmekesisuse vähenemist ja tagab kaitstavatel aladel ohustatud liikide säilimise.</p> <p>Heakorraprobleemidega maaüksuseid, mille suhtes KOV näeb, et need peaksid olema munitsipaalomandis, saavad KOV-id ka praegu taotleda munitsipaalomandisse.</p>	<p>Riigi omandis ja reformimata maa hooldamiseks taotleme lisarahastust riigieelarvest 154 tuh eurot/aastas.</p>	<p>Maa-ameti eelarves on 2022.aastal riigimaade kõigiks hooldustöödeks kokku 500 000 eurot.</p> <p>Sellest on kavandanud riigimaadel erinevaid hooldustöid järgmiselt:</p> <p>~100 000 riigimaadelt jäätmete (prügi) likvideerimiseks</p> <p>~120 000 üldise hoolduse töödeks (niitmine, lume ja libedusetõrje)</p> <p>~20 000 ohtlike puude ja okste likvideerimiseks</p> <p>~10 000 muudeks erakorralisteks töödeks (kaevude, aukude katmine-ohutustamine, reostusuuring jne)</p> <p>~250 000 ohtlike jt lagunenuid ehitiste likvideerimiseks</p> <p>Prügi likvideerimiseks on täna seisuga Maa-ametil lepinguid sõlmitud summas 78 014 eurot ja hanked hetkel töös veel eeldatavas summas 16 800 eurot.</p> <p>Seega on käesoleva aasta eelarves prügi likvideerimiseks kavandatud summast võimalik kasutada veel ca 15 000. Prügi likvideerimise tööde ootel kinnistuid on aga hetke-teadmise järgi ca 30 ja neid lisandub pidevalt, kuna lumi ju alles sulas ja prügi tuleb nähtavale.</p> <p>Seega oleks üsna tervitatav, kui ka KOV-d jäätmete likvideerimisse saaks panustada, sest osalt on KOV-d selle eest vastutavad, et jäätmemajandus ei ole inimestele nii kättesaadavaks tehtud, et loodusesse prügi ei satuks.</p> <p>Maa-ametil ei ole kohustust ega ka võimekust koristada riigi omandis olevate avalike veekogude kaldaalad, kuna nendele maa-aladele ei ole määratud kindlat valitsejathaldajat, st need alad on riigi omaks määratud seadusega ega ole üldjuhul riigivarana arvele võetud.</p>	<p>Olemasolevate ressursside raames tegeleme probleemiga. KOV-l tuleks üle vaadata peremeheta krundid.</p>

8. Ruumi, elamumajanduse ja maade töөрühma ettepanekud

Tabel 11. Osapoolte ettepanekud muudatusteks

nr	Eesti Linnade ja Valdade Liidu ettepanekud ja selgitused		Ministeeriumi seisukoht (töөрühma koosolek 16.05.2022)	Töөрühma kokkulepe, eriarvamused
	Ettepanek ja põhjendus	ELVLi ettepanek maksumusest		
1.	<p>Kaaluda infrastruktuuri tasu kehtestamist avalik-õigusliku tasuna ning laiendada planeerimiseaduse § 131 lõikes 2 sätestatud kohaliku omavalitsuse üksuse kohustuste üleandmise õiguse kohaldamisala.</p> <p>Oluline on ühtse mudeli olemasolu, et juba äriplaane koostades oleks selge, millise kuluga tuleb arvestada. Ei saa pidada mõistlikuks ja ökonoomseks olukorda, kus kõik omavalitsused ise leiutavad finantseerimise põhimõtteid, ühtlasi on läbi vaidlemata, milline on õiglane ja proportsionaalne kaasfinantseeringutasu. Nimetatud teema puudutab lisaks teedele ja tehnovõrkudele ka sotsiaalse infrastruktuuri rajamist. Omavalitsusele jääb paindlikus alles, ei ole kohustus valida varianti, kus arendaja kaasfinantseerib taristu rajamist vaid saab leppida kokku selles, et arendaja rajab arendusala teenindamiseks vajaliku taristu 100% ise. Ühtlustatud valikupõhimõtted on see, mida tegelikult ehitusettevõtjad/ kinnisvaraarendajad avalikult sektorilt ootavad. Lisaks sellele selgepiirilisemad valikupõhimõtted vähendavad kindlasti ka korrupsiooniohtlikke olukordi. Võimalik regulatsioon reguleeriks vaid neid juhtumeid, kus omavalitsused soovivad leppida kokku selles, et taristu rajamise asemel tuleb mingis osas selle rajamist finantseerida.</p>		<p>Nimetatud teema lahendamiseks on sammhaaval tegeletud, alustades nendest aspektidest, mille osas on olnud võimalik saavutada sisuline ja poliitiline kokkulepe. 13.01.2022 jõustunud PlanS muudatustega anti KOVidele võimalus selges raamistikus välja töötada kohakeskseid vajadusi ning KOV eripära arvestav kord. See tähendab, et KOVidel on võimalus seisuga 01.11.22 välja töötada määrus tehnilise taristu välja ehitamise ja kompenseerimisega seonduvas. Oleme seisukohal, et tehnilise taristu osas tagab see ka arendajatele suurema õigusselguse ja võimaluse oma äriplaani enam ettenähtaval kujul koostada konkreetse KOVI lõikes. Küll aga ei õnnestunud mh Rõigikogu menetluses ka KOVidel endil veenda seadusloomes sisse tooma sotsiaalse infrastruktuuri teemat. Selge suunis oli, et selles osas tuleb alustada ehitusettevõtjate ja kinnisvara arendajatega ühiste huvide selgitamiseks arutelusid. Õigusloome aspektist märgime järgmist:</p> <ul style="list-style-type: none"> - PlanS järeelhindamise protsess käib aastatel 2022-23 ning käesoleval hetkel ei ole plaanis PlanS uuesti avada enne uue VTK ja eelnõu koostamist. Palume RaM kaasata ELVL ja arendajate esindajatega peetavatesse aruteludes, et esmalt sisustada sotsiaalse taristu mõiste ning seejärel püüda leida osapooltele vastuvõetav lahendus, kas arendustasu vms näol. - juhime tähelepanu ka asjaolule, et tänase seisuga Vabariigi Valitsus uute maksude ellu kutsumiseks meile teadaolevalt valmis ei ole. <p>KOV finants poolt on seisukoht ka see, et KOVile on tagatud oma ülesannete täitmiseks tulubaas (tulumaks, tasandusfond ja riigieelarve toetused) ning võimalus laenu võtta netovõlakooormuse</p>	<p>Läbirääkimised jätkuvad, aruteludesse tuleb kaasata ka teised seotud huvigrupid.</p>

			<p>piirmäära piires ning selle arvelt teostada avalikes taristu investeeringuid. Arendajatele avaliku taristu väljaehitamise kohustuse panemine või tasu võtmine on kohane kaaspanusena olukordades, kus arendustega seonduvalt kuhjub KOVi taristu suuremahuline investeeringute vajadus kitsale ajaperioodile. Seda ei saa pidada otstarbekaks lausaliselt ja mistahes juhtudel. RaM on valmis olema kaasatud arendajatega arutelude juurde.</p>	
2.	<p>Võõrandada KOV-dele riigi maareservist tasuta maad, mis KOVide taotluste kohaselt on vajalikud arenguks, sh ettevõtluse ning tootmise ja liikluskeskkonna arendamiseks.</p> <p>Riigi ja KOVide arendamiseks tuleb luua ka soodsat ruumilist ettevõtlus-, tootmis- ja liikluskeskkonda, sealhulgas soodustada tööstusparkide ja KOV siseste liiklussõlmede rajamist. See eeldab selleks sobivate maaüksuste olemasolu ja kui KOV-il neid maaüksusi ei ole, siis taotlemist riigi maareservist. KOVide seisukohast on oluline, et käsitletud teemad võetakse arutusele ja riigi pädevad asutused esitaksid oma põhjendatud seisukohad ning pakuksid vajadusel toimivad lahendused probleemile. KOV-id (nt Tallinn, Tartu, Kuressaare jt) on valmis arutelu käigus esitama täiendavaid selgitusi ja lahendamise ettepanekuid.</p> <p>Siiani ei ole vastu võetud õigusakti, mis võimaldaks KOV-del võõrandada tasuta maad ettevõtluse ning tootmise ja liikluskeskkonna arendamiseks. Puudub § 74-1 lg (3) kohane Vabariigi Valitsuse määrus, mille alusel toiminguid teha. Muudel juhtudel riigivara tasuta võõrandamiseks pole määrust vaja. Jätaks selle siis ettevõtluskeskkonna puhul ka ära, sest selline bürokratia ei soodusta kuidagi ettevõtluse arengut. Ettevõtluse valdkonnas tuleb, just vastupidi, teha otsuseid kiirendatud menetlusega, sest ettevõtjal pole aega oodata aastaid.</p>		<p>2021. aasta 21. oktoobril lepitakse valitsuskabinetis kokku põhimõtted lihtsustamaks KOV-dele maade võõrandamist: Enamike seaduses sätestatud ülesanne täitmiseks vajalikku maad on võimalik võõrandada tausta v.a elamumaa ja arendusmaa. Samas vähendatakse tasumise osakaalu maa väärtusest 50%-le (seniselt 65%-lt), pikendatakse tasumise aega 7 aasta peale (seniselt 5-lt) ning sellest summast on omakorda õigus maha arvestada KOV i poolt tehtud kasulikud kulutused.</p> <p>Hetkel koostatakse otsustele vastavat riigivara seaduse ja maareformi seaduse muutmise eelnõud. Eelnõu koostamine on lõppfaasis ja plaanitakse saata maikuu lõpus EISI kooskõlastamiseks.</p>	<p>Läbirääkimised jätkuvad, ELVL annab oma tagasiside eelnõule.</p>
3.	<p>Tunnistada kehtetuks MaaRS § 25 lõige 4 või vähendada KOV kohustust tasuda munitsipaalomandisse antud maa võõrandamisel riigieelarvesse 65% maa turuväärtusest.</p>	<p>Ettepanek on põhimõtteline, Tallinna linn ei ole sellist maad 2020</p>	<p>2021. aasta 21. oktoobril lepitakse valitsuskabinetis kokku põhimõtted lihtsustamaks KOV-dele maade võõrandamist, mille ühe osana tunnistatakse MaarS § 25 lõiked 3, 4, 41 ja 42 kehtetuks.</p> <p>Hetkel koostatakse otsustele vastavat riigivara seaduse ja maareformi seaduse muutmise eelnõud. Eelnõu koostamine on</p>	<p>Läbirääkimised jätkuvad, ELVI annab oma tagasiside eelnõule.</p>

	<p>Kohaliku omavalitsuse kohustus tasuda munitsipaalomandisse antud maa võõrandamise, kasutusvaldusse andmise või hoonestusõigusega koormamise korral riigile hüvitist 65% maa harilikust väärtusest, on ebaõiglaselt koormav ega arvesta ettevõtluse arengu tagamise vajadusega. KOV-de maksustamine munitsipaalomandisse antud maa kasutusvalduse või hoonestusõigusega koormamise korral piirab oluliselt KOV võimalusi kohaliku elu ja ettevõtluse arendamiseks ega motiveeri efektiivsema maakasutuse eelduste loomiseks.</p>	<p>võõrandanud ja seetõttu ei pea riigile raha üle kandma.</p>	<p>lõppfaasis ja plaanitakse saata maikuu lõpus EISI kooskõlastamiseks.</p>	
4.	<p>Eraldada kohalikele omavalitsustele vahendid eluasemeteenuse kättesaadavuse parandamiseks, arvestades summa määramisel elanike arvu/ toimetuleku toetuse saajate arvu kohalikus omavalitsuses.</p> <p>Sotsiaalhoolekande seaduse §41 sätestab eluruumi tagamise (s.o. eluruumi kasutamise võimaluse kindlustamine isikule, kes ei ole sotsiaalmajanduslikult olukorrast tulenevalt võimeline enda ja oma perekonna vajadustele vastavat eluruumi tagama) kui kohaliku omavalitsuse üksuse korraldatava sotsiaalteenuse. Aina suurenev teenuse vajadus ületab kohalike omavalitsuste, eriti suuremate linnade võimalusi nõudlusele pakkumisega vastata. Tallinnas oli seisuga 01.10.2021 eluruumi üürimist taotlejana arvele võetud 1979 isikut. Üha kasvavad kinnisvara- ja üürihinnad muudavad eluaseme haavatavale sihtgrupile kättesaamatuks.</p> <p>Ettevõtlus- ja infotehnoloogiaministri 13.07.2017 määrus nr 38 „Kohaliku omavalitsuse üksuse elamufondi arendamiseks juhtumipõhise investeringutoetuse andmise tingimused ja kord“ näeb muude eesmärkide kõrval ette ka investeringute soodustamist sotsiaalteenuse osutamise raames või tühjenevate haldamata korterelamute probleemi lahendamiseks vajalike eluruumide pakkumiseks sotsiaalmajanduslikult vähekindlustatud sihtgrupile. Sama määruse § 8 lg 3 sätestab maksimaalseks toetussummaks kõigi taotlusvoorude peale kokku kuni 2 500 000 eurot kohaliku omavalitsuse üksuse kohta, olenemata selle elanike arvust.</p>		<p>Mõistame investeringutoetuse vajadust, kuid hetkel puuduvad riigieelarves selleks vajalikud vahendid.</p>	<p>Läbirääkimised jätkuvad.</p>

5.	<p>Infragi normdokumendi väljatöötamine (projekteerimine, ehitamine, haldamine).</p> <p>Varasem praktika on näidanud, et digitaliseeritud lahenduste kasutuselevõtt on oluliselt lihtsustanud informatsiooni loomise ja jagamise võimalusi ning muutumas ehitussektori tööprotsesse üle maailma. Eesti ehitussektori võimalus on läbi digitaalsete lahenduste kasutuselevõtu tõsta kohaliku turu teenuste kvaliteeti, tulemuslikkust ning luua atraktiivne keskkond tulevastele tööandjatele ja töötajatele. Uute tehnoloogiatega kohanemine ja modernsete töömetoodikatega harjumine on vältimatu suurendamiseks Eestis nii teedekui tsiviilehitussektori jätkusuutlikku arengut kohalikul ja rahvusvahelisel turul. On oluline, et ehitussektoril oleks normdokument digitaalse ehitusinfo rakendamiseks, mis võimaldab ehitise elutsükli vältel protsessis kõigil osapooltel - arhitektil, konstruktoril, eriosade projekteerijatel, arendajal, ehitajal, omanikul, kasutajal, haldajal jne integreerida ühte mudelisse omale vajalik informatsioon ning kontrollida olemasolevat teavet.</p>		<p>Printsiibis nõus. Vajab täpsemat arutelu, millise normdokumendi suhtes ootus on. Ehitise infomudeli koostamise ja kasutamise loogika peaks läbivalt lõimuma kõigisse tööloikudesse ja olulisematesse normdokumentidesse.</p>	<p>Läbirääkimised jätkuvad. MKM ja ELVL lepivad kokku eraldi koosoleku ajas teema detailides arutamiseks.</p>
6.	<p>Kaasata omavalitsuste esindajaid nii uue ehituseadustiku kui ka planeerimiseaduse muutmise aruteludesse ning viia läbi ehitisregistri (EHR) täiustamine hõlbustamiseks suuremahuliste projektdokumentatsioonide menetlust, sh:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) arendada välja EHRis eskiiside, muudatusprojektide ja riikliku järelevalve menetluste osa; 2) oluliselt tõhustada/ kiirendada käivitunud EHRi lubade menetlemise rakenduse töökindlamaks ja kasutajasõbralikumaks muutmist. <p>Ehituseadustiku kehtestamisega on likvideeritud ühtne teede regulatsioon, kohustused, vastutused ning piirangud, millel on oluline roll avalikus õiguses. Seetõttu vajab täpsustamist teerajatiste osas nii ehitus- kui ka kasutuslubade väljastamise kohustuslikkus. Tänavate ja teede osas on linn huvitatud eelkõige linnale ületulevate teede ja tänavate, sh tänavavalgustus ja sademeveekanaliseerimine, ehitusprojektidele EHR-is ehitus-</p>		<p>Lähiaastatesse planeeritud arendused suurendavad EHR-i jõudlust, kasutajamugavust, veakindlust ja protsesside läbi-paistvust. Muuhulgas sisaldavad need arendused ka menetluskeskkonda ametisest ülesannete jagamise funktsionaalsuse loomist. Uus menetluskeskkond jõuab kasutajate ette 2022. aasta 1. pooles.</p> <p>Uus arhitektuur võimaldab olemuslikult paremat käideldavust, kuid reaalne jõudluse kasv sõltub ennekõike investeeringutest Riigipilve.</p> <p>Nüüsamuti on oluline kodanike/ettevõtete (taotlejate), omavalitsuste ja kooskõlastajate jaoks tagada ühtsed menetlused teede ja muude rajatiste jaoks. See eeldab muuhulgas EHR-i ja ehituse platvormi tihedat integratsiooni Teeregistriga.</p> <p>Koostame ehituseadustiku tervikmuudatuse eelnõud, milles tuginetakse tekkinud praktikale ja lahendatakse kitsaskohad seoses ehitussektori digitaliseerimise vajadustega. Analüüsi tulemus võetakse aluseks seaduse muutmisel.</p>	<p>Läbirääkimised jätkuvad (kuni seaduseelnõude VV-le esitamiseni).</p>

<p>ja kasutuslubade menetlemisest. EHR-i kaudu ei saa enam menetleda kasutusteatisi. Ehitusseadustiku alusel asutatud EHRi kasutamisel on praktikas ilmnunud mitmed kitsaskohad, mida oleks vaja üle vaadata/kohendada. EHR ei vasta suuremahuliste ehitusprojektide menetlusnõuete vajadustele, mistõttu on projektide menetlemine oluliselt viibinud võrreldes 2015. aastaga. Probleeme valmistab suurte andmemahtude üleslaadimine. Vajadus on EHR-i laadida dwg faile ja jagada ametite siseselt ülesandeid. Tähtaja märkimisel arvestada tööpäevadega, mitte nädalapäevadega. Õigusaktid näevad ette riikliku järelevalve andmete olemasolu EHRis, kuid täna seda võimalust ei ole. Ehitusseadustiku alusel teevad järelevalvet nii KOVid kui ka mitmed riigiasutused, kuid info objekti teise asutuse järelevalves oleku kohta puudub. EHRi töökindluse ja kasutajasõbralikkuse (õigemini nende puudumise) taga seisab hetkel suur hulk tööjõudlust.</p>		<p>Kehtiv ehitusseadustik ei reguleeri eskiiside ja ehitusprojektide muudatuste esitamist pädevale asutusele menetlemiseks, seega ei ole mõistlik nende menetluste arendus EHRis.</p> <p>Järelevalvemenetluste läbiviimist EHRi keskkonnas toetame ja oleme planeerinud arendusega alustada selle aasta teisel poolel.</p> <p>Ilmselt on siin silmas peetud kasutusloa andmist riigiteedel asuvate sildadele ja viaduktidele KOV poolt. Ministeeriumi poolt on esitatud ettepanek see vastuolo muuta selliselt, et riigi sildadele ja viaduktidele väljastab kasutusload Transpordiamet. Ideaalis võiks olla teerajatiste kasutusloa andmete täielik ühildumine Teeregistris nõutud andmeväljadega, et vältida samade andmete mitmekordset sisestamist.</p> <p>.dwg asemel võetakse kasutusele otse .ifc (3D) formaadi digitaalset ehitusinfo sisestamiseks. BIM-ehituslubade rakenduse projekt on läbi viidud, 2022. suvel alustatakse piloodiga ühes omavalitsuses. Samm-sammult viiakse see funktsionaalsus ka teistesse omavalitsustesse ja laiendatakse rajatistele.</p> <p>Varasematel kohtumistel lepitati kokku, et ELVL esitab täpsema probleemikirjelduse ning ettepaneku EHR lahtrite lisamiseks/ muutmiseks.</p> <p>PlanS kontekstis märgime, et ka VVTPs on seatud eesmärk tõhustada ruumilist planeerimist nii õiguslike kui digitaalsete instrumentidega. 13.01.22 jõustunud PlanS muudatustega juba toodi sisse mitmed menetluse efektiivsusele suunatud sätted. Nt laiendati elektroonse teavitamise võimalusi, arutelude hübriid-sena korraldamist kui ka vähendati mõnel puhul planeeringu menetlusetappe. Käimasolevasse PlanS järelhindamise protsessi on KOVid olnud kaasatud ja see on jätkuvalt plaanis. Seaduse toimivuse hindamiseks koostatud põhjalik küsimustik saadeti järelhindamise protsessis välja kõigile KOVidele. Kirjalikud vastused saadi 31-st KOVist ja see info on analüüsitud ka läbi. Lisaks oli KOV mõõde esindatud 2022 kevadel küsimustike ja eelanalüüsi baasil läbi viidud fookusgruppide aruteludes (suuremad KOVd ka aktiivselt osalesid). Tegevus jätkub 2022 sügisel konkreetsemalt eelnõu tööversiooni üle mõtete vahetamisega, et leida tasakaalustatud lahendus VTKga edasi liikumiseks. RaM</p>	
--	--	--	--

			<p>teeb koostööd ka MKM ehituse valdkonnaga ja kaasab KOVe asjakohasel viisil.</p> <p>Ruumilise planeerimise digipöörde raames on töös 3 peamist tegevussuunda, millest kõik on abiks ka KOVidele.</p> <ul style="list-style-type: none"> - planeeringute keskse andmekogu PLANK loomine, 01.11.22 alates tuleb sinna esitada kõik kehtivad planeeringud, mis tähendab, et mõne aja pärast on planeeringute andmed keskselt ka loamenetluste aluseks vm kättesaadavad. KOVid ei pea omama dubleerivaid süsteeme; - 2022-23 minnakse RRF rahastuse toel RaM MKM koostöös appi ca 10-12 digiarenduste osas kehvas seisus olevale KOVile, eesmärgiga tagada seal kehtivate planeeringute kandmine PLANKi; - eelanalüüsi faasis on planeeringute menetluse süsteemi loomiseks IT arendusega alustamine 2023, kui leitakse rahastus. See aitab KOVidel tulevikus hoida kokku ressursse ning tagada efektiivsemad, läbipaistvamad menetlused. 	
--	--	--	--	--

9. Lõimumise tööühma ettepanekud

Tabel 12. Osapoolte ettepanekud muudatusteks

nr	Eesti Linnade ja Valdade Liidu ettepanekud ja selgitused		Ministeeriumi seisukoht (töörühma koosolek 12.05.2022)	Töörühma kokkulepe, eriarvamused
	Ettepanek ja põhjendus	ELVLi ettepanek maksumusest		
1.	Toetusmeede erinevate programmide läbiviimiseks eesti keele õppe toetamisel kohalikes omavalitsustes.		Keeleõpe on korraldatud tsentraalselt ja mõistlik oleks suures osas selliselt jätkata. Keeleõpet pakutakse Eesti Keele Majade kaudu, lisaks teiste ametkondade poolt erinevatele sihtrühmadele (nt haridustöötjad (HTM), sotsiaaltöötajad (INSA), kolmandate riikide kodanikud (INSA), uussisserändajad (Kultuuriministeerium) jne.	Eesti Keele Maja kaardistab koostöös Tallinna linnaga täpse vajaduse ja uurib võimalust keeleõpet konkreetsele sihtrühmale pakkuda (muukeelsed MTÜde juhid). Küsime valitsuselt lisaeelarve raames täiendavat tuge, et laiendada keeleõpet

				regionaalselt, et toetada KOVide spetsiifilisi vajadusi keeleõppel.
2.	Toetada toetusmeetmete kaudu tegevusi, mille eesmärk on aidata kaasa erineva kultuurilise taustaga inimeste igapäevaste kontaktide tekkele, suhtlusele ja kaasamisele.		Tuleks käivitada uus meede omavaheliste kontaktide loomiseks, kuhu oleksid kaasatud raamatukogud, KOVid ja noortekeskused.	Taotleda lisaressurssi 100 000 eurot toetusmeetme käivitamiseks. Jäi lahtiseks, kas teha tsentraalselt või taotlusvoorud kohalikul tasandil. Vajab veel arutelu.
3.	Edendada vähemusrahvuste kultuuriseltside loomist ja tegutsemist läbi projektikonkursside kaasates neid lõimumisprotsessi ja aidata neil säilitada oma kultuuriruumi. Leida võimalused kultuuriseltside tegevuseks kasutatavate üüripindade kulude katmiseks (vajab analüüsi ja koostööd).		Ministeerium toetab ettepanekut.	Tuleb kaardistada vajadus täpsustada eesmärki.
4.	Via läbi kohalike omavalitsuste uussisserändajatega vahetult kokkupuutuvatele ametnikele tsentraliseeritud koolitused, eesmärgiga tõsta ametnike võimekust uussisserändajate kohanemise toetamisel.		Hetkel on toimumas maakondlikud infopäevad AMIFi toel, lisaks on kohalike omavalitsuste (sh ametnike) võimestamine ja koolitamine sees ESF21+ programmis.	Tegevused on kaetud ESF vahenditest ning täiendavat ressurssi ei vaja.
5.	Rahvusvahelise kaitse saanud pagulaste toimetuleku edendamiseks on vaja tõsta tugisiku rolli ja tähtsust ning suurendada teenuse mahtu, selle eesmärgi täitmisele aitaks kaasa ka pagulase tugisiku ja omavalitsuste koostöö tihendamine. Tegemist on riigipoolse teenusega.	Säilitada 2022.a. toetuste maht, lisaks ette näha täiendavad vahendid kavandavate muudatuste rakendamiseks süsteemi haldamises.	2020. aastal asuti tugisikuteenust ümber kujundama eesmärgiga viia see kohalikule tasandile lähemale. Hetkel puudub info, kuhu teenuse arendamisega on jõutud, tuleb SKA-lt täpsustada.	Tugisikuteenus on uuel perioodil rahastatud AMIFist, täiendavat ressurssi ei vaja. Sotsiaalkindlustusamet kutsuda plaani tutvustama lõimumise töörühma järgmisele koosolekule.
nr	Ministeeriumi ettepanekud ja selgitused		ELVL seisukoht	Töörühma kokkulepe, eiarvamused
	Ettepanek ja põhjendus	Märkus/ maksumus		

1.	Analüüsida kohalike omavalitsuste valmisolekut pakkuda kohalike omavalitsuste tasandil lõimumise ja kohanemise teenuseid.		Ettepanek on töös, analüüs valmib 2022. aasta lõpuks.	
2.	Luu kohalike omavalitsuste tasandil kontaktpunktid/kontaktvõrgustik, kes on kursis lõimumise ja kohanemise teenustega, et pakkuda lõimumisvaldkonnas koostööpartnerlust KOVi-siseselt ning riigiasutustele.		Ettepanek on töös, võrgustik luuakse 2022. aasta jooksul.	
3.	Luu ELVLi rändekoordinaatori ametikoht, kelle eesmärk on koondada valdkondlikku infot, analüüsida teenuste pakkumise võimekust ja ametnike koolitusvajadusi ning teha koostööd erinevate valdkonna osapooltega ning koordineerida KOV tasandi koostööd.		ELVL kujundab otsuse juunikuisel juhatuse koosolekul.	Tegevus on rahastatud ESF vahenditest.